

METODIKA TVORBY
ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ
SOŠ A SOU

METODIKA TVORBY
ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ
SOŠ A SOU

Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU
Zpracovala PhDr. Jana Kašparová a kol.
Návrh obálky, grafická úprava a zlom Jan Velický
1. vyd.
Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2007
ISBN 978-80-85118-12-4

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

připravili jsme pro vás metodickou příručku pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP) v odborném školství, která vám – jak doufáme – usnadní náročnou práci při přípravě vašeho školního kurikula. Při její tvorbě jsme vzali v úvahu všechny zkušenosti získané při řešení systémového projektu MŠMT „PILOT S – Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů na vybraných SOŠ a SOU“, v němž učitelé z třiceti pilotních škol vytvořili své ŠVP pro 24 oborů vzdělání. Poučili jsme se z vlastních i jejich zkušeností i pochybení a získali jsme cenné nové poznatky a podněty. Příručku posuzovali také nepilotní školy, abychom zjistili, zda bude pro všechny dostatečně srozumitelná a návodná.

Co příručka obsahuje? V jednotlivých kapitolách vás postupně provedeme procesem vytváření ŠVP. Nejprve věnujeme pozornost motivaci pedagogů pro změny. Potom přejdeme k vytvoření pracovního týmu a k plánování postupu prací. Další kapitola pojednává o východiscích pro tvorbu ŠVP, což jsou analýza podmínek školy (sebehodnocení), spolupráce se sociálními partnery a analýza trhu práce ve vztahu ke vzdělávací nabídce školy. Následující 3. kapitola se týká vlastní tvorby ŠVP: jeho koncepce a jednotlivých částí. Vysvětlujeme i zásadní pojmy reformy, jako jsou klíčové kompetence nebo průřezová témata, a radíme, jak s nimi nakládat ve školním kurikulu. Zvláštní pozornost jsme v samostatné části věnovali plánování a formulaci výsledků vzdělávání, protože právě tato důležitá dovednost dělala někdy nám i pilotním školám problémy. Textová část je doplněna příklady a ukázkami z pilotních ŠVP. Další ukázky k jednotlivým částem ŠVP, příklady dobré praxe pilotních škol, přinášíme v závěru příručky v příloze. Samostatná kapitola je věnována modulární konstrukci školního kurikula. Věříme, že přínosný bude pro vás i seznam doporučené literatury.

Víme, že tvorba kvalitního a reformě odpovídajícího ŠVP je pro učitele novou a vysoce odbornou činností, která je tak náročná proto, že vyžaduje nejen dobrou znalost předmětů a probace, ale i vzhled do moderní školní didaktiky a v neposlední řadě pedagogickou zkušenost z výuky i znalost mládeže, s níž pracujete. Přejeme vám do práce na ŠVP hodně potřebného optimismu, vzájemného porozumění a tvořivosti. Věříme upřímně, že se vám postupně bude stále lépe dařit zpracovávat vzdělávací programy pro vaše žáky. Vždyť kurikulární reforma je „běh na dlouhou trať“, takže stále je možnost mnohé zlepšovat, měnit a zdokonalovat, přizpůsobovat měnícím se podmínkám a společenské objednávce. Nezapomeňte, prosím, že ŠVP je pouze prvním krokem reformy, po něm přijdou kroky ještě náročnější – opravdu moderně učit, tak, jak to reforma i svět, do něhož vstupují vaši žáci, vyžaduje.

Pracovníci NÚOV vám nabízejí svou pomoc – konzultace, nejlépe elektronickou cestou. Podělte se s námi o vaše představy a problémy i o nové myšlenky a přístupy, které mohou obohatit i ostatní pedagogy v odborném školství; dobré podněty a zkušenosti mohou být poskytnuty i dalším učitelům prostřednictvím metodického portálu pro tvorbu ŠVP nebo tisku. Napište nám, jak se vám podle této příručky pracovalo a co jste v příručce postrádali.

O své zkušenosti z tvorby ŠVP a výuky podle nich se s vámi jistě podělí také pilotní školy projektu Pilot S. Další informace o projektu Pilot S a podněty pro zpracování vašich ŠVP najdete na webových stránkách www.pilots.nuov.cz, www.rvp.cz, www.nuov.cz.

Praha, červenec 2007

PhDr. Jana Kašparová a kol. autorů

Tato příručka byla vydána s finanční podporou ESF a státního rozpočtu ČR

1. NEŽ ZAČNEME TVOŘIT ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

*Lazarus: Nečekejte na motivaci před vlastní činností
– pusťte se do práce a motivace se dostaví!*

Nejdůležitější pro úspěšnou tvorbu ŠVP je přesvědčit všechny učitele i další pracovníky školy, že vlastní vzdělávací program může být pro školu přínosem.

K tomu využíváme jak semináře a organizované besedy (porady, diskusní setkání), tak také neformální rozhovory. Hovoříme o tom i se žáky a jejich rodiči.

Na jaké otázky bychom se měli zaměřit?

- Co je záměrem kurikulární reformy? Proč k ní dochází?
- Co ovlivnilo rozhodujícím způsobem změnu vzdělávacího systému a odborného vzdělávání u nás?
- Co znamená modernizace vzdělávání, jak ovlivňuje (může ovlivnit) vzdělávání na naší škole?
- V čem se změnila práce učitele naší školy za poslední období?
- Co nejlépe charakterizuje kvalitní výuku na SOŠ – SOU?
- Co by měli ovládat žáci SOŠ – SOU, aby byli úspěšní v zaměstnání a v životě?
- Co očekáváme od zavedení RVP a ŠVP?
- Co bychom chtěli ve své práci změnit a naopak, co jsme dělali dobře a budeme v tom pokračovat?

Součástí debat budou pravděpodobně i různé jiné otázky: Kdo napíše ŠVP, kdo ho schválí, jak bude ŠVP vypadat, musíme dodržet celý RVP, můžeme použít stávající učební dokumenty, kolik času budeme na tvorbu ŠVP potřebovat aj.?

Kdo celoškolské diskusi může vést:

- ředitel školy,
- člen pedagogického sboru, který má o problematice dobrý přehled,
- zkušená osoba vně školy (např. školitel - lektor DVU, pedagogický pracovník z některé pilotní školy, popř. z jiné střední školy),
- jiná osoba, která není na tématu zainteresovaná, diskusi pouze moderuje, hlídá dodržování tématu, usměrňuje průběh diskuse, shromažďuje náměty (zapisovatelem je někdo jiný).

V samostatných seminářích a pod odborným vedením bychom se měli věnovat dalším tématům a dovednostem potřebným pro zpracování školního vzdělávacího programu a jeho realizaci. Jedná se zejména o témata:

- Pojetí rámcových vzdělávacích programů (všichni, kdo se na tvorbě a realizaci ŠVP budou podílet, by měli znát příslušný RVP jako celek, nikoli pouze „svou“ část); je smysluplné seznámit se také s RVP základního vzdělávání, popř. také se ŠVP ZŠ odkud žáci přicházejí (ze zákona musí být ŠVP veřejně přístupný).
- Vymezení používaných pojmů (kurikulum, kompetence, klíčové/měkké kompetence, výsledky vzdělávání aj.).
- Legislativa a tvorba a realizace ŠVP (tzn. zmapovat platné právní předpisy týkající se středního vzdělávání, zvl. si prostudovat školský zákon, popř. si zajistit odborný seminář).
- Východiska a postupy tvorby ŠVP (na základě poznání koncepce příslušného RVP a mechanismu tvorby ŠVP se rozhodujeme o koncepci ŠVP, popř. několika ŠVP, organizaci jejich zpracování i potřebných týmů).
- Nové trendy a poznatky z předmětových a oborových didaktik, hodnocení výsledků vzdělávání, individualizace vzdělávání.

Z dovedností jsou pro zpracování ŠVP významné zejména:

- dovednosti pedagogického projektování
- rozvoj týmové práce, sociálně komunikativních dovedností včetně kritického myšlení a dovednosti vyjednávat (mediace)

Některé tematicky zaměřené semináře (např. legislativní změny, aktivizační metody, projektové vyučování, hodnocení žáků) a nácvik profesních kompetencí je lepší zajistit u nějaké instituce dalšího vzdělávání nebo pomocí proškoleného lektora.¹⁾

1.1. Sestavení pracovního týmu

Tvorba ŠVP by měla být výsledkem společného úsilí všech pedagogických pracovníků školy.

1.1.1. Jaké by měly být pracovní týmy?

Velikost pracovních týmů nelze jednoznačně stanovit. Každá škola bude postupovat svým způsobem. Bylo by však zásadní chybou, kdyby ŠVP psali jeden nebo dva lidé, nebo na zakázku nějaká agentura.

Počet členů pracovního týmu a jeho struktura bude záviset na počtu ŠVP, které budete připravovat. Pokud budete připravovat více ŠVP, bude struktura složitější. Důležité je, aby všechny týmy navzájem spolupracovaly a aby základní koncepce všech ŠVP byla jednotná. Přípravu ŠVP řídí školní koordinátor.

Při jednom ŠVP se osvědčuje pracovat na dvou úrovních:

- Koncepční a řídicí tým (10-15 osob): vede koordinátor, členy jsou vedoucí dílčích týmů.
- Dílčí týmy pro práci na koncepci jednotlivých složek vzdělávání, vstupních studií (analýz) a dílčích částí ŠVP (např. předmětové komise, tým pro autoevaluaci školy, analýzu požadavků regionálního trhu práce, zpracování záměrů podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami atp.). Každý dílčí tým má svého vedoucího.

Při dvou a více ŠVP se osvědčuje pracovat na třech úrovních:

- Koncepční a řídicí tým
- Týmy pro jednotlivé ŠVP: jeden tým pro každý ŠVP, řídí vedoucí týmu, který je zároveň členem koncepčního a řídicího týmu.
- Týmy (dílčí) pro zpracování jednotlivých částí ŠVP a vstupních studií; každý tým má svého vedoucího odpovědného vedoucímu pro daný ŠVP.

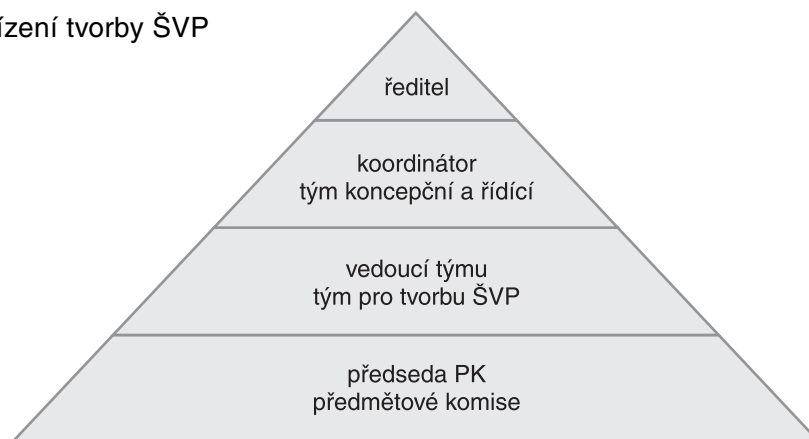
Přitom někteří členové mohou pracovat ve více týmech (např. vyučující občanské nauky bude pracovat pro všechny ŠVP = záruka jednotné koncepce i formálního zpracování). Pokud některé vstupní studie nebo části ŠVP budou zpracovávány společně pro více ŠVP (např. studie k sociálnímu partnerství, charakteristika školy), budou týmy podřízeny přímo koncepčnímu a řídicímu týmu – koordinátorovi nebo pověřenému členovi tohoto týmu.

Postupy v organizaci týmů mohou být jistě různé, důležitá je však **spolupráce napříč předměty a předmětovými komisemi**, zvláště při tvorbě učebního plánu nebo při zařazování průřezových témat a vymezování mezipředmětových vztahů.

---

¹⁾ Podněty lze nalézt i ve studijních textech J. Švece, které vznikly pro vzdělávání učitelů pilotních škol v projektu Pilot S; viz doporučená literatura

Struktura řízení tvorby ŠVP

! Práci vám usnadní, když si hned na začátku nastavíte společně jasná pravidla spolupráce a vzájemné komunikace (nejlépe písemně, aby nedocházelo k nedorozuměním). Nezapomínejte na stanovení konkrétní odpovědnosti za jednotlivé úkoly. Pořizujte si zápisy z jednání.

1.1.2. Role ředitele školy a koordinátora

Ředitel školy

Ředitel školy je plně odpovědný za zpracování ŠVP, svým podpisem jej schvaluje jako platný učební dokument. Může být koordinátorem tvorby ŠVP, ovšem pokud škola zpracovává více ŠVP, je vhodnější pověřit touto funkcí někoho jiného. Je třeba, aby motivoval tým, podporoval koordinátora a neustále měl na zřeteli aktivity jak v přípravné fázi, tak i při samotné tvorbě ŠVP. Měl by se proto účastnit všech jednání koncepčního a řídicího týmu. Pro motivaci učitelů je také významné, když se účastní odborných seminářů pořádaných školou k tvorbě ŠVP a ke zvýšení profesních kompetencí učitelů.

Koordinátor

- Zajišťuje realizaci vytyčené vzdělávací strategie ve ŠVP a jednotnou koncepci (všech) ŠVP
- Řídí postup zpracování ŠVP, motivuje pracovní týmy i jednotlivce, vytváří vhodné sociální prostředí pro práci.
- Poskytuje zpětnou vazbu o postupu prací řediteli školy a dalším pedagogickým pracovníkům
- Komunikuje s možnými partnery školy při tvorbě ŠVP a objasňování jeho funkce
- Zprostředkovává další vzdělávání pedagogických pracovníků a hledá další zdroje informací.

Co by měl koordinátor ovládat?

- Rozumět podstatě změn, které přináší kurikulární reforma
- Uvažovat o výchovné a vzdělávací strategii školy jako celku
- Znat základní strukturu ŠVP i různé možnosti a postupy jeho zpracování
- Ovládat principy a postupy projektování a týmové práce včetně hodnocení a prezentace výsledků
- Umět motivovat, naslouchat, vyjednávat a vhodně řešit spory

Kdo by měl být koordinátorem?

- Koordinátorem by měl být člen pedagogického sboru, který má potřebné pedagogické i řídicí zkušenosti a je předpoklad, že jeho rozhodnutí budou členové týmu respektovat. Je nezbytné, aby měl zjevnou oporu v řediteli.
- Koordinátorem může být i ředitel nebo jeho zástupce.

1.1.3. Další spolupracovníci

- Technický a jazykový redaktor – stanovení formální podoby ŠVP již na samém začátku a vytvoření potřebných šablon ovlivní celý postup prací.
- Konzultanti a recenzenti/opONENTI – externisté i interní pedagogové, kteří se přímo nepodílejí na tvorbě. Pomohou zajistit věcnou správnost a srozumitelnost textů i potřebné vazby mezi jednotlivými částmi ŠVP.
- Je žádoucí, aby do tvorby ŠVP byli zapojeni zástupci sociálních partnerů – zaměstnavatelé, rodiče aj. Pomohou při zpřesňování obsahu vzdělávání a požadavků na kompetence absolventa. Následně mohou podpořit vzdělávání v daném ŠVP (viz další kapitola).

Ukázka č. 1: Sestavení týmu

(ze studie VOŠ a SPŠ Varnsdorf – upraveno)

Naše škola připravuje tři školní vzdělávací programy. To znamená, že v týmu musí být zastoupeny jak všeobecné, tak odborné předměty příslušných oborů vzdělání.

Sestavení týmu probíhalo ve dvou rovinách:

- Formální – jmenování členové týmu jsou předsedy předmětových komisí.
- Neformální – doplnění o další zájemce o práci v týmu z řad učitelů – dobrovolníci.

Při ustanovení konečného složení týmu bylo zdůrazněno, že práce v týmu je dobrovolná. To znamená, že i najmenování členové týmu mohli práci v týmu odmítnout, což se v jednom případě skutečně stalo.

V konečném složení týmu pracuje 14 osob. Tým se dělí na tři podtýmy podle skupin vyučovacích předmětů. Každý člen týmu a podtýmu má vymezenou svoji pozici. Při výběru vedoucích podtýmů došlo v jednom případě na základě dohody členů ke změně formálně jmenovaného vedoucího.

Práce v týmu není na škole novinkou, neboť škola zpracovávala řadu projektů, novinkou je pouze velikost pracovního týmu. Při sestavování týmu se vycházelo z organizační struktury teoretického a praktického vyučování a z toho, že ve škole již řadu let pracuje poradní orgán ředitele školy – předmětové komise. Proto jsme při formálním jmenování členů týmu navrhli do týmu právě předsedy předmětových komisí.

Ke zlepšení práce týmu budou v závěrečné etapě přizváni další učitelé, kteří vystřídají některé členy týmu.

Tým a podtýmy se pravidelně schází a plní úkoly zadané harmonogramem prací. Převážná část práce spočívá na jednotlivých členech týmu, při společném projednávání se zadávají úkoly, kontrolují úkoly a hledá se optimální řešení již zpracovaných úkolů. Jednotliví členové týmu pak mají možnost danou problematiku konzultovat s ostatními učiteli, kteří nejsou zařazeni do týmu, a brát v potaz jejich připomínky

2. VÝCHODISKA PRO TVORBU ŠVP

Základním východiskem pro zpracování ŠVP jsou, samozřejmě, rámcové vzdělávací programy. Významným vstupem do plánování školního kurikula je analýza podmínek školy (sebehodnocení školy) a analýza požadavků trhu práce na absolventy (spolupráce se sociálními partnery).

Analýza podmínek školy, její vzdělávací činnosti a celkového klimatu na škole nám umožní stanovit, co by se mělo změnit, jaké by měly být koncepční záměry školy, na co (a jak) by měl reagovat školní vzdělávací program. Podobně analýza trhu práce v regionu provedená ve spolupráci s vybranými sociálními partnery ukáže, jak zaměřit vzdělávací strategii školy, jaké přednosti či mezery mají vaši absolventi z pohledu zaměstnavatelů. Zároveň se tím vytvoří předpoklady pro další spolupráci při realizaci výuky podle ŠVP. Důležité informace můžeme získat také od rodičů, žáků a dalších partnerů školy.

2.1. Analýza práce školy

Vlastní hodnocení školy (bylo zavedeno do škol školským zákonem a vyhláškou č.15/2005) je někdy také označováno jako interní evaluace školy, vnitřní evaluace nebo se dá označit jedním slovem – sebehodnocení/ autoevaluace. Způsob zpracování není jednoznačně dán. Lze využít různých nástrojů hodnocení kvality (viz doporučená literatura), vždy bychom měli pamatovat na to, že nám jde o informace důležité pro zpracování ŠVP. Hodnocení by tedy mělo vyústit v návrhy na změny.

Přístupy, které zde uvádíme, vycházejí z metodiky použité v projektu Pilot S.

Na co se při autoevaluaci zaměřit?

- **Hodnocení výsledků vzdělávání:** Indikátorem mohou být údaje o uplatnitelnosti absolventů na trhu práce nebo v dalším vzdělávání, zprávy ČŠI, výsledky žáků v národních nebo mezinárodních šetřeních, úspěšnost v soutěžích nebo projektech jiných institucí, vyjádření zaměstnavatelů, samotných žáků, rodičů.

Metody: analýza dat, dotazníky, řízený rozhovor

- **Hodnocení sociálního klimatu školy.** Dobré sociální klima je dnes považováno za nezbytný předpoklad úspěšného fungování jakékoli sociální skupiny. Je třeba klást důraz na kulturu školy, mezilidské vztahy, kvalitu managementu a sboru, na organizační model školy a materiální prostředí.

Metody: např. dotazník klimatu školní třídy (viz. Karel Starý: Autoevaluace školy)

- **Identifikaci vzdělávacích strategií,** tzn. zda používané výukové metody jsou v souladu s novým vzdělávacím obsahem, podporují vytváření požadovaných kompetencí absolventů SOŠ a SOU a umožňují rozvoj každého žáka. Např. zda rozvíjejí kooperativní a komunikativní dovednosti, které často zaměstnavatelé postrádají u absolventů škol.

Metody: pozorování - návštěvy ve vyučovacích hodinách, tzv. hospitace.

- **Hodnocení týmové práce pedagogického sboru** – vztah učitelů ke kurikulární reformě. Je třeba se zbavit izolovanosti jednotlivých školních předmětů. Má-li být práce kolektivu úspěšná, nelze „si hrát jen na svém písččku“. Mějme vždy na zřeteli, že cílovým adresátem vzdělávacího programu je žák.

Metody: workshopy pedagogického sboru (např. brainstorming, SWOT analýza)

Ukázka č. 2: Z autoevaluační studie

(SPŠ Hradec Králové – zkráceno)

Popis evaluačních procesů použitých při získávání informací o úspěšnosti naplňování vzdělávacích záměrů a cílů.

a) Vedení školy již několik let předkládá na konci studia žákům čtvrtých ročníků v rámci ankety tyto otázky (citace ze zadání ankety): „Chceme, aby se na naší škole žáci cítili dobře a mohli se zdárně rozvíjet. Proto budeme rádi, když nám napíšete, co se vám během studia líbilo, co se během studia změnilo k lepšímu, případně horšímu, co vám znepríjemňovalo život“. Žáci se potom vyjadřují konkrétně ke kladům a nedostatkům ve výuce, zda se na škole vyskytují drogy, šikana a krádeže a podávají návrhy na odstranění problémů. Odpovědi žáků jsou velmi otevřené, dokáží jak pozitivně, tak i kriticky zhodnotit obsah a formu výuky, svou představu o uplatnění ve společnosti na základě získaných poznatků, vyjadřují se i k metodám vyučujících a hodnotí i vztah jednotlivých vyučujících k žákům. Po vyhodnocení ankety seznámí ředitel školy s výsledky předsedy předmětových komisí. Ti pak přenášejí informace a rozebírají je s učiteli na schůzkách jednotlivých předmětových komisí.

b) V tomto školním roce byl vedením školy vytvořen nový dotazník, který má již přímou souvislost s tvorbou nových školních vzdělávacích programů...

c) Na závěr školního roku 2004/2005 se na žádost ředitele školy vyjadřovali pedagogové písemně, co se podařilo či nepodařilo v jednotlivých předmětech naplnit. Každá předmětová komise potom rozebrala tyto podklady a výsledky svých hodnocení předala vedení školy. Předpokládáme, že se tento způsob autoevaluační, založený na týmové spolupráci pedagogů stane jedním z hlavních kritérií posuzování úspěšnosti či neúspěšnosti školního vzdělávacího programu.

d) Evaluační sociálního klimatu školy byla provedena pomocí dotazníku...

Ukázky č. 3 a 4 jsou uvedeny v příloze

2.2. Spolupráce se sociálními partnery

Jedním z předpokladů pro dobře fungující odborné vzdělávání je **vytvoření funkčních vazeb školy s okolním sociálním a pracovním prostředím**. Školský zákon zvyrazňuje tuto potřebu v ustanoveních, která umožňují tzv. sociálním partnerům ovlivňovat cíle a obsah vzdělávání nejen na národní úrovni (při tvorbě a schvalování Národního programu vzdělávání a RVP), ale (a to zejména) na úrovni regionální při přípravě a realizaci ŠVP ve spolupráci s dalšími partnery školy (orgány místní správy, občanskými sdruženími, společenskými organizacemi apod.).

Kdo jsou sociální partneři školy a jaké jsou vhodné formy spolupráce?

Základní sociální partneři školy jsou:

- Rodiny žáků jako rozhodující sociální a kulturní prostředí, které je určující pro vzdělávací předpoklady žáků a volbu jejich vzdělávací cesty.
- Zaměstnavatelé jako klíčoví představitelé světa práce, kteří ovlivňují vzdělávací nabídku školy i poptávku po kvalifikovaných pracovnících.

Při vytváření vzájemných vazeb školy s jejím okolím je třeba vnímat sociální partnerství jako **průběžně se přizpůsobující proces**, na který nelze aplikovat nějaká jednotná a striktní pravidla. Je potřebné také počítat s tím, že představy jednotlivých sociálních partnerů mohou být často velmi rozdílné a nebudou, bez vysvětlujícího dialogu ze školou, v plném souladu se všemi cíli vzdělávacího programu. Zatímco pro rodiče bude např. důležité, aby forma a zaměření vzdělávacího procesu byly v souladu s jejich

představami i schopnostmi žáka, pro zaměstnavatele budou rozhodující výsledky vzdělávání a možnosti uplatnění absolventů v konkrétním pracovním prostředí.

Budou ovšem existovat i rodiče a zaměstnavatelé, které vzdělávání a spolupráce se školou nebude zajímat. Proto je důležité hledat takový prostor a takové formy sociálního partnerství, které umožňují **vzájemnou výměnu idejí a ovlivňování jednotlivých postojů** s cílem jednotného uplatnění ve vzdělávacím programu školy.

Pro proces sociálního partnerství jsou v odborném vzdělávání důležité zejména **představitelé podniků a jiných organizací**, ve kterých je možné a vhodné realizovat praktickou odbornou přípravu v daných oborech vzdělání a ve kterých mohou absolventi školy najít pracovní uplatnění.

Partnerskou spoluprací je potřebné udržovat a rozvíjet s příslušnými **profesními svazy, asociacemi, sdruženími** apod. V jejím rámci je možné nejen vést dialog o konkrétních cílech a obsahu vzdělávání, ale také zapojit představitele těchto institucí do výstupního hodnocení výsledků vzdělávání a posuzování kvality školy (autoevaluace školy). Důležitá pro sociální partnerství školy je také spolupráce s **krajskou hospodářskou komorou a regionálním úřadem práce**. Tyto instituce disponují souborem informací, které jsou mimořádně užitečné pro plánování vzdělávací nabídky školy a sledování vývojových trendů v jednotlivých oborech a odvětvích.

Cenné informace o požadavcích trhu práce je možné získat i z Integrovaného systému typových pozic (www.istp.cz) a perspektivně z Národní soustavy kvalifikací a Národní soustavy povolání. Je samozřejmě, že možnosti spolupráce se sociálními partnery budou záviset jednak na oborech vzdělání, jednak na ochotě sociálních partnerů aktivně se do spolupráce zapojit (např. se ukazuje, že lépe se spolupracuje s velkými podniky než s malými)².

Spolupráce školy s místními a regionálními sociálními partnery by měla probíhat hned od samého začátku tvorby ŠVP.

Co má být výsledkem sociálního partnerství?

- **Monitorování a analýza** potřeb regionálního trhu práce a možností uplatnění absolventů.
- **Formulace požadavků** regionálních sociálních partnerů a regionálního trhu práce na kompetence absolventů daných oborů vzdělání.
- **Podpora realizace ŠVP** regionálními sociálními partnery: např. zajištěním praktické odborné přípravy – zejména odborné praxe a odborného výcviku – v reálném pracovním prostředí, odborných přednášek a exkurzí, zapojením do projektů a podnikových soutěží, účasti sociálních partnerů na výstupním hodnocení výsledků vzdělávání v daném ŠVP, pomoc při zajišťování materiálních podmínek výuky a DVPP školy, podněty pro aktualizaci ŠVP.

Co je potřebné udělat před zahájením a v průběhu práce na ŠVP?

- Vypracovat **analýzu rozhodujících faktorů regionálního trhu práce** (příp. v celostátním i evropském kontextu) ve školou nabízených (nebo plánovaných) oborech vzdělání.
- Požádat o **stanoviska expertů** – sociálních partnerů školy k navrhovaným oborům, k východiskům ŠVP a podmínkám i možnostem uplatnění absolventů.
- Navrhnout **konkrétní možnosti a postupy** spoluúčasti sociálních partnerů při přípravě ŠVP a při praktické realizaci ŠVP (zejména při zajištění praktické přípravy v reálném pracovním prostředí, účast na přípravě a průběhu závěrečných zkoušek i profilující části maturitních zkoušek).
- Zpracovat do ŠVP popis **spolupráce při realizaci ŠVP**.

Souhrnným výsledkem analýzy sociálního partnerství a trhu práce je **Analytická studie o sociálním partnerství (ASSP)**, která se stane spolu s následně vypracovaným ŠVP základním dokumentem školy.

---

²⁾ Zajímavý prostředek kontaktu mezi školou a sociálními partnery vytvořili ve VOŠ, SŠ a COP v Sezimově Ústí. Je jím interaktivní databáze pro sociální partnery, která jim umožní najít správný vzdělávací program a absolventa pro jimi definované cílové odborné kompetence.

Jak by měla být ASSP zpracována?

Analytická studie o sociálním partnerství školy by měla poskytnout **přehlednou informaci** o stávající i perspektivní situaci (vzdělávací poptávce a nabídce) v daných oborech vzdělání na regionální, popř. i širší úrovni. Nejde přitom o zpracování rozsáhlé sociologické studie s množstvím statistických údajů, ale věcného a přehledného materiálu s jasně a jednoznačně formulovanými závěry.

Doporučená struktura ASSP

1. Vzdělávací nabídka školy a její srovnání se vzdělávací poptávkou (výsledky monitorování a analýzy situace na trhu práce ve vztahu k vybraným oborům vzdělání, možnosti uplatnění absolventů).
2. Požadavky sociálních partnerů na kompetence absolventů a návrh na jejich zpracování v ŠVP.
3. Popis způsobů a postupů konkrétní spolupráce školy se sociálními partnery při realizaci ŠVP.
4. Příklady dosavadní spolupráce s partnery (vyjádření sociálních partnerů, dokumentace).

* Analytická studie o sociálním partnerství by měla být otevřeným (průběžně aktualizovaným) dokumentem zpracovaným společně pro všechny školou realizované obory vzdělání. Spolu s ŠVP by se měla uplatnit při celkovém hodnocení kvality školy, při propagaci školy a získávání zájemců o nabízené obory vzdělání. Lze ji využít i pro zapojení školy do dalšího profesního vzdělávání.

□ Ukázka č. 5: Z analytické studie

(SŠ hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram)

Při výchovně-vzdělávací činnosti spolupracuje škola s Hospodářskou komorou ČR a Úřadem práce v regionu Příbram.

Tito partneři se snaží být nápomocni při výchově a vzdělávání žáků. Jako příklad spolupráce možno uvést ocenění žáků za účast v soutěžích, každoroční vyhlášení a odměnění nejlepších absolventů oboru při závěrečných zkouškách přímo v sídle Hospodářské komory ČR.

Pracovníci HK i ÚP se zajímají o činnost školy a jsou pravidelně zváni na gastronomické akce pořádané školou, zvláště při mezinárodní spolupráci, např. prezentace francouzské nebo anglické kuchyně v naší provozovně „Na Plzeňské“. Zúčastňují se informačních dnů školy pro budoucí zájemce o studium a jejich rodiče, navštěvují praktickou část závěrečných zkoušek.

Dále škola spolupracuje s provozovny místních podnikatelů i s institucemi, kde žáci vykonávají odborný výcvik. Objevují se však i takové subjekty, u kterých převažuje jednostranný postoj, v žácích spatřují levnou pracovní sílu a nepůsobí na ně příliš výchovně. Drahocenný podnikatelský čas nebývá škole ochotně věnován. Takovéto subjekty je třeba o důležitosti výchovy a vzdělání přesvědčit. S většinou pracovníků v provozovnách, kde žáci vykonávají odborný výcvik, je spolupráce dobrá. Majitelé některých zajímavých regionálních provozoven nám umožňují realizovat exkurze a společenské akce jak pro naše žáky, tak pro žáky partnerských zahraničních škol z Francie či Anglie. Spolupráci s nimi chce škola v budoucnu dále rozvíjet.

V provozovně „Na Plzeňské“ se uskutečňuje další vzdělávání pedagogických pracovníků školy, soutěže žáků, společenská setkání. Škola je členem profesních organizací, např. Asociace kuchařů a cukrářů, Sdružení hotelových škol, Společenstva cukrářů, HOREKA, CBA – barmanská asociace, na jejich základě spolupracuje s dalšími školami a podnikateli z jiných regionů (příloha č. 4).

Ukázky č. 6–8 jsou uvedeny v příloze.

3. STRUKTURA ŠVP A POSTUP TVORBY

ŠVP je vizitkou školy, jedním z předpokladů úspěšnosti vašich absolventů.

3.1. Vymezení celkové koncepce ŠVP

Základní koncepce ŠVP (školního kurikula) se odvíjí od koncepce příslušného RVP, promítnou se do ní závěry vstupních analytických studií a další záměry a podmínky školy.

Při vlastní tvorbě ŠVP se řídíme zásadami pro tvorbu školního vzdělávacího programu, které jsou uvedeny v kapitole 9. RVP.

Jeden nebo více ŠVP pro každý obor?

RVP jsou koncipovány tak, že umožňují zaměřit odborné vzdělávání buď lineárně – na jedno povolání, nebo na celou skupinu příbuzných povolání nebo činností, nebo větveně – se společným základem a několika odbornými zaměřeními, ze kterých škola volí. Užší profilaci směrem k některým povoláním nebo skupině činností je možno vytvářet také u oborů vzdělání, kde příslušný RVP je koncipován šířeji pro několik povolání nebo skupin činností, a to podle potřeb trhu práce v regionu, tj. podle rozhodnutí školy.

RVP také umožňují, abyste si vypracovali buď jeden ŠVP pro celý obor (tj. pro všechny nabízené formy vzdělávání nebo nabízená odborná zaměření), nebo samostatný ŠVP pro každou formu vzdělávání nebo odborné zaměření v oboru (např. jeden ŠVP pro denní čtyřleté vzdělávání a jeden pro dálkové vzdělávání, jeden pro nástavbové studium). Vychází se z toho předpokladu, že samostatné ŠVP lépe vystihnou zvláštnosti různých forem a zaměření vzdělávání (vstupní podmínky, organizaci vzdělávání, obsah, charakteristiky žáků apod.). To ovšem neznamená, že mezi těmito ŠVP nebudou vzájemné vazby, mohou mít společné i některé části (např. profil absolventa, některé učební osnovy nebo moduly, popis materiálního zabezpečení výuky).

Rovněž je možné postupovat obráceně a vypracovat jeden společný ŠVP s tím, že popisy některých částí budou zpracovány samostatně tak, aby zohlednily rozdíly příslušných forem vzdělávání.

ŠVP lze zpracovat také tak, aby např. umožňovaly žákům změnu volby oboru vzdělání po 1. ročníku, výuku některých předmětů společně pro více oborů, profesní nebo zájmovou orientaci žáků ve vyšších ročnících apod.

Vždy záleží na rozhodnutí pracovních týmů a vedení školy.

! Pamatujte ovšem, že ŠVP by měl umožňovat snadnou orientaci a získání potřebných informací všem učitelům i dalším zájemcům ze školy i mimo školu.

Jak efektivně při práci na ŠVP postupovat?

Dříve než začneme psát jednotlivé části ŠVP, měli bychom rozhodnout:

- jaké bude celkové pojetí vzdělávání v daném oboru, např. zda ŠVP bude nabízet šířeji zaměřené odborné vzdělávání, zda RVP umožňuje (nebo přímo nabízí) odborná zaměření (jakým způsobem se bude profilace realizovat), jak se promítnou potřeby regionálního trhu práce, jaké další možnosti poskytuje RVP a jak jej chceme doplnit (např. v oblasti rozvoje osobnosti a individuálních zájmů žáků, rozvoje klíčových kompetencí);

- které **formy vzdělávání** bude škola v daném oboru nabízet; zda budeme ŠVP tvořit pro každou formu vzdělávání samostatně, jakým způsobem zohledníme charakteristiky žáků různých forem vzdělávání (i žáků se speciálními vzdělávacími potřebami);
- jaká bude **vazba mezi ŠVP** pro různé obory vzdělání;
- zda ŠVP bude zpracován **klasicky** (s použitím učebních osnov), **nebo modulárně**. Nejdříve však důkladně zvažte, zda modulární vzdělávací program skutečně odpovídá podmínkám vaší školy;
- jakým by **měl být absolvent** daného oboru vzdělání - podle RVP, našich představ (na základě auto-evaluace), podle zaměstnavatelů (na základě Analytické studie SP) partnery). Tzn. že nejprve bychom měli zpracovat alespoň koncept profilu absolventa.

Dále se předběžně dohodneme na:

- strukturu a názvech vyučovacích předmětů a jejich časové dotaci; strukturu stanovíme na základě profilu absolventa, obsahu vzdělávání vymezeného v RVP (v kurikulárních rámcích a v rámcovém rozvržení obsahu vzdělávání);
- základní společné strategie realizace klíčových kompetencí, průřezových témat, výukové strategie a metodických přístupů, hodnocení žáků a na dalších aktivitách a zvláštěnostech („nadstandardu“) daného ŠVP; toto potom konkretizujeme v učebních osnovách a popíšeme v charakteristice vzdělávacího programu;
- přibližném rozsahu ŠVP a jeho jednotlivých částí. Cílem není napsat tisíc stran, ale vytvořit smysluplný vzdělávací program, podle kterého se bude dobře učit všem vyučujícím a který bude odpovídat záměrům kurikulární reformy.

* Velmi doporučujeme připravit si předem jednotnou šablonu pro dílčí dokumenty ŠVP, zejména pro učební osnovy nebo moduly; usnadní vám to práci při kompletaci ŠVP.

Ve ŠVP by neměly být používány zkratky, které nejsou obecně známé (např. vyučovacích předmětů, pracovišť, učeben, předmětových komisí).

Používejte terminologii v souladu se školským zákonem (např. označení stupně vzdělání, označení „žák, vzdělávání, učitel“ – ne „student, studium, profesor“, i když se obecně používají).

! Promyslete si také způsob zveřejnění ŠVP, jak to ukládá školský zákon.

Uvažujte rovněž o tom, jakým způsobem seznámíte žáky, jejich rodiče a veřejnost s vašimi záměry a vzdělávacími programy.

Účelné je také stanovit si jasná pravidla, jak nakládat s vytvořenými ŠVP v budoucích letech, po skončení jejich platnosti³⁾.

3.2. Postup zpracování jednotlivých částí ŠVP

ŠVP obsahuje tyto části:

- úvodní identifikační údaje,
- profil absolventa
- charakteristiku vzdělávacího programu,

³⁾ Obecně lze konstatovat, že postup školy v této oblasti se řídí ustanoveními zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a o spisové službě a o změně některých zákonů a vyhlášky č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby. Z ustanovení vyhlášky č. 646/2004 Sb. vyplývá, že ŠVP splňuje náležitosti dokumentu, který se označuje skartačním znakem „A“ (archiv). Znamená to, že jako dokument trvalé hodnoty bude ve skartačním řízení vybrán jako archiválíe k trvalému uložení do archivu.

Vzhledem k tomu, že orientace v uvedených právních předpisech je značně náročná, doporučujeme, aby se škola obrátila nejdříve na místně příslušný archiv a přímo zde se domluvila na tom, jaký postup je třeba v daném případě dodržet a na tomto základě pak stanovila příslušná pravidla.

- učební plán,
- přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP ,
- učební osnovy nebo vzdělávací moduly, popř. i ukázkou žákovského projektu na podporu rozvoje klíčových kompetencí a realizace průřezových témat,
- popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání,
- charakteristiku spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP.

Součástí ŠVP může být také **celková charakteristika školy**, ze které se zejména veřejnost a zájemci o vzdělávání dovědí, jaké jsou tradice školy a její postavení v regionu, jaké možnosti a služby nabízí (vzdělávací, volnočasové, ubytovací aj.), jak je zapojena do místního společenského života, jaké má mezinárodní kontakty, proč by se měli zájemci (děti i dospělí) vzdělávat právě na této škole (nevztahuje se tedy přímo k danému oboru vzdělání a ŠVP). Popis může být funkčně doplněn fotografiemi. Měl by však být krátký, aby nezatěžoval ŠVP a nestal se jeho dominantou.

3.2.1. Úvodní identifikační údaje

* Požadované identifikační údaje jsou stanoveny RVP v kapitole 9; další údaje najdete také v kapitole 5. Organizace vzdělávání.

Některé dílčí části ŠVP mohou být používány jako samostatné dokumenty (např. profil absolventa, učební osnovy), nebo po čase budou nahrazeny novými, a proto doporučujeme uvádět na všech částech ŠVP tyto základní údaje: název školy, název ŠVP, datum platnosti, popř. kód a název oboru vzdělání.

Titulní list

Úvodním identifikačním údajům předchází titulní list. Promyslete si jeho formální úpravu, použití loga školy, popř. použití fotografie. Uvádíme na něm plný název a adresu školy a název školního vzdělávacího programu (event. také zaměření, není-li součástí názvu ŠVP), popř. kód a název oboru vzdělání.

Název ŠVP

si můžete vytvořit vlastní, může být totožný s názvem oboru vzdělání, zaměření odborné přípravy, nebo dosavadního oboru vzdělání, který jako samostatný obor zaniknul a je zahrnut do nového oboru. Název ŠVP by měl vyjadřovat vztah k příslušnému oboru vzdělání a profilu absolventa. Vhodné je, má-li nový název motivační charakter. **Název ŠVP se uvádí na vysvědčení.**

Příklady:

Název ŠVP	Obor vzdělání
Stravovací služby	66-51-H/01 Kuchař-číšník
HOST – hotelnictví s turismem	65-42-M/01 Hotelnictví
Mechanik klávesových nástrojů	28-54-H/01 Mechanik hudebních nástrojů
Strojní mechanik pro stroje a zařízení	23-51-H/01 Strojní mechanik
Zámečnick	23-51-H/01 Strojní mechanik
Výchovná a humanitární činnost	75-41-M/01 Sociální činnost
Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku	75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika

Kód a název oboru vzdělání

odpovídá Nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání a identifikuje RVP, podle kterého byl vytvořen.

Délka a forma vzdělávání

Uveďte délku a formu vzdělávání, pro kterou je ŠVP zpracován. Ve ŠVP lze nabízet pouze ty formy vzdělávání, které jsou uvedeny v RVP (kapitola 5.) a které má škola zařazeny ve svém rejstříku. O délce některých forem vzdělávání (např. dálkového, večerního) rozhodnete sami podle vzdělávacích podmínek a charakteristik žáků.

Platnost ŠVP

Uveďte datum počátku platnosti daného ŠVP počínaje prvním ročníkem, celé jméno a příjmení ředitele školy, titul. Platnost ŠVP stvrzuje ředitel školy svým podpisem a razítkem školy.

Je vhodné uvést ve ŠVP také další kontakty pro komunikaci se školou.

! Nezapomeňte vložit obsah, který bude odpovídat skutečné struktuře školního vzdělávacího programu, včetně stránkování.

3.2.2. Profil absolventa ŠVP

Příprava této části bude pro vznikající ŠVP stěžejní. V pracovním týmu by měla panovat shoda! Profil absolventa by se měl stát průsečíkem názorů, kterým směrem se vzdělávání žáků v příslušném oboru vzdělání právě na vaší škole bude v nejbližší době ubírat, a jaké jsou požadavky trhu práce v regionu. Je nesmírně významné formulovat jasně a výstižně především předpokládané kompetence absolventa a jeho uplatnění v praxi. Vaše spolupráce se sociálními partnery v regionu je proto nezbytná.

! Profil absolventa tvoří nejdůležitější část ŠVP. Charakterizuje kompetence absolventa vymezené v RVP z hlediska záměrů školy. Odvíjí se od něj koncepce a obsah celého vzdělávacího programu; je východiskem pro zpracování všech dalších částí ŠVP. Plní informační funkci uvnitř i vně školského systému. To znamená jak na vstupu (pro žáky a jejich rodiče při volbě vzdělávacího programu), tak na výstupu (pro zaměstnavatelskou oblast či pro volbu navazujícího vzdělávání). Měl by být psán dobře srozumitelným jazykem.

Profil absolventa obsahuje:

- **Základní identifikační údaje:** název a adresa školy, název ŠVP, kód a název oboru vzdělání, platnost ŠVP. Tyto identifikační údaje jsou uváděny proto, aby profil absolventa mohl být používán samostatně pro účely informovanosti veřejnosti, jako doklad o obsahu vzdělání apod.
- **Popis uplatnění absolventa v praxi:** Stručný a věcný popis vypovídající o tom, pro která povolání nebo pracovní činnosti (pozice) je absolvent na výstupu ze školy připraven. Možnosti tohoto uplatnění naleznete v RVP daného oboru vzdělání, lze je doplnit podle zaměření ŠVP vzhledem k trhu práce v regionu (možnostem zaměstnatelnosti absolventů, struktuře klíčových partnerských podniků, jejich požadavkům na absolventy). Popis by měl být stručný, reálný a věcně správný; v rozsahu nejvýše 10 řádků.
- **Výčet kompetencí absolventa**
- **Způsob ukončení vzdělávání a potvrzení dosaženého vzdělání, stupeň dosaženého vzdělání** – převzmete z příslušného rámcového vzdělávacího programu

Jak vyjádřit kompetence absolventa

Seznamte se s pojmy kompetence, klíčové kompetence a odborné kompetence! Jejich správné pochopení by bylo dobré potvrdit formou skupinové diskuse.

K vysvětlení můžete mj. použít i kapitolu rámcového vzdělávacího programu Vymezení pojmů. Doporučujeme prostudovat si také kapitolu Jak plánovat výsledky vzdělávání.

Kompetence absolventa ŠVP zahrnují **kompetence odborné**, které se vztahují přímo k oboru vzdělání a příslušné kvalifikaci, a **kompetence klíčové**, které rozvíjejí obecné předpoklady žáků a jejich občanské vědomí.

V RVP jsou jednotlivé kompetence charakterizovány pomocí tzv. dílčích kompetencí. Tyto dílčí kompetence ukazují, které učivo a jaké postupy potřebujeme pro jejich osvojení. Využijeme je tedy spíše při koncipování jednotlivých vyučovacích předmětů. V profilu absolventa uvádíme takové **kompetence, které jsou stěžejní pro daný obor vzdělání** a pro prosazení absolventa na trhu práce.

Přitom je třeba si uvědomit, že kompetence ve skutečnosti neexistují izolovaně, ale vzájemně se prolínají a doplňují. Žáci si je osvojují a prohlubují během celého vzdělávacího procesu, a to na úrovni odpovídající jejich schopnostem a učebním předpokladům. Proto bychom je měli při zpracování profilu absolventa chápat komplexně, zbytečně je od sebe neoddělovat.

Kompetence bychom měli formulovat na určité míře obecnosti, neuvádět dílčí znalosti a dovednosti, které jsou součástí nějaké komplexní kompetence.

* Výčet kompetencí by měl být logicky uspořádaný. Počet kompetencí není omezen, avšak dbáme na to, aby obsah nebyl zastíněn množstvím textu a detailů. Délka celého textu by měla být asi dvě strany.

Nezapomínáme také na kompetence vyjadřující postoje, hodnoty a způsob jednání (afektivní kompetence), ke kterým žáky povedeme.

Mezi popisem kompetencí absolventa v RVP a ve ŠVP musí být celkový soulad (to neznamená, že je nutné mechanicky opisovat RVP).

! Kompetence popisujeme s vědomím, že vyjadřují způsobilost k jednání, k činnosti, nikoli pouhé znalosti (soubor poznatků) a že se jedná o způsobilosti absolventa na výstupu ze školy (ne po zapracování v praxi).

Uvádíme je buď pomocí infinitivu (neurčitku), nebo aktivními slovesnými tvary.

Formulace jednotlivých kompetencí by měly mít shodnou míru obecnosti/konkrétnosti. Doporučujeme formulačně odlišit reálně postižitelné (ověřitelné) kompetence od takových, ke kterým vzdělávání vedlo, ale škola je nemůže v praxi plně zaručit (jedná se o postoje, hodnotovou orientaci žáků apod.).

Příklady

Absolvent se vyznačuje těmito kompetencemi (absolvent je připraven):

- Posuzuje/posuzovat vlastnosti jednotlivých druhů potravin a nápojů a volí/volit vhodný technologický postup při zhotovování pokrmů,
- připravuje běžné pokrmy podle technologických postupů,
- určuje spotřebu základních surovin, normuje pokrmy a nápoje a kalkuluje jejich ceny,
- kontroluje kvalitu provedené práce,
- vyřizuje reklamace,
- sestavuje menu pro různé příležitosti,
- vypracuje jídelní a nápojový lístek v českém a cizím jazyce,
- vede administrativní agendu a evidenci spojenou s činností podniku; využívá k tomu prostředky IKT,
- vyřizuje objednávky a komunikuje s hosty v cizím jazyce,
- řeší vhodným způsobem problémové sociálně komunikativní situace,

- dodržuje hygienické normy a zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v provozu, (*V jiném oboru vzdělání může tato kompetence patřit do druhé skupiny kompetencí – obtížně ověřitelných a garantovaných školou.*),
- dodržuje zásady ochrany životního prostředí při likvidaci odpadů.

Absolvent byl veden tak, aby:

- jednal v souladu s etickými normami a pravidly společenského chování, uplatňoval bezpředsudkový přístup k hostům,
- měl reálnou představu o kvalitě své práce, pracoval svědomitě a pečlivě, snažil se dosahovat co nejlepších výsledků,
- posuzoval reálně možnosti svého pracovního uplatnění a jim odpovídající potřeby dalšího vzdělávání,
- uvažoval a jednal ekonomicky v osobním i pracovním životě, pracoval hospodárně a loajálně v pozici zaměstnance.

Nejčastější nedostatky:

- Kompetence zahrnují pouze výčet znalostí (vědomostí).
- Jsou použita nevhodná slovesa, např. sloveso nemá ověřitelný charakter, každý může jeho naplnění chápat různě – „umí, orientuje se, chápe“; kompetence je tedy příliš obecná.
- Sloveso nevyjadřuje výstup (výsledek), ale záměr – budoucnost, např. „absolvent se seznámí, osvojí si, naučí se“.
- Řazení kompetencí je nahodilé, bez logické posloupnosti.
- Výčet obsahuje detaily (dílčí kompetence), které jsou de facto zahrnuty v jiné, obecnější kompetenci.

Příklady postupu při rozpracování výsledků vzdělávání vymezených v RVP do ŠVP jsou uvedeny v kapitole Jak plánovat výsledky vzdělávání.

3.2.3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

K čemu slouží charakteristika? Informace obsažené v charakteristice vzdělávacího programu jsou významné pro učitele, kteří budou podle programu učit, neboť se dovědí o plánované pedagogické strategii. Ostatním zájemcům poskytne charakteristika informace nejen o pedagogickém pojetí daného ŠVP, ale také o tom, jaké jsou základní podmínky vzdělávání a co škola nabízí.

Je písemným vyjádřením té strategie, na které jste se dohodli v úvodních diskuzích.

Charakteristika nemusí být rozsáhlá, ale měla by každému umožnit, aby si učinil dostatečně jasnou představu o průběhu vzdělávání podle daného ŠVP.

Charakteristika může být používána samostatně, např. pro nabídku vzdělávání, proto obsahuje i identifikační údaje.

Charakteristika by měla vyjadřovat zvláštnosti jednotlivých forem vzdělávání v oboru a jejich žáků.

Charakteristika vzdělávacího programu obsahuje:

- **Identifikační údaje:** název a adresa školy, název ŠVP, kód a název oboru vzdělání platnost ŠVP; délka a forma vzdělávání, stupeň poskytovaného vzdělání.
- **Popis celkového pojetí vzdělávání** v daném programu: Objasňuje pojetí ŠVP ve vztahu k RVP a profilu absolventa (např. zda je ŠVP šířeji koncipovaný nebo nabízí profilaci – odborná zaměření nebo volitelné předměty, zda/jak reaguje na regionální trh práce, požadavky soc. partnerů, na co bude škola klást důraz).

Charakterizuje vzdělávací strategii ve vztahu k oboru vzdělání a k žákům, kterou budou učitelé ve výuce uplatňovat, tzn. například metody výuky preferované v rámci teoretického a praktického vyučování, způsoby rozvoje odborných a klíčových kompetencí, způsoby začlenění průřezových témat (např. uvedením předmětů, do kterých budou začleněny, i jiných forem realizace). V této části se uvádějí i další aktivity uplatňované v rámci výuky i mimo vyučování. Zvláště důležité je popsat, jakým způsobem žáci získají potřebné praktické dovednosti, jaký bude podíl praktického vyučování.

Účelem charakteristiky není podat kompletní popis vyučovacích metod a postupů (ty budou detailněji rozvedeny u jednotlivých předmětů), ale vymezit ty, které jsou významné pro realizaci vzdělávacích cílů a rozvoj kompetencí v daném školním vzdělávacím programu. Při zpracování je výhodné vycházet ze sebehodnocení školy, z analýzy trhu práce a požadavků sociálních partnerů. Tím dosáhneme toho, že popis bude věcný a reálný. (Ukázka č. 9 je uvedena v příloze.)

! Dbejte na to, aby začlenění průřezových témat a způsob rozvoje klíčových kompetencí nebyly formální a skutečně přispívaly ke stanovenému cíli.

- **Organizace výuky:** Jedná se o popis organizace výuky v rámci teoretického a praktického vyučování vzhledem k formě vzdělávání a podmínkám školy. Např. popis organizační formy vyučování integrovaných vyučovacích předmětů, vytváření a zařazování vyučovacích bloků, projektových dnů (týdnů), vyučování v různých prostředích, organizace konzultací v dálkovém vzdělávání, exkurze, sportovní a jiné kurzy a další výchovně vzdělávací aktivity související se vzděláváním podle daného ŠVP. Dále o popis realizace praktického vyučování, zejména odborného výcviku, učební (tzv. rozvrhové nebo průběžné) praxe, odborné praxe (umělecké praxe), včetně popisu způsobu zajištění praktického vyučování v reálných podmínkách. Je zde možno uvést i způsob dělení třídy či slučování žáků z různých tříd nebo ročníků. (Ukázka č. 10 je uvedena v příloze.)

! Pokyny MŠMT k organizaci školního roku se neuvádějí.

- **Způsob hodnocení žáků:** V návaznosti na školní klasifikační řád uvedeme, jakým způsobem budeme hodnotit žáky, za co budou hodnoceni, co budeme při hodnocení především sledovat. Stanovíme společné zásady a kritéria, kterými budeme žákovu činnost a její výsledky poměřovat a na jejichž základě může i žák hodnotit svoji práci. Vycházíme přitom z cílů, které jsme si dali, a z plánované vzdělávací strategie; je samozřejmé, že kritéria musí zohledňovat předpoklady žáků. Uvádíme způsoby hodnocení nejen pro teoretické, ale i pro praktické vyučování, popř. i pro další vzdělávací aktivity (např. projekty, účast žáka v soutěžích apod.). Věnujeme pozornost také hodnocení klíčových kompetencí a průřezových témat, i když zpočátku půjde spíše o náčrt možných přístupů (záměrů) k jejich ověřování a hodnocení. Popis by měl obsahovat základní údaje o zkoušení (způsobu, frekvenci) i uplatnění sebehodnocení žáků.
Uvedená společná strategie bude specifikována v učebních osnovách jednotlivých vyučovacích předmětů, kurzů, v popisu projektů apod. (Ukázka č. 11 je uvedena v příloze.)
- **Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných:** V ŠVP se tato kapitola zpracovává pouze pro denní formu vzdělávání, pokud se nejedná o vzdělávání žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají i v jiných formách vzdělávání. Nejprve si prostudujte kapitolu 11. v RVP Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných. Neopisujte ji! Vycházejte z podmínek vaší školy. Tato část by neměla být ve ŠVP vynechána. Uvedte, které skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se budou (se mohou) podle připravovaného ŠVP vzdělávat (komu je připravovaný ŠVP určen) a jakým způsobem se bude vzdělávání pro tyto skupiny uskutečňovat. Např. jaké metody práce (včetně způsobů hodnocení) budete používat a jakými dalšími způsoby budete pracovat, např. individuální přístup, používání specifických didaktických prostředků, sociální zázemí, pomoc asistentů apod. (Ukázka č. 12 je uvedena v příloze.)

! Je samozřejmé, že ŠVP může být zpracován pouze pro žáky vyžadující speciální péči (např. pro žáky se sluchovým nebo zrakovým postižením, žáky odborných učilišť).
V tom případě se speciální potřeby těchto žáků zohlední v celém ŠVP, a to v souladu s platnými právními předpisy.

- **Realizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence:** V návaznosti na kapitolu 10. RVP se stručně popíše, jakým způsobem bude škola zajišťovat BOZP žáků v teoretickém a praktickém vyučování (včetně praktického vyučování v reálných podmínkách) a při školních aktivitách mimo vyučování. Dále se uvede, jakým způsobem budou žáci vedeni k dodržování BOZP a požární prevenci, tj. k osvojení kompetence.
Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci vymezenou v RVP (tato problematika úzce souvisí nejen s odbornou přípravou, ale např. se vzděláváním ke zdraví, s prevencí šikany nebo drogových závislostí).
Není nutné uvádět výčet nebo citovat znění zákonů, vyhlášek aj. právních předpisů, např. bezpečnost práce při svařování, při práci s vyhrazeným technickým zařízením apod.
- **Podmínky pro přijímání ke vzdělávání:** Obecné podmínky jsou vymezeny školským zákonem a RVP. Zde charakterizujte zejména podmínky přijímacího řízení ve škole (organizaci, formu a obsah přijímacího řízení, kritéria přijetí pokud jsou stanovena), např. organizaci a požadavky talentové zkoušky, podmínky přijetí do zkráceného nebo nástavbového studia (např. vazbu na předchozí vzdělání a získanou kvalifikaci).
Dále se zde uvedou podmínky zdravotní způsobilosti ke vzdělávání v daném oboru (nikoli k výkonu povolání) podle Nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání. (Ukázka č. 13 je uvedena v příloze)
- **Způsob ukončení vzdělávání:** Uvedete dle platných právních norem v pozdějším znění a platného RVP (i formou odkazu na školský zákon).
V oborech vzdělání zakončovaných závěrečnou zkouškou se v současné době organizují závěrečné zkoušky dvojím způsobem: Obsah a organizace jsou buď plně v režii školy, nebo se ve vybraných tříletých oborech vzdělání s výučním listem pokusně ověřuje jednotné zadání závěrečných zkoušek⁴.
Popíšete především tu zkoušku, která je plně v kompetenci školy. Pokud je vaše škola zařazena do projektu Kvalita I, lze se buď omezit na pouhé konstatování, že závěrečná zkouška probíhá podle jednotného zadání, nebo (jestliže chcete lépe informovat žáky a veřejnost a prezentovat aktivity školy) blíže tuto zkoušku popíšete.
V oborech vzdělání ukončovaných maturitní zkouškou se popíše především obsah, forma a organizace profilové části maturitní zkoušky (v souladu s RVP), která je v kompetenci školy (dle §79 školského zákona), a uvedou se předměty volitelné části maturitní zkoušky dle §78 (3) školského zákona, ke kterým bude škola žáky v daném vzdělávacím programu připravovat. V oborech konzervatoří se popíše v souladu s platnými právními normami také obsah a organizace absolutoria včetně komisijní zkoušky. (Ukázka č. 14 je uvedena v příloze)

3.2.4. Učební plán

Vstupujete do jedné z nejdůležitějších fází tvorby ŠVP. Doporučujeme nejdříve pečlivě zvážit, zda bude vzdělávání organizováno předmětově nebo modulárně (modulově) nebo v kombinaci obou způsobů (např. všeobecné vzdělávání předmětově, odborné modulárně), jak bude ve ŠVP umožněna osobní orientace žáků. Napište si klady a zápory jednotlivých způsobů, např. že sestavení modulární struktury

⁴⁾ Ověřování nové závěrečné zkoušky se uskutečňuje v rámci systémového projektu MŠMT Kvalita I, který se realizuje s finanční podporou ESF a státního rozpočtu ČR. Podrobné informace o části projektu týkající se jednotného zadání závěrečných zkoušek najdete na www.kvalita1.nuov.cz.

vyžaduje daleko větší zkušenosti a je organizačně náročné, a na základě těchto a dalších kritérií se rozhodnete (viz kapitola Modulární konstrukce školního kurikula).

Ujasněte si a prodiskutujte otázky týkající se např. tvorby integrovaných předmětů (např. integrace obsahová, teoreticko-praktická), mezipředmětových vztahů i vzájemné provázanosti obsahu všeobecného a odborného vzdělávání, popř. jejich integraci do jednoho vyučovacího předmětu nebo vzdělávacího modulu apod.

Učební plán vychází z kurikulárních rámců a z rámcového rozvržení obsahu vzdělávání uvedeného v RVP (kapitola 6. a 7.). Na jejich základě si stanovíte vyučovací předměty a jejich časovou dotaci.

Učební plány se zpracovávají pro všechny nabízené formy vzdělávání. Učební plán lze upravit pro každý vzdělávací cyklus na základě ověření (evaluace) výsledků a zkušeností z výuky.

Učební plán má tyto části: identifikační, tabulkovou (rozvržení vyučovacích předmětů a přehled rozvržení týdnů v období září – červen) a poznámkovou

- **Identifikační údaje:** název ŠVP, kód a název oboru vzdělání, délka a forma vzdělávání, platnost ŠVP od (datum)
- **Tabulka**
  - Formou tabulky je uveden výčet všech vyučovacích předmětů, jejich hodinová dotace a rozvržení do ročníků, celkové počty vyučovacích hodin za všechny ročníky, celkový počet hodin týdně v jednotlivých ročnících; u dálkové formy vzdělávání počet hodin konzultací v předmětech, v ročníku a celkem za všechny ročníky.
  - Závaznost vyučovacích předmětů je vyjádřena jejich rozdělením na povinné, volitelné a nepovinné. Volitelné předměty lze skládat do bloků, které vyjadřují nabízené odborné zaměření nebo jinou profilaci žáků.
  - Předměty praktického vyučování, které mají stanovený pevný počet vyučovacích hodin a jejichž výuka se koná pravidelně, zařazujeme do kategorie povinných vyučovacích předmětů. Praktické vyučování formou odborné praxe konané v rozsahu týdnů (tzv. souvislé odborné praxe) se uvede v přehledu rozvržení týdnů ve školním roce.

V učebním plánu se označí (např. * s vysvětlením v poznámkách) předměty volitelné společně částí maturitní zkoušky, ke kterým bude škola žáky připravovat, a profilové části maturitní zkoušky v kompetenci školy (v návaznosti na RVP a Charakteristiku ŠVP); v oborech konzervatoří se označí také předměty absolutoria.

- **Poznámky k učebnímu plánu** formulujeme zejména v případě, kdy na základě specifických podmínek a potřeb organizace výuky považujeme za účelné uvést doplňující informace ke strukturaci učebního plánu a k organizaci výuky. Uvedeme např., kterým cizím jazykům se budou žáci učit, jaký podíl praktického vyučování se bude realizovat např. v předmětech teoreticko-praktického charakteru a v reálných pracovních podmínkách ve spolupráci se sociálními partnery v regionu, formou fiktivní firmy apod.
- **Přehled využití týdnů ve školním roce:** Součástí učebního plánu je tabulka – rozvržení týdnů a příslušných činností v ročnících v období září až červen ve školním roce. Uvádí se zde vyučování podle rozpisu učiva, sportovní výcvikové a jiné kurzy, odborná (umělecká) praxe (dle RVP), projektové týdny, závěrečné zkoušky nebo maturitní zkoušky (absolutorium) a časová rezerva, případně další aktivity školy, které jsou závaznou součástí vzdělávání. Délka školního roku je 40 týdnů (neuvádějí se prázdniny, které také do školního roku patří); v posledním ročníku vzdělávacích programů poskytujících

Ukázky číslo 15–16 jsou uvedeny v příloze.

! Při zpracování učebního plánu sledujeme tyto zásady:

- Zařazené vyučovací předměty a další vzdělávací aktivity musí obsahově pokrývat všechny vzdělávací oblasti a obsahové okruhy vymezené v RVP. Minimální časové dotace stanovené v RVP jsou závazné, ve ŠVP mohou být navýšeny. Soulad mezi ŠVP a RVP prokážete v samostatném přehledu.
- Škola může zvolit jinou strukturu nebo názvy vyučovacích předmětů, než je ve stávajících učebních dokumentech (např. stávající předměty lze integrovat i dezintegrovat).
- Název vyučovacích předmětů (vzdělávacích modulů) by měl být výstižný z hlediska obsahu předmětu, krátký (abychom jej v dokumentaci nemuseli zkracovat) a všem srozumitelný (proto jej v UP nezkracujeme, ani neuvádíme zkratkou). Neměl by být totožný s názvy jednotlivých kurikulárních rámců nebo obsahových okruhů RVP, neboť jsou koncipovány širěji než vyučovací předměty.
- Při zařazování předmětů do ročníků zvažujeme náročnost jejich učiva a požadovaných výstupů vzhledem ke schopnostem žáků (zda předmět není pro žáky v daném ročníku příliš náročný) a didaktickou a obsahovou návaznost na jiné předměty.
- Cizí jazyky zařazujeme pod označením „cizí jazyk“ nebo: „1. cizí jazyk, 2./další cizí jazyk“. Předmět konverzace v cizím jazyce zařazujeme mezi volitelné nebo nepovinné vyučovací předměty, pokud nebude zabezpečen rodilým mluvčím nebo zaměřen na odborný jazyk (důvody vyčlenění jsou tedy spíše organizační než věcné, neboť základní výuka a konverzace by měly být propojeny).
- Snažíme se vyvarovat didakticky nevhodné časové dotace jedna hodina týdně, neboť výuka v tomto rozsahu není příliš efektivní. Dostatečnou časovou dotaci by měly mít předměty, které jsme označili jako předměty maturitní (nebo závěrečné) zkoušky.
- Vyučovací předměty, které jsou významné z hlediska odbornosti nebo ukončování vzdělávání, je funkční zařadit do všech (nebo vyšších) ročníků.
- Volitelné vyučovací předměty, zejména odborné, zařazujeme spíše do vyšších ročníků, kdy se žák rozhoduje o své další odborné a vzdělávací dráze. Nabídka volitelných předmětů by měla být co nejširší; často jsou žákům nabízeny pouze dva volitelné předměty, což je sice výhodné pro školu, ale pro žáky málo inspirativní.
- Vyučovací předměty v učebním plánu řadíme systematicky a přehledně (podle kategorií předmětů).
- Při stanovení počtu hodin konzultací v dálkové formě vzdělávání lze uplatnit přepočít 1 hodina denního vzdělávání je 10 hodin konzultací. Přitom je vhodné navýšit počet hodin konzultací u vyučovacích předmětů, které vyžadují nácvik dovedností pod vedením učitele nebo s využitím didaktických pomůcek, na úkor předmětů, kde lze plně využít samostudia.

Poznámky o procentuálních úpravách učebního plánu nebo obsahu vyučovacích předmětů, které může provést ředitel školy, jsou ve ŠVP zbytečné. ŠVP lze inovovat podle potřeby.

* Nejčastější nedostatky učebních plánů

- chybí součet hodinové dotace za celou dobu vzdělávání a v ročníku (týdenní počet vyučovacích hodin);
- chyby v součtech vyučovacích hodin;
- z přehledu (tabulky) není jasné, jaký je celkový podíl (počet hodin týdně celkem) volitelných předmětů;
- nevhodně zvolené názvy předmětů, například příliš dlouhé nebo neodpovídající obsahu, převzaté označení obsahů vzdělávání z RVP;

- špatně zvolená návaznost předmětů z hlediska času (pololetí, ročníky) a obsahu učiva;
- uvádění názvů předmětů ve zkratkách;
- označení povinné výuky cizího jazyka, ze kterého není jasné, zda se žáci budou učit povinně 1 nebo 2 cizí jazyky;
- chybí zařazení praktického vyučování;
- vyučovací předměty jsou řazeny nahodile a nepřehledně.

střední vzdělání s maturitní zkouškou je 37 týdnů (v případě absoloria nejméně 30 týdnů).

3.2.5. Přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP

Formou tabulky vyjádříme, jak jsou vzdělávací oblasti a obsahové okruhy RVP rozvrženy do jednotlivých vyučovacích předmětů a dalších vzdělávacích činností (aktivit) a zda jsou dodrženy minimální počty vyučovacích hodin stanovené v příslušném RVP. Tento přehled má kontrolní funkci jako pro školní pracovní tým, tak pro externí kontrolu, např. Českou školní inspekci.

Tuto část doporučujeme vypracovat v závěrečných fázích tvorby ŠVP. Nezapomeňte, že některé předměty mohou přesahovat jednotlivé vzdělávací oblasti, a proto mohou být v tabulce uvedeny několikrát. Tomu odpovídají i příslušné týdenní vyučovací hodiny. Disponibilní hodiny jsou využity ve prospěch některých vyučovacích předmětů. Pro názornost je přiložena tabulka s příkladem

Škola:	Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Volyně, Resslova 440			
Kód a název RVP:	33–42–M/01 Nábytkářská a dřevařská výroba			
Název ŠVP:	Interiérová tvorba, navrhování nábytku a dřevěné konstrukce (zaměření interiérová tvorba a navrhování nábytku)			
RVP	ŠVP			
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Min. počet týdenních vyučovacích hodin celkem	Vyučovací předmět	Počet týdenních vyučovacích hodin celkem	Využití disponibilních hodin
Jazykové vzdělávání:				
Český jazyk	5	Český jazyk a literatura	5	
Cizí jazyky	10	1. cizí jazyk	12	2
		Základy 2. cizího jazyka	4	
Společenskovědní vzdělávání	5	Občanská nauka	3	
		Dějepis	2	
Přírodovědné vzdělávání	4	Fyzika	5	1
		Chemie	4	4
Matematické vzdělávání	10	Matematika	13	3
Estetické vzdělávání	5	Český jazyk a literatura	5	5
Vzdělávání pro zdraví	8	Tělesná výchova	8	
		Výchova ke zdraví	1	1
		Sportovně-turistický kurz	X	
Vzdělávání v IKT	4	Informatika a výpočetní technika	4	

Ekonomické vzdělávání	4	Ekonomika	4	
Konstrukční příprava	14	Deskriptivní geometrie	2	2
		Konstrukce	13	
		Technická mechanika	2	1
		Aplikovaná výpočetní technika	3	3
Technologická příprava	14	Nauka o materiálech	5	
		Části strojů	1	
		Technologie	8	
Výroba a odbyt	14	Organizace a řízení provozu	4	1
		Praxe	12	
Disponibilní hodiny	35	Čalounictví	3	3
		Stavební truhlářství	2	2
		Architektura	2	2
		Nauka o interiéru	5	5
Celkem	132		132	35
Odborná praxe	4 týdny	Odborná praxe	4 týdny	
Kurzy	0 týdnů	Kurzy	1 týden	

3.2.6. Učební osnova a její tvorba

Učební osnova (UO) je pedagogický dokument, který vymezuje didaktickou koncepci vzdělávání jednotlivých vyučovacích předmětů a kurzů.

Koncepce vyučovacích předmětů vychází z **profilu absolventa ve ŠVP a z kurikulárních rámců v RVP**, opírá se o současné trendy pedagogiky a oborové didaktiky (koncepce volitelných předmětů může zohledňovat pouze profil absolventa, např. osobnostní rozvoj žáků, rozvíjení klíčových kompetencí, aplikaci průřezových témat).

Učební osnovy ŠVP:

- se zpracovávají pro všechny vyučovacích předmětů v učebním plánu (včetně učební a odborné praxe) a výcvikové kurzy (popis kurzů může být také zřetelně vymezenou částí UO příslušného vyučovacích předmětu);
- měly by být zpracovány tak, aby podle UO mohli učit všichni učitelé daného vyučovacích předmětu;
- všechny učební osnovy by měly být zpracovány jednotným způsobem;⁵
- je třeba dbát na to, aby název učební osnovy a hodinová dotace odpovídaly učebnímu plánu;
- jednu učební osnovu lze použít pro různé ŠVP, pokud má předmět (přibližně) stejnou hodinovou dotaci a UO odpovídá učebním předpokladům žáků.

⁵⁾ Např. u cizího jazyka se často stává, že UO jednotlivých jazyků se koncepčně i formálně liší, neboť jejich autoři nespolupracují. Tyto UO mohou být zpracovány společně, jako jedna UO pro danou úroveň znalostí (daný ŠVP), avšak v rozpisu učiva je třeba vymežit samostatně jazykové prostředky, popř. reálie. UO cizích jazyků by neměla být pouhým rozpisem lekcí v učebnici. Na druhé straně lze očekávat, že zvolená struktura UO nemusí být vhodná pro všechny vyučovacích předmětů (např. pro semináře, odbornou praxi, tělesnou výchovu), neměli bychom proto na ní striktně trvat.

Učební osnova vyučovacího předmětu má tyto části:

- Záhloví: název školy a ŠVP, název vyučovacího předmětu a jeho celková hodinová dotace, platnost učební osnovy (odkdy platí, případně ukončení platnosti).
- Pojetí vyučovacího předmětu (preambule UO) – tuto část tvoříme jako první.
- Rozpis učiva a výsledků vzdělávání (obsahy vzdělávání); rozpis rozpracujeme, až když máme jasno, jaké pojetí vyučovacího předmětu (jakou koncepci) jsme zvolili.

! Doporučujeme vytvořit si předem jednotnou formální úpravu a šablonu, do které budete učební osnovy psát.

Pojetí vyučovacího předmětu

Pojetí předmětu, případnou integraci vyučovacích předmětů, mezipředmětové vztahy nebo propojení částí všeobecného a odborného vzdělávání v předmětu projednáme předem v předmětové komisi a v pracovním týmu pro tvorbu ŠVP. Předpokládaná časová dotace je stanovena v navrženém učebním plánu, lze však předpokládat, že v průběhu tvorby ŠVP může dojít ke korekcím.

Je také vhodné, aby zpracované UO prošly odborným posouzením jiným učitelem (interním nebo externím) nebo odborníkem z praxe (samozřejmě by to mělo být v případě, jestliže pro daný předmět není ve škole plně kvalifikovaný učitel).

Pojetí předmětu v UO je významné, protože vysvětluje ty nejzávažnější přístupy, podle kterých jsme učivo a výsledky vzdělávání konstruovali – vysvětluje koncepci vyučovacího předmětu.

Pojetí vyučovacího předmětu **má tyto části:**

- obecný cíl vyučovacího předmětu,
- charakteristiku učiva,
- cíle vzdělávání v oblasti citů, postojů hodnot a preferencí,
- výukové strategie (pojetí výuky),
- hodnocení výsledků žáků,
- popis přínosu předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a aplikaci průřezových témat.

Obecný cíl vyučovacího předmětu

V obecném cíli se velmi stručně uvádí, co je zásadním posláním předmětu ve vzdělávacím programu, tj. proč byl předmět vůbec do kurikula zařazen a jak se podílí na utváření profilu absolventa.

Příklady:

- Dějepis kultivuje historické vědomí žáků, aby pomocí poznatků o historii lépe a hlouběji porozuměli současnosti a budoucnosti. Přitom dějepis plní nezastupitelnou integrující roli při začleňování mladých lidí do společnosti a má významnou úlohu pro rozvoj občanských postojů a samostatného kritického myšlení žáků.
- Technické kreslení (obor strojírenství) rozvíjí logické a tvůrčí technické myšlení, pomáhá k utváření uceleného technického základu potřebného ke studiu navazujících odborných předmětů. Rozvíjí dovednosti čtení technických textů a estetickou stránku osobnosti žáka.
- Cílem odborné praxe je umožnit žákům, aby poznali reálné pracovní prostředí, získali konkrétnější představu o svém oboru a požadavcích na pracovníky, učili se řešit skutečné pracovní problémy a komunikovat s lidmi.

Charakteristika učiva

Stručně seznamuje s tím, z jakých hlavních částí se učivo skládá, případně na jakém principu bylo vybráno, jak souvisí s učivem v RVP (ze kterých kurikulárních rámců – oblastí vzdělávání nebo obsahových okruhů RVP bylo vybráno).

Pokud jsme provedli integraci vyučovacích předmětů nebo jejich částí, stručně ji popíšeme, případně její smysl vysvětlíme. Můžeme případně uvést, na které části učiva klademe důraz – jsou nejdůležitějšími složkami učiva.

Uvedeme zde také, které učivo budeme realizovat jiným způsobem než ve výuce (např. formou výcvikových kurzů, cyklem besed a exkurzí na odborná pracoviště apod.; v pilotních ŠVP měli někteří s popisem těchto obsahů problémy v oblasti vzdělávání pro zdraví).

Směřování výuky v oblasti citů, postojů, hodnot a preferencí

Naplnění afektivních cílů vzdělávání (tj. cílů v oblasti citů, postojů, hodnot a preferencí) nemůžeme zaručit, pouze o ně usilujeme. Formulujeme je tedy tak, aby bylo jasné, že dosažení těchto cílů ve větší či menší míře není jen v moci školy, škola je rozhodně nemůže garantovat⁶.

Můžeme zde rozpracovat např. i některé klíčové kompetence, kompetence k BOZP, k dodržování kvality a jakosti práce, ekonomickému jednání, postoje k životnímu prostředí apod. Tím také předejdeme jejich opakování v rozpisu učiva.

Příklady:

- **Výuka (občanské nauky)** směřuje k tomu, aby žáci:
  - měli vhodnou míru sebevědomí a byli schopni sebehodnocení,
  - jednali odpovědně a přijímali odpovědnost za svá rozhodnutí a jednání,
  - cítili potřebu občanské aktivity, vážili si demokracie a svobody, usilovali o její zachování a zdokonalování, hledali hranice mezi osobní svobodou a společenskou odpovědností,
  - jednali v souladu s humanitou a vlastenectvím, s demokratickými občanskými ctnostmi, byli kriticky tolerantní a solidární, byli ochotni angažovat se nejen pro vlastní prospěch, ale i pro veřejný zájem,
  - nenechali sebou manipulovat, tvořili si vlastní úsudek,
  - oprostili se od stereotypů, předsudků a předsudečného jednání ve vztahu k lidem jiné víry, etnického původu nebo sociálního zařazení,
  - byli ochotni klást si existenční a etické otázky a hledat na ně řešení,
  - vážili si života, zdraví, materiálních a duchovních hodnot, dobrého životního prostředí snažili se je zachovat pro příští generace.

Občanská nauka je vysloveně „výchovný“ vyučovací předmět, takže oblast afektivních cílů je rozsáhlá. V naukových nebo výcvikových vyučovacích předmětech, např. v matematice, v přírodovědných a odborných předmětech, budeme formulovat afektivní cíle stručněji, jak to odpovídá charakteru těchto předmětů.

- **Výuka (odborná praxe, obor strojírenství)** směřuje k tomu, aby žáci*:
  - pracovali kvalitně a pečlivě, dodržovali normy a technologické postupy, neplýtvali materiálními hodnotami,
  - dodržovali zásady a předpisy BOZP,
  - vážili si kvalitní práce jiných lidí,
  - dodržovali pracovní dobu a další požadavky na praktikanty,
  - byli schopni se kriticky dívat na výsledky své vlastní práce.

*Podobně lze říci: Při odborné praxi/ v odborném výcviku budou žáci vedeni k...

---

⁶ Všimněte si použitých jazykových prostředků v uvedených příkladech.

Strategie výuky (pojetí výuky)

V této části učební osnovy **uvedeme zásadní – určující strategie výuky**⁷, které v předmětu uplatníme a které jsou pro daný vyučovací předmět na základě jeho charakteru určující.

Nebudeme rozhodně vypisovat všechny metody a formy výuky, které používáme. Uvedeme jen ty, na něž zvláště klademe důraz, nebo které povedou k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat⁸. Formulace může být stručná i obsáhlejší, jak to vidíme v uváděných příkladech. Popisovaná strategie by měla konkretizovat strategii vzdělávání uvedenou v charakteristice ŠVP. V této části zmíníme i např. zvláštnosti v organizaci výuky (např. učební praxe, tělesné výchovy, zařazení cvičení a popř. jejich realizaci mimo školu), zařazení a zaměření projektové výuky.

Příklady:

- Z předmětu **dějepis** (stručná formulace): Základními metodami je práce žáků s verbálním a ikonickým textem a komunikace včetně diskusních metod.
- Z předmětu **základy mechanizace** (obsáhlejší vysvětlení z oboru vzdělání agropodnikání): Předmět se vyučuje v 1. a 2. ročníku. Je rozdělen na patnáct hlavních tematických celků, které na sebe navazují. Cvičení probíhají v obou ročnících. Při cvičeních je probrané teoretické učivo prakticky procvičováno v podmínkách školy a školního hospodářství. Součástí výuky jsou odborné exkurze a návštěvy tematických výstav. Při probírání nového učiva je obvykle volena metoda výkladu nebo řízeného rozhovoru spojená s názorným vyučováním pomocí didaktické techniky a modelů. Aktivita žáků je podněcována zadáváním samostatných prací nebo projektovým vyučováním. Ve cvičeních převládají činnosti s jednotlivými druhy strojů. Žáci pracují často ve skupinách. O průběhu prací vedou záznamy formou protokolu. Ze svých pozorování samostatně vyvozují závěry a výsledky.

Hodnocení výsledků žáků

V této části učební osnovy **uvedeme to, co nejvíce budeme při hodnocení žáků oceňovat**, na základě čeho (za co) budou celkově hodnoceni. Přístupy k hodnocení by měly odpovídat obecným zásadám hodnocení uvedeným v charakteristice ŠVP.

Například ve společenskovědním vzdělávání (dějepis, občanská nauka) bychom měli žáky hodnotit na základě hloubky porozumění poznatkům, schopnosti je aplikovat při řešení problémů, schopnosti kritického myšlení, dovednosti práce s texty, samostatnosti úsudku a dovednosti výstižně formulovat myšlenky, argumentovat a diskutovat.

Můžeme stanovit počet významných rozsáhlejších písemných, grafických nebo jiných prací (např. tzv. pololetních kompozic), způsob jejich hodnocení nebo jejich závažnosti při celkovém hodnocení žáka v předmětu. Frekvenci běžného ústního zkoušení nebo počet krátkých učitelských testů uvádíme ve vazbě na klasifikační řád a popis hodnocení uvedený v charakteristice ŠVP⁹.

Příklady:

- Z **estetické výchovy**: Při hodnocení klademe důraz zvláště
  - na schopnost žáků nacházet v uměleckých dílech estetické hodnoty,
  - porozumět sdělení obsaženému v uměleckých dílech,
  - a na zájem žáků o umění.
- Z předmětu **základy mechanizace** (obor agropodnikání): Při hodnocení se bude klást důraz na:
  - hloubku porozumění učivu a schopnost aplikovat poznatky v praxi,
  - samostatnost žáků při navrhování použití vhodných mechanizačních prostředků s ohledem na ekonomické a ekologické aspekty...

⁷⁾ Strategiemi výuky zde rozumíme metody a formy práce ve výuce, jejich promyšlený výběr, řazení, střádání a kombinování vzhledem k optimálnímu naplňování vzdělávacích cílů a potřeb i možností žáků.

⁸⁾ Doporučujeme klasifikovat vyučovací metody na základě aktuální literatury, např.: Maňák, J., Švec, V. Výukové metody. Brno : Paido 2003.

Přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a k aplikaci průřezových témat.

V této části stručně uvedeme, které z KK a PT budou ve výuce rozvíjeny a jakým způsobem. Dbáme na to, abychom dobře vystihli to, co je pro daný vyučovací předmět charakteristické a podstatné; jak daný vyučovací předmět s jednotlivými PT svým obsahem souvisí a jaké přináší možnosti pro rozvíjení KK. Přihlédneme-li k potřebám osobního rozvoje žáků. Popis by měl být věcný, nikoli proklamativní. Je jednodušší napsat tuto část do preambule učební osnovy, než připisovat KK a PT do tabulky k učivu (i když některé pilotní školy začlenily KK a PT průběžně k rozpisu učiva). Vyhneme se tak formalismu, mechanickému přiřazování KK a PT k učivu nebo jejich opakování u jednotlivých tematických celků. Uvědomme si také, že KK můžeme rozvíjet v podstatě na libovolném učivu, důležité pro jejich rozvoj jsou zejména metody a formy práce, zvláště činnosti, které žáci vykonávají. Pokud jsou žáci pasivní, KK nemohou být rozvíjeny.

Příklady:

• **Společenskovědní předměty** rozvíjejí, a to hlavně v souvislosti s vhodnými výukovými strategiemi:

- sociální a personální kompetence
- celkovou funkční gramotnost,¹⁰
- mediální gramotnost,
- kritické myšlení a schopnost řešit problémy,
- komunikační dovednosti včetně dovednosti diskutovat a argumentovat.

Dějepis napomáhá aplikaci PT Člověk a životní prostředí tím, že učí žáky rozumět měnícímu se vztahu člověka a přírody během historického vývoje. Proto budou při výuce zařazovány prvky ekohistorie¹¹.

• **Základy mechanizace** (obor vzdělání agropodnikání):

Vyučovací předmět se podílí zejména na rozvoji kompetencí

- komunikativních (vhodně se vyjadřovat, obhajovat a formulovat své myšlenky, názory a postoje, diskutovat a respektovat názory druhých);
- personálních (efektivně se učit a pracovat, využívat zkušeností, dále se vzdělávat);
- sociálních (adaptovat se na měnící se pracovní podmínky, pracovat v týmu, přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly);
- řešit samostatně běžné pracovní problémy;
- aplikovat základní matematické postupy při řešení praktických úkolů.

Předmět utváří dovednosti řešit problémy a problémové situace cestou volby vhodných strojů a zařízení a jejich seřízení podle výrobních podmínek s využitím znalosti principu činnosti stroje. Při výpočtech provozního charakteru žáci aplikují základní matematické postupy, při zpracovávání zadaných úkolů využívají internet, odbornou literaturu a pracují s technickou dokumentací.

Uplatnění průřezových témat:

- člověk a životní prostředí (dodržovat efektivní provoz a využívat zemědělskou techniku s ohledem na životní prostředí);
- informační a komunikační technologie (používat tyto prostředky a efektivně s nimi pracovat).
- Přínos předmětu **cizí jazyk** k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat (obor vzdělání technické lyceum, VOŠ a SPŠ Varnsdorf):

Přínosem bude především posílení a rozvinutí komunikativní kompetence – absolvent bude schopen

⁹⁾ Musíme brát ohled na to, že každý učitel může volit vlastní způsoby a vlastní frekvenci zkoušení a hodnocení. Měla by však být vytvořena společná pravidla, aby nedocházelo ke kumulaci zkoušení a přetěžování žáků.

¹⁰⁾ Funkční gramotnost se rozumí schopnost používat texty – verbální a ikonické – na uspokojování širokých potřeb pro soukromé i profesní potřeby. Funkční gramotnost je nástrojem učení a rozvoje potenciálu osobnosti. Více k různým gramotnostem – viz článek Gavora, P.: Gramotnost: Vývin modelov, reflexe praxe a výzkumu. In Pedagogika LII, 2002.

¹¹⁾ Zásadní chybou některých tvůrců učebních osnov pilotních ŠVP bylo to, že zcela formálně a mechanicky přiřazovali prvky KK a PT k učivu své učební osnovy, a to bez ohledu na to, zda pro daný vyučovací předmět je takový postup vůbec možný a smysluplný.

v anglickém jazyce vyjadřovat se přiměřeně k účelu jednání, bude schopen komunikovat s určitou mírou plynulosti a spontánnosti, takže bude moci normálně konverzovat s rodilými mluvčími. Dokáže se aktivně účastnit diskuse ve známých souvislostech, vysvětlovat a zdůvodňovat své názory. Ve spolupráci s učiteli němčiny a odborných předmětů (strojírenství, výpočetní technika a IKT) bude žák používat autentických materiálů získaných od místních podniků TOS Varnsdorf a Metalurgie Rumburk nebo při exkurzích na veletrzích v Brně. V oblasti kompetence personální a sociální bude schopen reálně si stanovit cíle v dalším jazykovém vzdělávání. Bude schopen řešit pracovní i mimopracovní problémy, byť omezeně, v prostředí, kde jednacím řečím je angličtina. Výrazně posílí své kompetence k práci s informacemi a využívání prostředků informačních a komunikačních technologií.

- **Odborná praxe** přispívá zejména k rozvoji sociálně komunikativních a personálních kompetencí žáků a k realizaci průřezového tématu Člověk a svět práce.

Součástí odborné praxe jsou témata:

- podstata a formy podnikání, pracovněprávní vztahy, požadavky zaměstnavatelů na pracovníky a absolventy škol, možnosti uplatnění absolventů,
- osobní prezentace, pracovní životopis, posudek, osobní portfolio,
- trh práce, jeho ukazatele, vývojové trendy.

Žáci si povedou osobní portfolio pracovních činností a zkušeností, součástí bude charakteristika pracoviště z hlediska uvedených témat a zmapování možností uplatnění na trhu práce.

Doporučujeme vypracovat na závěr pojetí vyučovacího předmětu ještě přehlednou tabulku, kde se uvede orientační (doporučený) počet hodin pro jednotlivé tematické celky nebo okruhy učiva, pro podíl cvičení a teorie, rozvržení učiva do ročníků, pokud tak není uvedeno u rozpisu učiva. Tato tabulka je funkční zejména u UO společné pro výuku s různou časovou dotací (např. pro různé formy vzdělávání).

Příklad pro dějepis, který má ve školním UP 2 nebo 4 hodiny (učí se tedy po dvou hodinách týdně v jednom nebo ve dvou ročnících¹²⁾.

Tematický celek	Pro počet 2 hod. v UP	Pro počet 4 hod. v UP
Úvod do předmětu	2	3
Starověk	2	8
Středověk	3	9
Raný novověk	4	14
19. století	19	35
20. století	34	56
Závěr výuky	2	3

Rozpis učiva a výsledků vzdělávání

! Prostudujte si nejprve kapitulu Jak plánovat výsledky vzdělávání.

Rozpis učiva obsahuje, na rozdíl od dosavadních učebních osnov, nejen **učivo**, ale také plánované (očekávané) výstupy – **výsledky vzdělávání**, tj. **výuky**.

V této části UO jde o výsledky vzdělávání v **poznatkové** nebo **výcvikové oblasti**.

Rozpis učiva zpracováváme s vědomím toho, že:

- Mezi výsledky vzdělávání a učivem musí být soulad.

¹²⁾ Z tabulky pro předmět dějepis je jasně vidět, na která historická období je v souladu s RVP kladen důraz – jsou to moderní dějiny, 19. a zejména 20. století.

- Plánované výsledky a obsah směřují k naplnění profilu absolventa ŠVP.
- Obsah vzdělávání stanovený v RVP nelze redukovat.
- Učivo tvoří didaktický systém, avšak vyučovací předmět není pro školní potřeby zjednodušená „kopie“ vědního, technického nebo jiného oboru. Vyučovací předmět sice s vědními, technickými nebo jinými disciplínami souvisí, ale především v tom, že jejich poznatky respektuje¹³.
- Rozpis učiva by měl být zpracován s určitou mírou obecnosti, bez nadbytečných a nefunkčních detailů.
- Měl by být přehledný, jednoznačně srozumitelný, věcně i didakticky správný.

Rozpis učiva může být **formálně uspořádan** buď do sloupců a podle tematických celků (výsledky vzdělávání – příslušné učivo/tematické celek¹⁴), nebo do řádků – výsledky jsou uvedeny před příslušným učivem, popř. jiným způsobem¹⁵.

Příklady:

Varianta a)

Výsledky vzdělávání	Učivo	Hod.
Žák: - navrhuje koncepci jednoduchých příhradových konstrukcí; - navrhuje konstrukční provedení styku několika prutů svařovaných a nýtovaných konstrukcí; - určuje síly v jednotlivých prvcích konstrukčních uzlů a tyto prvky dimenzuje;	Kovové a nekovové konstrukce - nosníky - příhradové konstrukce stavebních prvků stožárů, dopravních strojů - rámy strojů a zařízení	20

Varianta b)

Výsledky vzdělávání Žák: - pracuje s kreslicími programy AutoCad, Fin D2, Dřevo EC 5, Teplo; - kreslí konstrukční výkresy jednoduchých výrobků; - počítá a navrhuje jednoduché dřevěné konstrukce;	
Učivo Dřevěné konstrukce - kreslení detailů stavebně truhlářských výrobků a dřevostaveb pomocí IKT - kreslicí programy Teplo, Fin 2D, Dřevo EC5	Počet hod. 30

Ukázky číslo 18–20 jsou uvedeny v příloze.

Je vhodné zařadit na konec učební osnovy oddíl pro poznámky k realizaci výuky a k úpravám UO.

¹³ Při konstrukci učiva používaly některé pilotní školy jako pomůcku a návod různé učebnice. Převzít didaktický systém z kvalitní učebnice daného vyučovacího předmětu je samozřejmě možné. Pozor však na zastaralé učebnice a učební texty, které již neodpovídají stavu vědy, techniky, odborné praxe, nebo je v nich např. použita zastaralá terminologie a normy, marxistické pojetí vědní disciplíny, případně jiný – dnes již nevhodný princip nebo prvek konstrukce učiva. Mechanickým opisováním obsahu učebnic do rozpisu učiva v UO můžeme do „svého“ didaktického systému převzít i to, co naši žáci nepotřebují, co pro ně není ani vhodné.

¹⁴ Pokud jsou výsledky dobře vyjádřeny, není nutné učivo uvádět, protože je zřejmé z výsledků.

¹⁵ např. některé pilotní školy projektu Pilot S rozpracovaly UO až na úroveň tematických plánů. Vždy je třeba pamatovat na to, aby rozsah rozpracovanosti ŠVP byl smysluplný a funkční.

3.2.7. Personální a materiální zabezpečení vzdělávání

Uvedená charakteristika dokumentuje, jak je škola připravena na výuku v daném oboru vzdělání a v připraveném vzdělávacím programu. Má důležitou vypovídací funkci pro zřizovatele a školské orgány, zejména pokud škola chce nabízet nový obor (nebo formu) vzdělání, ale i pro veřejnost, především pro zájemce o vzdělávání.

Protože bude docházet v průběhu školního roku a celého vzdělávacího cyklu ke změnám ve vybavení školy i změnám personálním, bude třeba tuto část pravidelně inovovat.

Popis může být vyjádřen slovně nebo tabulkou, popř. obojím způsobem. Vždy se vztahuje pouze k danému ŠVP, resp. oboru vzdělání.

Při zpracování se opíráme o obecné požadavky uvedené v RVP a pokud jsme tyto skutečnosti analyzovali i v autoevaluační studii, také o závěry této studie.

V části personální podmínky realizace ŠVP uvedeme, zda bude výuka plně zajištěna kvalifikovanými učiteli, jaké mají odborné zkušenosti (např. délku přímé pedagogické praxe, další pedagogickou činnost, odbornou praxi v podnicích, zahraniční stáže apod.), jak se dále vzdělávají (některé pilotní školy uváděly i plán dalšího vzdělávání svých učitelů).

Je vhodné uvést, jak bude zajištěna požadovaná kvalita vzdělávání v případech, kdy předmět bude vyučován učitelem bez odpovídající kvalifikace (aprobace).

V části materiální podmínky realizace ŠVP uvedeme, v jakých prostorách a s jakým vybavením bude realizována výuka v jednotlivých oblastech vzdělávání – teoretické vyučování, praktické vyučování (odborný výcvik, cvičení, učební praxe a odborná nebo umělecká praxe, popřípadě sportovní příprava aj.); jaké je vybavení učebními pomůckami a jinými didaktickými prostředky včetně učebnic a učebních textů, zda bude škola využívat výukové prostory nebo prostředky jiných subjektů.

Nezapomínáme ani na podmínky pro všeobecné vzdělávání.

Je vhodné uvést také plány na doplnění nebo obnovu materiálního prostředí výuky.

Pokud jsme ve ŠVP zpracovali samostatnou charakteristiku školy a uváděli popis jejího vybavení, lze obě části vhodně propojit.

Pokud budeme připravovat vzdělávací program pro distanční vzdělávání, uvedeme přehled e-learning programů, textů a jiných podpůrných prostředků, jejichž prostřednictvím se budou žáci sami vzdělávat.

3.2.8. Spolupráce se sociálními partnery při realizaci ŠVP

V této části uvedeme, na které partnery se bude škola obracet a jakou podobu bude mít předpokládaná spolupráce při realizaci školního vzdělávacího programu, např. při zprostředkovávání moderních technologií, zajišťování učební a odborné praxe nebo odborného výcviku na reálných pracovištích, při závěrečných zkouškách nebo profilové části maturitní zkoušky, při uskutečňování dalších aktivit školy – exkurzí, soutěží, společenských a poznávacích akcí apod., popř. v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

Při popisu je možné přihlídnout ke vstupní studii týkající se analýzy trhu práce a požadavků na absolventy, kterou jsme zpracovali společně se sociálními partnery.

Rovněž tato část bude podléhat změnám a pravidelné inovaci.

3.3. Inovace ŠVP

Školní vzdělávací program pravidelně vyhodnocujeme a inovujeme. Hodnocení účinnosti ŠVP provádíme na konci každého vzdělávacího cyklu, u kratších vzdělávacích programů po dvou cyklech.

Lze předpokládat, že po zavedení prvního ŠVP do vzdělávacího procesu bude třeba provést určité korekce dříve. Doporučujeme zvážit, nakolik jsou tyto úpravy nutné uprostřed vzdělávacího cyklu, nebo je možné počkat až po vyhodnocení celého cyklu.

Častější, pravidelným změnám budou podléhat ty části ŠVP, které popisují podmínky vzdělávání (organizační, materiální, personální, spolupráci se sociálními partnery).

Pokud jde o změny v obsahu vzdělávání (v UO vyučovacích předmětech), doporučujeme stanovit pravidla pro to, jaké úpravy může provést vyučující (aniž by to narušilo koncepci předmětu, vazby mezi předměty nebo ŠVP) a kdy je nutné schválit novou učební osnovu.

Změny ŠVP a jeho částí musí být zdokumentovány a schváleny ředitelem školy.

To lze provést buď formou dodatku ke ŠVP, např. u popisu zabezpečení podmínek výuky, zavedení nového vyučovacího předmětu a jeho učební osnovy, nebo výměnou příslušné části ŠVP.

Při výměně části ŠVP za novou je smysluplné uvést na původních dokumentech ukončení platnosti; pamatujeme ovšem, že platnost učebních osnov nebo učebního plánu končí posledním ročníkem, takže vedle sebe budou po určitou dobu platit dva dokumenty.

Pokud dojde k podstatné změně v profilu absolventa (např. z důvodů změn na trhu práce nebo vazby na kvalifikační standardy), nebo k obsahovým změnám větším než 30 %, měl by být vypracován a schválen nový ŠVP.

Změny ŠVP zavádíme vždy k 1. září nového školního roku, zpravidla počínaje 1. ročníkem.

Doporučujeme také zaznamenat změny provedené v ŠVP hned na jeho začátku (nejlépe formou tabulky zařazené za obsahem ŠVP – titulním listem); usnadní to orientaci vám i kontrolním orgánům. S navrženými inovacemi by měli být seznámeni předem všichni vyučující, aby mohli posoudit, nakolik se týkají i dalších oborů vzdělání a jejich ŠVP. Rovněž je vhodné seznámit s podstatnými změnami ŠVP také žáky a jejich rodiče; připomínáme, že žák má právo dokončit vzdělávání podle oboru vzdělání a ŠVP, do kterého byl přijat.

4. MODULÁRNÍ KONSTRUKCE ŠKOLNÍHO KURIKULA

V předchozí části jsme se seznamovali s postupem plánování vzdělávání na základě vyučovacích předmětů. Školský zákon umožňuje využívat pro tyto účely také vzdělávací moduly. Se vzdělávacími moduly pro střední vzdělávání nejsou u nás dosud větší zkušenosti. První modulové (modulární) uspořádané vzdělávací programy vznikly na několika SOŠ a SOU počátkem 90. let minulého století v rámci programu Phare-VET. Po několika letech většina z nich přešla na klasické učební dokumenty. V projektu Pilot S vytvořila modulární vzdělávací program pouze jedna škola – VOŠ, Střední škola a Centrum odborné přípravy (COP) Sezimovo Ústí.

V současné době se modulárně zpracovávají vzdělávací programy vyšších odborných škol, kde jednotlivé vzdělávací moduly mohou být uznány pro studium na vysokých školách nebo pro získání kreditů, a pro programy dalšího vzdělávání na středních a vyšších odborných školách zapojených do systémového projektu UNIV¹⁶.

Dříve než se rozhodnete, zda vytvářet ŠVP předmětově a s učebními osnovami, nebo chcete zkusit něco jiného, seznamte se s možnostmi, které vzdělávací moduly poskytují a za jakých podmínek je vhodné konstruovat školní kurikulum modulově.

4.1. Co jsou vzdělávací moduly?

Vzdělávací modul je ucelená obsahová jednotka, která je koncipovaná na základě kompetencí, nikoli obsahu vzdělávání.
Kombinací modulů mohou vznikat různé vzdělávací programy.
Vzdělávací moduly umožňují individualizaci vzdělávání.

Vzdělávací modul je relativně ucelená část vzdělávání, která má jasně definované vzdělávací cíle, obsah a výstupy a může existovat buď samostatně jako uzavřený vzdělávací celek, nebo jako různě rozsáhlá ucelená část vzdělávacího (studijního) programu.

Slovní spojení „samostatně jako uzavřený vzdělávací celek“ znamená, že modul je koncipován jako **celek učiva s různým rozsahem** (tj. obdoba kurzu, semináře, cvičení), který **může fungovat zcela samostatně**, může být zařazen do různých vzdělávacích programů, nebo různých ročníků určitého vzdělávacího programu, protože jeho vazba na jiné moduly je poměrně volná, např. modul základy svařování, první pomoc, lyžařský výcvik, psaní desetiprstovou hmatovou metodou, podvojný účetnictví, daňová soustava, pracovní právo – jako *samostatné odvětví právního systému*, filozofie a etika – jako *uzavřená část společenskovedního vzdělávání*, cizí jazyk s návazností na úroveň A2, cizí jazyk pro železničáře, škola internetu, počítačová grafika, pokrmy studené kuchyně, soustružení, pěstování zeleniny.

Modulem může být také „různě rozsáhlá ucelená část vzdělávacího (studijního) programu, např. modul poskytující určitou specializaci (popř. podle rozsahu vnitřně členěný na dílčí moduly), modul zahrnující učivo, které prolíná/opakuje se celým programem – všemi ročníky, např. cizí jazyk, tělesná výchova.

Samostatnost fungování modulů znamená, že je lze podle potřeb nebo cílů vzdělávání **různě kombinovat a využívat pro různé vzdělávací programy**, např. pro různé obory nebo stupně vzdělání, pro počáteční i další odborné vzdělávání nebo pro šířeji koncipované vzdělávací programy. Vzdělávací moduly umožňují také vybírat pouze určité obsahy potřebné pro získání požadovaných kompetencí, **vytvářet**

¹⁶⁾ UNIV (Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým) je systémový projekt MŠMT, který se realizuje s finanční podporou ESF a státního rozpočtu. Cílem projektu je rozvíjet další vzdělávání v ČR a umožnit dospělým uznat oficiálně vědomosti a praktické pracovní zkušenosti, které získali v průběhu pracovního života. K rozvíjení nabídky dalšího vzdělávání a vzdělávacích služeb dospělým využívá projekt kapacity středních a vyšších odborných škol v 6 krajích ČR. www.univ.nuov.cz

individuální studijní plány nebo vlastní vzdělávací programy skládáním a kombinací modulů, a to i modulů absolvovaných různými cestami (např. v různém časovém období, prezenční nebo distanční formou vzdělávání).

Vzdělávací moduly jsou obsahově konzistentní, na rozdíl od vyučovacích předmětů, které zahrnují různé vzdělávací obsahy (tematické celky).

Vzdělávací moduly vycházejí ze **vzdělávání založeném na kompetencích**. Jasně stanoví výsledky, kterých má být dosaženo a požadavky, které budou na žáky kladeny, i kritéria pro posouzení toho, jak byly tyto požadavky naplněny a zda bylo dosaženo plánovaných cílů vzdělávacího modulu. Tím se také zvyšuje objektivizace ověřování výsledků vzdělávání. Zaměřenost modulů na rozvoj komplexních kompetencí umožňuje koncipovat obsah vzdělávání nadpředmětově a integrovaně. Vzdělávací moduly přinášejí **jinou organizaci vzdělávání**: Výuka probíhá zpravidla koncentrovaně v časovém rozsahu stanoveném modulem a je rozložena podle skladby modulů.

Absolvování každého modulu se samostatně ověřuje a hodnotí. Vzniká tak portfolio prokazující, jaké moduly žák v průběhu vzdělávání absolvoval a jaké kompetence si osvojil. To umožňuje uznat žákovi dřívější vzdělání, např. v případě přerušení studia.

Samostatnost modulů umožňuje, aby i obsahově blízké moduly nebo i jeden modul učili různí učitelé.

Výuky stejného modulu se mohou účastnit žáci z různých tříd (oborů, ročníků).

V počátečním vzdělávání má využití modulů také určitá omezení: Žáci jsou přijímáni na konkrétní obor vzdělání, možnost individuální volby vzdělávací cesty je poměrně malá.

Organizace vzdělávání v průběhu školního roku je centrálně stanovena, její změny mohou být pouze dílčí.

Vyučovací moduly je nutno převádět na vyučovací předměty a jejich hodnocení sumarizovat do pololetních období (portfolio modulů může vzniknout jako nadstandard poskytovaný školou). Tím se omezuje samostatnost modulů. Moduly jsou potom koncipovány nikoli na základě předem vymezených požadovaných kompetencí, ale na základě stanovených vyučovacích předmětů a jejich obsahů (tematických celků); vzdělávací modul je potom shodný buď s celým předmětem, nebo s tematickým celkem. Přitom ne všechny předměty nebo vzdělávací obsahy jsou vhodné pro modularizaci; jedná se např. o učivo, které je ve výuce zařazováno průběžně nebo cyklicky. Přesto i toto pojetí modulů má určité přednosti: Moduly daleko přesněji vymezují a usměrňují vzdělávání než učební osnovy.

Modulové vzdělávací programy jsou vhodné pro školy s větším počtem oborů vzdělání a různých forem vzdělávání, kde lze lépe využít výše uvedené vlastnosti modulů¹⁷.

V diskusi k modulové konstrukci kurikula na semináři učitelů pilotních škol, který se konal ve VOŠ, SŠ a COP v Sezimově Ústí, zaznělo:

COP přijalo modul jako nosný prvek konstrukce školního kurikula především pro pregnantní popis výstupů z modulů. To orientuje výuku na cíl, nikoli na realizaci obsahu.

V modulovém strukturování by bylo dobré jít dál a vytvářet v maximální míře nadpředmětové moduly tak, jak to dělá celý systém SCOTWEG. To by ale znamenalo překročit rámce dané legislativou. Přesto jsou naše moduly ideálním vstupem do dalšího vzdělávání.

Nutno ale říci, že modulové strukturování výuky přináší efekt pouze na velké škole s početným kolektivem pedagogů ochotných na změně kurikula pracovat.

¹⁷⁾ V úvahu je třeba vzít i to, že zpracování modulárních vzdělávacích programů je náročnější než klasických s učebními osnovami. Vyžaduje stanovení pravidel pro využití modulů, promyšlení vzájemných vazeb a kombinací.

4.2. Tvorba vzdělávacích modulů

O tom, jakým způsobem budou popsány vlastnosti vzdělávacích modulů využity, jak budou moduly vzájemně navazovat a doplňovat se, jak budou závazné apod. rozhoduje způsob, jakým jsou ve vzdělávacím programu uspořádány.

K tomu nám pomáhá jejich třídění podle různých kritérií.

4.2.1. Typy modulů

Pro účely jednotného přístupu ke tvorbě vzdělávacích modulů a jejich systému doporučujeme následující třídění:

- **podle závaznosti:** povinné, (povinně) volitelné, nepovinné; základní (společné), specificky odborné (specializační – profilující;), doplňkové (rozšiřující nebo opakující učivo základního modulu, jejich absolvování je určeno např. žákům, kteří neuspěli v základním modulu, nebo podmínkou pro zvládnutí některých odborných modulů – např. ve zkráceném studiu);
- **podle pojetí modulů:** teoretické/poznatkové (popř. dělené na obecně teoretické a profesně teoretické), činnostní (výrazně zaměřené na osvojení psychomotorických kompetencí, např. soustružení, odborný výcvik, učební praxe), kombinované (smíšené, teoreticko-praktické; teorie se prolíná s nácvikem dovedností), projektové (orientace žáků na řešení komplexních problémů se zaměřením na rozvoj samostatnosti, kreativity a týmové práce).

Tentýž modul může být v různých vzdělávacích programech zařazen odlišně – v jednom jako povinný, ve druhém jako volitelný, v dalším jako nepovinný apod.

Aby bylo možné se v modulárním systému výuky orientovat a dostat vertikální i horizontální prostupnosti v rámci školy, je nutné dodržovat shodnou závaznou strukturu modulů, která jasně a zřetelně definuje funkci modulu, jeho cíle a tedy i možnost zapojení do různých vzdělávacích programů.

4.2.2. Struktura vzdělávacího modulu

A. VSTUPNÍ ČÁST
A.1 Název modulu A.2 Kód modulu (kódové označení nominální délky, typu a pojetí modulu) A.3 Typ modulu A.4 Délka modulu (počet hodin) A.5 Platnost modulu (datum, od kterého modul platí) A.6 Vstupní předpoklady (vymezení požadované úrovně vstupních vědomostí a dovedností, které jsou předpokladem úspěšného studia daného modulu) <i>Doporučujeme, aby vstupní část obsahovala také název školy. Dále je možné uvádět další údaje: název SVP, kód a název oboru vzdělání, formu vzdělávání, způsob ukončení vzdělávání v modulu.</i>
B. JÁDRO MODULU
B.1 Charakteristika modulu (stručná anotace popisující obecné cíle a pojetí modulu) B.2 Předpokládané výsledky vzdělávání (výstupní kompetence) B.3 Obsah vzdělávání (rozpis učiva) B.4 Doporučené postupy výuky (strategie výuky)
C. VÝSTUPNÍ ČÁST
C.1 Kritéria hodnocení (požadavky na ukončení) C.2 Doporučené nebo plánované postupy hodnocení (podmínky, metody) C.3 Popř. doporučená studijní literatura <i>Je vhodné vyčlenit na konci modulu prostor pro poznámky vyučujících k realizaci modulu ve výuce a jeho inovaci.</i>

Poznámky k jednotlivým částem modulu:

A. Vstupní část

poskytuje základní identifikační údaje a přehlednou a stručnou informaci o daném vzdělávacím modulu.

A.1 Název modulu

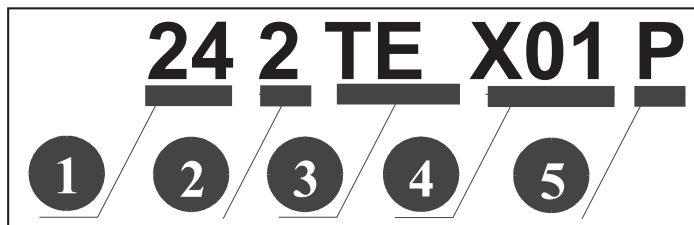
- je tvořen několika slovy, která jako celek nejlépe vystihují cíl a obsah modulu;
- jeho formulaci je třeba věnovat dostatečnou pozornost, neboť se může objevit na výstupních certifikátech.

A.2 Kód modulu

- umožňuje snadnou jednoznačnou identifikaci modulu;
- předpokládá se, že si škola vytvoří vlastní systém kódování, který odpovídá jejím specifickým podmínkám. Čísla a písmena užitá v kódu by měla signalizovat nominální délku modulu, jeho typ a pojetí. Podle potřeb školy může být kód doplněn ještě dalšími údaji (např. označením názvu modulu, předmetové komise, která je odpovědná za zpracování a realizaci modulu aj.);
- je důležité, aby způsob kódování byl důsledně dodržován;
- způsob tvorby kódu (jeho strukturu) popište.

Příklad (ze ŠVP VOŠ, SŠ a COP Sezimovo Ústí)

Škola již v r. 1995 vytvořila v rámci projektu PHARE VET vlastní systém kódování vzdělávacích modulů, který byl nyní rozšířen i o moduly předkládaného vzdělávacího programu. Systém umožňuje rychlou a snadnou identifikaci modulu, kterou stručně popisuje následující příklad modulu 242TE X01 P:

1. Dvojcísle, které vyjadřuje příslušnou skupinu oborů v rámci zavedených kmenových oborů v rámci stabilního systému KKO. Číslo 26 vyjadřuje skupinu elektro, číslo 24 v příkladu pak skupinu strojírenství.
2. Číselný kód je vyjádřením úrovně vzdělání – „2“ je vyčleněno pro druhou úroveň středoškolského vzdělání – učební obor s výučním listem.
3. Dva znaky vyjadřují odbornost modulu – předmětu. Tabulka značení je součástí školního kurikula. „TE“ vyjadřuje technologii.
4. Číslo modulu, které je mu přiděleno pro identifikaci v rámci jednotné databáze modulů školy. Písmeno „X“ označuje moduly vytvořené v rámci projektu PILOT-S.
5. Písemný kód určuje pojetí modulu. V případě ukázky jde o modul projektový.

A.3 Typ modulu

- označí se závaznost modulu v daném vzdělávacím programu a jeho pojetí.

A.4 Délka modulu

- vyjadřuje předpokládaný počet hodin nutných pro výuku;
- u kombinovaných modulů vymezuje také podíl cvičení z celkové délky modulu; tyto informace jsou významné pro vyučující při plánování výuky;
- délka modulu se odvozuje od požadovaných kompetencí a nároků na jejich osvojení;
- pro určení optimální délky vzdělávacích modulů bychom si měli stanovit pravidla, aby rozsah všech modulů byl vyvážený;
- doporučuje se, aby minimální délka vzdělávacích modulů byla 32 hodiny.
- vzdělávací moduly by měly mít komplexnější charakter, neměly by se zaměřovat pouze na dílčí kompetence a obsahy a rozmělnovat modulový systém na moduly v rozsahu několika hodin.

A.5 Platnost modulu

- uvádí se datum, od kterého daný modul platí;
- je to důležité zejména proto, že v průběhu let dochází k inovacím nebo dílčím úpravám jednotlivých modulů, kterými jsou nahrazovány moduly původní. Orientace v platnosti příslušných modulů má rovněž význam např. v případech, kdy žák přerušil vzdělávání.

A.6 Vstupní předpoklady

- vymezují minimální požadovanou úroveň vstupních vědomostí a dovedností, bez jejichž zvládnutí by měl žák obtíže;
- vyjadřují se výčtem kódů modulů, které je nutné úspěšně ukončit před vstupem;
- měly by být chápány jako skutečně minimální, tzn. mít na paměti, že každý uvedený modul má své vlastní vstupní podmínky, které již není třeba znovu uvádět; proto uvádíme pouze moduly, které s mají přímou vazbu k příslušnému modulu;
- pochopitelně by bylo možné vyjádřit je i výčtem požadovaných vědomostí a dovedností, tento výčet by však byl poněkud „neoperativní“.

Častou chybou je, že se uvádí široký výčet modulů, jejichž zvládnutí je sice důležité, ale pro daný modul není bezprostředně nezbytné; kromě toho výuka mnohých modulů uváděných jako vstupní probíhá paralelně.

Není také nutné uvádět obecné vstupní předpoklady, např. osvojení učiva základní školy, vědomosti z matematiky.

B. Jádro modulu

je základní a nejdůležitější částí vzdělávacího modulu. Vypovídá jednak o cílovém zaměření a obsahu modulu, jednak vyjadřuje celkové změny v kompetencích žáků, kterých by mělo být studiem modulu dosaženo.

B.1 Charakteristika modulu

- má obdobnou funkci jako pojetí vzdělávacího předmětu v učební osnově;
- stručně a výstižně vysvětluje obecné záměry – cíle modulu a důvody, proč byl zařazen (proč je důležitý, jak přispívá k naplnění profilu absolventa), didaktické cíle a pojetí modulu, jeho postavení v učebním plánu a vztah vztahu k jiným modulům;
- uvádí také, které afektivní cíle budou ve výuce přednostně rozvíjeny a jak bude přispívat k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat;
- je zpracována z pozice učitele, tzn. že popisuje cíle a záměry, o které budou vyučující usilovat.

B.2 Předpokládané výsledky vzdělávání

- výčet stěžejních kompetencí, kterých by měl žák v průběhu výuky modulu ve stanoveném časovém období dosáhnout;
- při jejich plánování postupujeme obdobně jako při zpracování učebních osnov (doporučujeme přečíst si znovu kapitoly Učební osnova a její tvorba a Jak plánovat výsledky vzdělávání);
- stanovené výsledky by měly být v souladu s charakteristikou modulu a profilem absolventa;

B.3 Obsah modulu

- podobně jako rozpis učiva v učební osnově uvádí výčet učiva, které je nutné pro dosažení plánovaných výsledků vzdělávání;
- pokud je to funkční, obsah modulu může být dále členěn a podrobněji konkretizován ve vztahu k jednotlivým výsledkům vzdělávání; výsledky vzdělávání a obsah učiva by měly být v souladu.

B.4 Doporučené postupy (strategie) výuky

- uvádí vyučovací strategie, které jsou pro daný modul vhodné, nebo které by měly být ve vzdělávání preferovány;
- doporučuje také strategie, které směřují k rozvoji odpovídajících klíčových kompetencí a k aplikaci začleněných průřezových témat i postupy vhodné pro ověřování výsledků vzdělávání;
- způsob zpracování této části je obdobný jako při zpracování učební osnovy.

C. Výstupní část

navazuje na výsledky vzdělávání a popisuje způsob jejich ověřování a hodnocení výkonu žáka. Tím přispívá jednak k větší objektivitě hodnocení, jednak k větší informovanosti o průběhu vzdělávání v modulu. Zpravidla zahrnuje také seznam doporučené literatury.

C.1 Kritéria hodnocení

- představují nejpodstatnější část výstupního systému. Jsou důležitá pro posouzení toho, zda bylo dosaženo celkového záměru vzdělávacího modulu. Vyplynávají z předpokládaných výsledků vzdělávání a popisují, jak se přesvědčit, zda výkon žáka jim odpovídá;
- kritéria se zaměřují na požadovanou kvalitu a úroveň stanovených výsledků a jsou formulována tak, aby umožnila jejich ověření;
- pro každý předpokládaný výsledek se navrhuje 3–4 kritéria pro hodnocení. Podle charakteru a celkového zaměření modulu se zaměřují jednak na zvládnutí činností, jednak na výsledky činností;
- popř. se uvede i podíl (váha) jednotlivých kritérií v celkovém hodnocení, a tím se určí způsob stanovení výsledné známky.

C.2 Postupy hodnocení

- navazují na kritéria hodnocení a uvádějí metody a formy, které budou pro hodnocení použity. Na jejich základě pak vyučující může posoudit, zda žák splnil kritéria hodnocení;
- metody hodnocení mohou být různé: písemné a ústní zkoušky nebo jiné znalostní testy, hodnocení ročníkové práce, projektu apod. v souladu se zaměřením daného modulu. Snaha o zvýšení objektivizace hodnocení vzhledem k jednotlivým žákům, zejména pak k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, by měla vést k využívání co nejširšího repertoáru metod hodnocení.

C.3 Doporučená studijní literatura

- je určena především žákům, proto by měla být pro žáky dostupná a přiměřená;
- obsahuje učebnice a další tituly, popř. jejich určité kapitoly, strany apod., které přímo souvisí se stanoveným obsahem modulu;
- je vhodné, aby byla rozdělena na literaturu základní a literaturu rozšiřující, která poslouží žákům s hlubším zájmem o danou problematiku.

(Ukázku vzdělávacího modulu najdete na konci kapitoly.)

4.3. Modulový ŠVP

Postup zpracování modulového ŠVP je stejný, jako při tvorbě ŠVP s učebními osnovami. Obsah a struktura ŠVP vycházejí ze zásad tvorby ŠVP stanovených RVP.

Školní vzdělávací program může být zpracován buď celý modulárně, nebo kombinovaně – některé vzdělávací obsahy (vyučovací předměty) budou vymezeny učebními osnovami, jiné modulově. Mělo by se však jednat o systémový přístup, který bude vysvětlen v charakteristice ŠVP. Modulově by měla být zpracována především odborná část vzdělávacího programu, která má těsnou vazbu na poskytovanou kvalifikaci a kvalifikační standardy.

Zpracování modulového ŠVP má určité zvláštnosti:

Vzdělávací moduly lze uspořádat do **různě strukturovaných modulových systémů**. Při jejich sestavování je nutné dbát na to, aby byla vyloučena duplicita modulů, aby byla respektována návaznost učiva a promyšleny mezipředmětové vztahy.

Jako příklad je možné uvést **modulový systém kombinační**, který je charakterizován tím, že umožňuje vzájemnou kombinaci modulů. Po absolvování modulu primárního (PM – může být modul obecně teoretický, profesně teoretický, specificky odborný i kombinovaný) nastává volba z nabídky všech dalších modulů **sekundárních** (SM – např. činnostní, kombinovaný, projektový nebo doplňkový), a to i na jiné škole. Sekundární moduly jsou koncipované tak, že umožňují studium absolventovi kteréhokoli modulu primárního.

Další systém tvoří **společný základ** (představuje dvě třetiny až tři čtvrtiny studijního času), který je ovšem možné koncipovat jako jeden komplexní modul povinný pro všechny žáky. Zbývající část je pak ponechána volně na **výběr**. V praxi bývá tato forma modulování nejčastější a pro odborné vzdělávání se jeví jako vhodná, protože dává možnost zajistit jak odborný základ počátečního odborného vzdělávání, tak i možnost volby profesního zaměření/profilace výběrem příslušných modulů.

Příkladem může být tzv. **větvený modulový systém**, který lze charakterizovat tím, že dochází k postupnému větvení vzdělávací cesty.

To znamená, že při tvorbě ŠVP je třeba důkladně zvážit také posloupnost jednotlivých modulů v učebním plánu; přitom některé moduly mohou být zařazeny paralelně, jiné budou vyžadovat návaznost. Sledujeme také rovnoměrné rozložení studijní zátěže na žáky i rozložení teoretické a praktické výuky.

Učební plán by měl zahrnovat všechny moduly uspořádané podle závaznosti a ročníků. Tento učební plán však bude obsahovat desítky modulů, proto je výhodné vytvořit z blízkých modulů vyučovací předměty. Konstrukce vyučovacích předmětů místo dlouhého výčtu modulů je vhodnější i např. vzhledem ke školské dokumentaci, certifikaci apod.

Zároveň by ŠVP měl obsahovat **přehled (seznam)** používaných modulů.

Je vhodné doplnit učební plán o **schéma rozvržení modulů** (tzv. distribuční maticí modulů), které ukazuje, jaký modulový systém se ve vzdělávacím programu uplatňuje, jaká je posloupnost jednotlivých modulů.

Ukázka č. 21: kombinovaný modul; tvorba NÚOV pro potřeby DVPP

STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA			
Obor vzdělání:	16-01-M/005		
Název modulu:	Využití zdrojů a přeměn energie	Kód modulu:	O-ZPE 01
Délka modulu:	25 hodin	Platnost od:	1. 9. 200.
Typ modulu:	volitelný	Pojetí modulu:	kombinovaný
Vstupní předpoklady:	Absolvování modulů O-FYZ 01, O-FYZ 02, ...		
Charakteristika modulu:			
<p>Modul seznamuje s využitím zdrojů energie od minulosti až po současnost. Zabývá se výrobou elektrické energie v různých typech elektráren, ekologickými důsledky spalování paliv a využíváním obnovitelných zdrojů energie v České republice a ve světě. Modul se zaměřuje na realizaci průřezových témat (Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie) a rozvoj klíčových kompetencí - především řešení problémů, práce s informacemi, kompetence ke komunikaci.</p>			
Předpokládané výsledky vzdělávání:			
<p>Žák</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vysvětlí na konkrétních příkladech využití zdrojů a přeměn energie v minulosti (do konce 19. století). 2. Uvede využitelné energetické zdroje v ČR a zdůvodní ekologické důsledky spalování fosilních paliv. 3. Popíše přeměnu tepelné energie na elektrickou v tepelné a jaderné elektrárně. 4. Objasní na konkrétních příkladech získání energie z obnovitelných zdrojů. 			
Obsah modulu:			
<p>Přehled zdrojů energie Lidská a zvířecí síla, vodní pohony a motory, využití energie páry Spalovací motory, výroba elektrické energie, jaderná energie Alternativní zdroje energie, informace ze světa a EU</p>			
Doporučené postupy výuky:			
<p>Část modulu bude tvořit výklad, který se soustředí na základní principy, které budou ilustrovány ukázkami prostřednictvím multimediální techniky. Další části modulu budou cvičení a exkurze. Cvičení budou zaměřena na mapování využívání obnovitelných zdrojů v ČR (sluneční energie, malé vodní elektrárny, bioplyn, tuhá paliva a biomasa, větrná energie). Exkurze budou zaměřeny jak na současné zdroje energie, tak na prohlídku technických památek v regionu školy. Z celkové délky modulu 25 hodin se předpokládá 15 hodin na teoretickou výuku a 10 hodin na cvičení a exkurze.</p>			
Kritéria hodnocení:			
Výsledek 1			
<ul style="list-style-type: none"> - Popíše, co je to energie, uvede její druhy energie a zdroje. - Objasní přeměnu jednoho druhu energie na druhý, zdůvodní zákon zachování energie. - Na konkrétních příkladech uvede využívání zdrojů energie v minulých staletích (využití lidské a zvířecí síly, větrné motory, vodní pohony a motory, využití energie páry). 			
Výsledek 2			
<ul style="list-style-type: none"> - Ukáže na mapě ČR naleziště zdrojů fosilních paliv a uvede možnou dobu jejich těžby. - Porovná spotřebu energií v posledních desetiletích s počátkem 20. století a vysvětlí ekologické dopady na krajinu i na zdraví lidí v regionálním i globálním měřítku. Uvede konkrétní příklady. - Navrhne pro daný region vhodné obnovitelné zdroje energie. - Zdůvodní, jak zabránit zvětšování ozonové díry, jak omezit hrozbu globálního oteplování. 			
Výsledek 3			
<ul style="list-style-type: none"> - Popíše zjednodušeně princip generátoru střídavého napětí a princip vzniku trojfázového napětí. - Vysvětlí uvolňování značné energie při štěpení jader uranu a funkci jaderného reaktoru. - Porovná výhody a nevýhody jednotlivých druhů elektráren s ohledem na potřeby ČR a ekologické dopady. 			
Výsledek 4			
<ul style="list-style-type: none"> - Vysvětlí a na příkladech ukáže využití sluneční energie a fotovoltaických článků. - Popíše, kdy a kde je efektivní výstavba malých vodních elektráren a elektráren využívajících energii větru . - Objasní výrobu biopaliv a jejich využití. 			

Postupy hodnocení:

Žák je hodnocen podle výsledků dosažených ve:

- vědomostním testu – 30 %;
- aktivitách na cvičeních – 30 %;
- vypracování eseje na zvolené téma – 40 %.

Doporučená studijní literatura:

Ukázky číslo 22 – 23 jsou uvedeny v příloze.

5. JAK PLÁNOVAT VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

Motto: „Teprve, když si učitel konkrétně uvědomí, čeho má být ve výuce dosaženo, může smysluplně volit cestu k dosažení tohoto stavu – rozhodnout o rozsahu a uspořádání učiva, o učebních činnostech a možnostech jednotlivých žáků, o metodických postupech, organizační formě atp.

Stanovení jednoznačných a kontrolovatelných cílů je předpokladem účinného zjišťování a hodnocení výsledků výuky. Průběžné srovnávání stanovených cílů a dosaženého stavu je předpokladem účinného řízení procesu.“

(Z. Jesenská: Příprava a analýza výuky)

Jedním z hlavních rysů kurikulární reformy je zaměření vzdělávání na výstupy - kompetence žáků a výsledky výuky. Výsledky vzdělávání jsou tedy významnou didaktickou kategorií (cílovou strukturou). Práce s cílovými strukturami není v českém školství ničím novým. Bohužel se velmi často stává, že si učitelé jasně cíle své práce se žáky, tedy výsledky vzdělávání žáků, nestanoví, a nemohou je proto využívat pro určení a realizaci strategie vzdělávání ani pro ověřování dosažených výsledků.

Výsledky vzdělávání (z hlediska učitele cíle vzdělávání – cíle činnosti se žáky) plánujeme ve ŠVP jako:

- **kompetence absolventa** v profilu absolventa (o tom bylo pojednáno výše),
- **výukové cíle**¹⁸ v učebních osnovách (UO) jednotlivých vyučovacích předmětů (vzdělávacích modulech), následně pak v tematických plánech a ve svých přípravách na výuku.

Výukový cíl chápeme jako představu o kvalitativních a kvantitativních změnách u žáků v oblasti:

- poznávací (kognitivní)
- postojové (afektivní)
- výcvikové (psychomotorické)¹⁹

Při stanovení cílů v UO vycházíme hlavně z kompetencí v profilu absolventa, z obecných cílů vyučovacích předmětů a z jejich učiva a samozřejmě z výsledků vzdělávání, jak jsou uvedeny v příslušném rámcovém vzdělávacím programu.

! Porozumění cílům, uvědomění si jejich hierarchie a vzájemných souvislostí je prvním předpokladem pro zpracování konkrétního rozpisu učiva a výsledků vzdělávání v učební osnově vyučovacích předmětů.

Na formulaci cíle/výsledku výuky jsou jednoznačné požadavky²⁰.

Výsledek vzdělávání (výuky) v UO má být:

- jasný a konkrétní sdělit srozumitelně a jednoznačně, jaký výkon od žáka požadujeme;
- kontrolovatelný => žák má prokázat, že ve větší nebo menší míře výsledek vzdělávání splňuje, a to samostatně, nebo pomocí učebních pomůcek, případně v určitém časovém limitu; můžeme stanovit i počet chyb, jichž se žák může dopustit, aby ještě cíl/výsledek vzdělávání splňoval atp.; tzn. že učitel je schopen na konci vzdělávacího procesu prokazatelně zjistit a zhodnotit, zda žák plánovaného výsledku dosáhnul;
- pro žáka užitečný a přiměřený => žák může vědomost nebo dovednost použít, je schopen cíle dosáhnout přiměřeně svému věku a schopnostem;
- konzistentní (soudržný) => cíl se vztahuje k cílům vyšším, např. k obecnému cíli předmětu, ke kompetencím absolventa, k cíli odborného vzdělávání atp.

¹⁸ Cíle výuky a výsledky výuky chápeme v tomto textu jako synonyma.

¹⁹ Kalhous, Z. – Obst, O. a kol. Školní didaktika. Praha : Portál 2002.

²⁰ Tyto požadavky, které v následujícím textu uvádíme, se týkají cílů poznatkových a výcvikových. U postojových cílů jsou výsledky vzdělávání obtížně kontrolovatelné. Existují sice způsoby, jak postoje zjišťovat (např. postojovými dotazníky), ale je to práce specializovaných psychologů, nikoli učitelů.

Cíle/výsledky výuky lze třídit a uspořádat (strukturovat) na základě různých **taxonomií** (systémů) cílů **vzdělávání**.²² Pochopení struktury didaktických cílů nám umožní plánovat a vyjádřit výsledky vzdělávání tak, aby splňovaly uvedené kritéria, aby nevyjadřovaly pouze cíle v oblasti znalostí, ale také myšlenkové dovednosti nebo cíle výcvikové.

Protože ve ŠVP (v rozpisu učiva v UO) budeme plánovat výsledky vzdělávání především v poznatkové nebo výcvikové oblasti, uvádíme v následujícím textu jejich některé taxonomie.²³

5.1. Taxonomie vzdělávacích cílů (výsledků vzdělávání) v poznávací (kognitivní) oblasti

5.1.1. Taxonomie podle Blooma

V současnosti je u nás nejznámější taxonomie B. S. Blooma, která vznikla již v 50. letech minulého století v USA. Tato taxonomie byla koncem 90. let inovována a v r. 2001 byla pokračovateli Blooma zveřejněna její nová (revidovaná) verze. V nové verzi je rozpracována jen oblast poznatkových cílů.

Revidovaná Bloomova taxonomie má podobu, kterou vidíme v následující tabulce. Jsou v ní dvě dimenze: znalostní (vědomostní) dimenze a dimenze kognitivního procesu.²⁴ Obě dimenze spolu úzce souvisí. Tzn. že má-li žák něco aplikovat, hodnotit, tvořit, něčemu rozumět, musí mít, nebo si umět nalézt určité znalosti.

ZNALOSTNÍ DIMENZE	DIMENZE KOGNITIVNÍHO PROCESU					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Zapamatovat	Rozumět	Aplikovat	Analyzovat	Hodnotit	Tvořit
A. Znalost faktů						
B. Konceptuální znalost						
C. Procedurální znalost						
D. Metakognitivní znalosti						

Znalostní dimenze

Jak vidíme v tabulce, znalostní dimenze má **čtyři kategorie: faktickou, konceptuální** (tj. znalost vztahů, pojmů, principů, procesů, generalizací, teorií, struktur), **procedurální a metakognitivní**. Poslední dvě si ozřejmíme více.

- **Procedurální znalosti** jsou pro žáky velmi důležité. Znalost procedur znamená, že si žák osvojuje činnosti, které jsou pro danou složku vzdělávání typické, a s jejichž pomocí lze získat další znalosti. Např. žák umí pracovat s verbálními a ikonickými texty, tzn. čerpat z nich informace, kriticky je hodnotit a používat, vykonávat měření, číst technické výkresy, zacházet s určitým nástrojem, pracovat na určitém stroji, používat měřidla, posuzovat kvalitu materiálu a suroviny, ochucovat pokrmy, grilovat, šít na elektrickém šicím stroji atp.

²²⁾ V následujícím textu, který o nich pojednává, se opíráme o práce Z. Kalhouse, O. Obsta, I. Turka a D. Hudecové.

²³⁾ Taxonomie postojoyých cílů/výsledků vzdělávání neuvádíme. Učitelé je nebudou rozpracovávat do jednotlivých kategorií.

²⁴⁾ Dimenzí zde rozumíme kategorii pochodů a obsahů, v níž se uplatňuje myšlenková činnost člověka.

Podrobnější rozpracování cílové struktury inovované Bloomovy taxonomie je uvedeno v materiálech, které publikovala Dagmar Hudecová. Viz Doporučená literatura.

- **Metakognitivní znalosti** jsou znalosti o způsobech a procesu vlastního poznávání. Žák se bude muset ve svém celém dalším životě stále učit. Proto si musí osvojit strategii učení (např. systém podtrhávání v textu, tvoření výpisků, používání mnemotechnik, techniky opětovného čtení a opětovného poslechu, plánování učení); také si musí osvojit strategii myšlení, řešení problémů a konečně se musí rovněž naučit prostřednictvím sebekontroly i sebehodnocení plánovat své učení a uvědomovat si vlastní možnosti a schopnosti.

Dimenze kognitivního procesu

Tato dimenze má v Bloomově taxonomii šest kategorií: **zapamatovat, porozumět, aplikovat, analyzovat, hodnotit a tvořit.**

Aplikací (viz tabulka dimenze kognitivního procesu sloupec 3) je např. diskuse o určité problematice, třeba o globalizaci. Jestliže žák nemá o globalizaci žádné znalosti (nezná fakta, pojmy, vztahy, příklady globalizace atp., nedovede je použít k argumentaci, získat je ze zdrojů a vyhodnotit), není diskuse o globalizaci vůbec schopen. Čili určité znalosti (vědomosti) jsou nutné pro porozumění, aplikaci, analýzu, hodnocení i tvoření. Bez znalostí se při dovednostech neobejdeme!

Výsledek vzdělávání (cíl) vyjadřujeme pomocí slovesa, které odpovídá některé kategorii dimenze kognitivního procesu, a podstatného jména (rozvinutého obvykle dalšími slovy), které označuje, čeho se žákova činnost, vyjádřená slovesem, bude týkat.

Příklad:

- (Žák/žákyně) vysvětlí příčiny druhé světové války;
- zpracuje odpovědný fiktivní rodinný rozpočet,
- provede výkres sestavy,
- připraví strojní mlátičku k použití,
- řeší rovnice,
- připravuje pokrmy studené kuchyně,
- pracuje s ikonami a okny na ploše obrazovky,
- vyhotoví inventarizační zápis fyzické inventury.

Při vyjadřování výsledků vzdělávání (vzdělávacích cílů) je pro jednotlivé dimenze poznávacího procesu typické **použití určitých aktivních sloves:**²⁵

Dimenze kognitivního procesu:	Sloveso, jehož pomocí vyjádříme výsledek vzdělávání:
1. Zapamatovat	uvést, vyjmenovat, popsat, vymezit, reprodukovat, doplnit, definovat, napsat, pojmenovat, vybrat, určit atp.
2. Porozumět	dokázat, jinak formulovat, vysvětlit, objasnit, charakterizovat, ilustrovat, vyjádřit vlastními slovy, interpretovat, odhadnout, převést, přeložit, vypočítat, zkontrolovat, změřit, vyjádřit jinou formou, použít, ilustrovat, zkontrolovat, opravit atp.
3. Aplikovat	aplikovat, demonstrovat, znázornit, navrhnout, interpretovat údaje, vyčíslit, řešit, vyzkoušet, načrtnout, plánovat, použít, prokázat, uspořádat, orientovat se, diskutovat, dokumentovat, doložit atp.
4. Analyzovat	analyzovat, rozebrat, provést rozbor, rozlišit, roztřídit, specifikovat atp.
5. Hodnotit	argumentovat, obhájit, oponovat, podpořit (názor), posoudit, zhodnotit, zdůvodnit, ocenit, provést kritiku, zaujmout stanovisko, uvést klady a zápory, srovnat s normou atp.
6. Tvořit	vytvořit portfolio, navrhnout řešení problému, napsat (esej), organizovat, reorganizovat, plánovat, navrhnout nový (postup) atp.

²⁵⁾ Tato slovesa jsou pro jednotlivé oborové didaktiky různá, pro matematiku je např. typické sloveso (žák) řeší, pro přírodovědné vyučovací předměty např. sloveso (žák) vyvodí závěry z pozorování, pokusu atp. V některých odborných předmětech budete muset hledat sami (bez opory o oborovou didaktiku) vhodná slovesa pro vyjádření toho, jaký výkon má žák podat.

Příklady:

v dějepisu

- (Žák/žákyně) vysvětlí důsledky druhé světové války (znalostní dimenze B, dimenze kognitivního procesu 2)²⁶; jde tedy o porozumění na základě znalosti faktů, vztahů mezi nimi, souvislostí, pojmů,
- diskutuje o důsledcích globalizace (B3 nebo C3, a to pokud si sám hledá znalosti ze zdrojů informací)

v občanské nauce

- popíše, co se rozumí korupcí (B2)
- zdůvodní ochranu menšin v demokracii (B5)
- argumentuje pro ekologické řešení daného konkrétního problému (B5)

v matematice

- řeší soustavu lineárních rovnic o dvou neznámých ...(B3)
- vypočítá (stanoví, určí) obsah mnohoúhelníku (B3)

v českém jazyce a literatuře

- interpretuje báseň (B3)
- určí větné vztahy (B3)
- srovná erbenovskou baladu a moderní sociální baladu (B4)

v technologii

- navrhne vhodný technologický postup (B3 nebo C3)
- (hotelnictví) vytvoří novou recepturu (C6)

v odborném výcviku strojního obrábění

- volí vhodnou řeznou rychlost (B2)
- čte technický výkres (B2)

! Chyby při formulaci výsledků: Při pilotním ověřování tvorby ŠVP na vybraných školách jsme se často setkali s nevhodně volenými slovesy: např. (žák) chápe, rozumí, je seznámen, porozuměl, zná, osvojil si atp. Jak žák prokáže, že něčemu rozumí, že něco chápe, že se s něčím seznámil? Tím, že to vysvětlí, objasní, uvede příklad, srovná, nakreslí, vypočítá, použije atp. Slovesa typu chápe, rozumí, je seznámen, zná, umí atp. nejsou volena správně, protože vytvářejí nekontrolovatelné výsledky vzdělávání; není zcela jasně určeno, co vlastně od žáka očekáváme (resp. jejich výklad není pro všechny jednoznačný).

Příklady nevhodně vyjádřených výsledků vzdělávání:

z občanské nauky

- Žák zná příčiny migrace => jde o nekontrolovatelný výsledek vzdělávání; jak žák prokáže, že zná příčiny migrace?
- rozumí základním principům globalizace => je to příliš náročný výsledek vzdělávání; kromě toho jde o nekontrolovatelný výsledek (jak žák prokáže, že rozumí); vhodnější formulace by byla: uvede příklady globalizace v oblasti ekonomické, politické a kulturní, vysvětlí jejich dopad na lidi;
- roztrídí lidská práva => pro život nestačí jen vyjmenovat druhy lidských práv; vhodnější formulace je: na základě konkrétního jednoznačného příkladu dovede posoudit, jsou-li porušena lidská práva; popíše, kam se může obrátit, když jsou práva a svobody porušeny.

z odborných předmětů oboru kuchař - číšník

- umí vytvořit jednoduché internetové stránky, zná princip HTML kódu a autorská práva => pro obor je cíl příliš vysoký, nepočítá se s tím, že by kuchař nebo číšník sestavoval internetové stránky;
- má povědomí o hygienických normách => nestačí, aby žák daného oboru měl pouze povědomí o hygienických normách, on normy musí v každodenní praxi dodržovat a aplikovat;

²⁶⁾ Sledujte klasifikaci výsledků vzdělávání podle shora uvedené tabulky pro Bloomovu taxonomii. Dále uvádíme jen zkratky (písmena a číslice) bez rozpisu slovního pojmenování jednotlivých kategorií dimenze kognitivního procesu a dimenze znalostí.

- využívá znalosti číšníka, majitele podniku => nejasný, příliš obecně stanovený cíl – nevhodný. z odborných vyučovacích předmětů v oborech zahradnictví a agropodnikání
  - správně používá termíny osivo a sadba => cíl je příliš „nízký“, toto žák již zná ze základní školy;
  - objasní význam a funkci státu při vytváření hospodářské politiky => příliš obtížný výsledek vzdělávání, pro žáka nepřiměřený;
  - chápe význam kvalitně provedené vazby => sloveso chápe nezakládá kontrolovatelný výsledek vzdělávání; vhodnější formulace: vysvětlí (příp. zdůvodní) význam kvalitně provedené vazby.
- z odborného předmětu účetnictví nebo ekonomika oboru obchodní akademie
- chápe vztahy mezi závazky a pohledávkami, účetním deníkem a hlavní knihou => výsledek vzdělávání je nekontrolovatelný; lépe: popíše vztahy mezi ;
  - umí aplikovat základní zásady obchodování s cennými papíry => příliš obtížný výsledek vzdělání, ve vyučování obtížně realizovatelný; lépe: popíše zásady ;
  - seznámí se s úpravou personálních písemností => co znamená, že se žák seznámí s úpravou písemností, měl by je vypracovávat; tedy vhodnější formulace je: vyhotovuje věcně i formálně správně personální písemnosti.

Volíme jen taková slovesa, která umožňují výsledek vzdělávání zkontrolovat; žák má výsledek vzdělávání (v poznávací, případně ve výcvikové oblasti) prokázat.

5.1.2. Taxonomie podle B. Niemierka

Polský pedagog Niemierko rozlišuje dvě základní úrovně osvojení a každou z nich opět člení.

1. VĚDOMOSTI	Žák dovede:
1.1 zapamatování poznatků	vybavit si z dlouhodobé paměti určitá fakta, termíny, zákony, teorie, zásady činnosti; nezaměňuje je a nezakresluje
1.2 porozumění poznatkům	zapamatované znalosti převést do jiné podoby (např. říci je vlastními slovy), uspořádat je, zestručnit
2 DOVEDNOSTI	
2.1 používání vědomostí v typových situacích	používat znalosti podle dříve předložených vzorů
2.2 používání znalostí v problémových situacích	formulovat problémy, provádět analýzu a syntézu nových jevů, tvořit nové pomoci dříve získaných znalostí a dovedností, tvořit plány své činnosti atp.

5.2. Taxonomie výcvikových/psychomotorických cílů

5.2.1. Taxonomie podle H. Davea

Kategorie	Žák
1. Imitace (impulzivní nápodoba, vědomé opakování)	pozoruje příslušnou činnost a vědomě ji napodobuje (Člení se na impulzivní nápodobu a vědomé opakování.);
2. Manipulace (praktická cvičení)	je schopen vykonat určitou pohybovou činnost podle slovního návodu, začíná rozlišovat mezi různými činnostmi a je schopen zvolit vhodnou nebo požadovanou činnost. Při zacházení s nástroji (objekty) začíná se projevovat určitá obratnost;
3. Zpřesňování (reprodukce + kontrola)	dovede uložený pohybový úkol provést s daleko větší přesností, a tím i s větší účinností (Jedná se tedy o přesnější a účinnější provedení);
4. Koordinace	vykonává koordinovaně několik činností řazených za sebou v požadovaném sledu; pohybové výkony jsou vnitřně soudržné (Člení se na sekvenci a harmonii; tj. na přenesení jedné činnosti na druhou a na plynulý soulad jednotlivých činností.);
5. Automatizace	provádí činnosti nebo jejich části automatizovaně, což vede k maximální účinnosti příslušných psychomotorických dovedností při minimálním vynaložení energie (Člení se na částečné zautomatizování a úplné zautomatizování.).

5.2.2 Taxonomie podle E. Simpsonové

Tato taxonomie je rozpracovanější – je totiž mladší než ta předcházející.

Kategorie	Žák
1. Vnímání činnosti, smyslová činnost	používá smyslové orgány, aby si vybavil představy o budoucí motorické činnosti, nebo je používá na posouzení potřeby této činnosti, její vhodnosti nebo správnosti. Příklady: pozná poruchu motoru podle jeho zvuku; určí, co se bude cvičit na danou hudbu; podle chuti určí, které koření je třeba do pokrmu doplnit. Typická slovesa: vybrat, určit, identifikovat, izolovat, rozeznat, popsat, rozlišit;
2. Připravenost na činnost	je připraven (psychicky, fyzicky i emočně) na určitou činnost. Příklad: zaujme správný postoj při střelbě z pistole. Typická slovesa: ukázat, začít, reagovat, vysvětlit, projevit;
3. Napodobování činnosti, řízená činnost	napodobuje úkony, které vidí u učitele, opakuje je, aby našel správný způsob jejich realizace. Příklady: obváže ránu podle ukázky; hobluje desku podle předvedení učitelem; porcuje maso podle předvedení; ... Typická slovesa: zhotovit, opravit, změřit, vyrobit, sestavit, upevnit, vyhloubit, porcovat, natírat, vykostit, navléct do jehly šicího stroje nit ... (a jiná slovesa podle druhu činnosti);
4. Mechanická činnost, zručnost	provádí činnost spolehlivě, bezpečně, přesně, zručně. V této kategorii jde o méně komplexní a méně složité činnosti než v následujících vyšších kategoriích taxonomie E. Simpsonové. Příklady: píše na psacím stroji deseti prsty bez překlepů; obsluhuje dataprojektor; udělá kotoul vzad; připraví mlátičku na jízdu do terénu. Typická slovesa jsou stejná jako u předešlé kategorie;
5. Komplexní automatická činnost	provádí komplexnější, složitější činnost, která vyžaduje vysoce koordinované motorické aktivity, dělá tuto činnost rychle, bezchybně, přesně, lehce, bez váhání, automaticky. Příklady: plave bezchybně motýlkem; bezpečně ovládá řízení automobilu; rychle a spolehlivě opraví automobil; zručně pracovat na CNC obráběcím stroji; bezchybně hraje na houslích. Typická slovesa jsou stejná jako u kategorie 3. a 4.;
6. Přizpůsobování, adaptace činnosti	dokáže měnit, modifikovat, přizpůsobovat činnost měnícím se podmínkám nebo problémové situaci. Příklady: přizpůsobí záběry plavání vlnobití; změní způsob tenisové hry tak, aby se soupeř unavil. Typická slovesa: přizpůsobit, změnit, zreorganizovat, adaptovat, zrevidovat atp.;
7. Tvořivá činnost	vytvoří nový způsob motorické činnosti, používá osvojenou činnost v nových, neznámých a problémových situacích. Příklady: vytvoří nové taneční figury; složí skladbu pro klavír; naaranžuje novým způsobem výlohu, kytici květin, záclonu a pod. Typická slovesa: zkonstruovat, vytvořit, aranžovat, kombinovat, složit, zkomponovat, navrhnout atp.

Při tvorbě výcvikových cílů/výsledků vzdělávání není třeba složité kategorizovat výsledky do jednotlivých stupňů. Spíše je nutné si uvědomit, že např. než žák dosáhne kategorie komplexní automatizovaná činnost, musí danou činnost patřičně dlouho cvičit – provádět. Podle toho je třeba stanovit počet hodin, který bude nácviku věnován.

! Připomínáme, že každá oborová didaktika (didaktika vyučovacích předmětů) si vytváří svůj vlastní soubor vhodných aktivních sloves. Některá slovesa, která jsou v určitém vyučovacím předmětu pro formulaci výsledků vzdělávání nevhodná, můžeme v jiném vyučovacím předmětu úspěšně používat. Např. v dějepisu není vhodné vyjádření výsledku (žák) načrtne vývoj komunistického režimu v Československu (vhodnější je sloveso popíše, objasní), ale ve stavebnictví je vyjádření výsledku vzdělávání (žák) načrtne schéma rozvodu vody zcela vhodné

Smysluplné výsledky vzdělávání se formulují obtížněji ve všeobecně vzdělávacích předmětech, snadněji v odborných předmětech včetně odborného výcviku, kde se lze opřít o pracovní postupy, kvalifikační požadavky, normy apod. Např. učitel, který připravuje učební osnovu odborného předmětu pro zedníky, jistě bez obtíží vytvoří. následující výsledky vzdělávání:

žák

- vyzdí příčku,
- osadí zárubeň,
- uvede rozdělení komínů,
- zvolí vhodný materiál a výběr zdůvodní atp.

Naproti tomu učitel občanské nauky bude mít zřejmě složitější situaci, když bude vytvářet výsledky vzdělávání pro budoucí zedníky. Např. u učiva lidská práva musí vzít v úvahu především to, co z široké problematiky lidských práv si má žák pro svůj život osvojit, co je pro něj významné (*Zřejmě bychom se shodli na tom, že zedník by měl vědět v poznatkové oblasti, co to lidská práva jsou, jaký mají pro občany smysl, kde jsou v zákonech ČR zakotvena a jakými cestami se domůžeme nápravy, když jsou naše lidská práva porušována, není ale nutné, aby je uměl citovat.*).

! Když si dobře rozvážíme, co je pro žáka významné a užitečné, lépe se nám budou vyjadřovat výsledky vzdělávání a k nim přiřazovat odpovídající učivo.

Ukázka č. 24: Rozpracování kompetence z RVP do ŠVP oboru v kuchař - číšník

RVP	ŠVP	RVP	ŠVP			
Odborná kompetence	Profil absolventa	Výsledky vzdělávání	Učební osnova			
	Odborná kompetence	Okruh výroba pokrmů: žák	Technologie	Odborný výcvik	Potraviny a výživa	
Ovládali technologii přípravy pokrmů	Připravovali běžné pokrmy české kuchyně a vybrané pokrmy zahraničních kuchyní	vyžívá znalosti o potravinách a výživě při výběru vhodných surovin a technologických úprav pro přípravu pokrmů	zdůvodní použití typických surovin při přípravě pokrmů podle technologických postupů	zvolí a použije vhodné suroviny pro přípravu pokrmů	rozdělí potraviny do skupin podle jejich druhů a využitelnosti v gastronomii	
		orientuje se ve způsobech předběžné úpravy a přípravy surovin	vysvětlí, postupy a způsoby opracování při předběžné úpravě různých surovin včetně masa	opracuje a předběžně připraví suroviny pro kuchyňskou úpravu	charakterizuje typické vlastnosti jednotlivých skupin potravin a nápojů	
		vysvětlí rozdíly mezi jednotlivými druhy tepelných úprav pokrmů a umí je využít	uvede technologický postup při tepelném zpracování potravin, charakterizuje tento způsob úpravy, určí nejčastější způsoby využití (vaření, dušení)	ovládá základní technologické postupy při přípravě potravin (vaření, dušení)	určí vhodné technologické úpravy pro přípravu typických pokrmů racionálních a dietních	
			porovná různé tepelné úpravy z hlediska výživy, využití podle druhů surovin a pro přípravu typických pokrmů			
		zvolí a zdůvodní tepelné úpravy vhodné pro přípravu diety jaterní, žlučnickové, diabetické a redukční				
	uvede a odůvodní technologické postupy přípravy tradičních pokrmů	uvede technologický postup při přípravě polévek, omáček, příloh, bezmasých jídel, pokrmů z masa vepřového...	pokrmy připravuje podle příslušných technologických postupů: polévky, omáčky..			
	Esteticky upravovali pokrmy před expedicí, kontrolovali kvalitu, vydávali hotové pokrmy	dohotovuje a expeduje pokrmy	určí hmotnost jednotlivých porcí hlavních pokrmů a příloh	dohotovuje pokrmy, servíruje je podle požadavků na kvalitu a kvantitu a estetiku		
	Dodržovali hygienické požadavky na práci v gastronomii	uplatňuje požadavky na hygienu v gastronomii	vysvětlí pravidla uplatňovaná hygienických předpisů v gastronomii	dbá na osobní hygienu		
			uvede zásady osobní hygieny při práci v provozu	dodržuje hygienické předpisy v gastronomii		
			na příkladech vysvětlí dodržování hygieny práce			
			určí kritické body HACCP a vysvětlí jejich fungování v praxi			

(ukázky č. 25 a 26 jsou uvedeny v příloze)

6. REALIZACE KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ A APLIKACE PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

6.1. Realizace klíčových kompetencí

V RVP jsou zvláště vytýčeny požadavky na rozvíjení klíčových kompetencí, které jsou široce využitelné jak v osobním, tak i pracovním životě člověka. Vyjadřuje se tak potřeba připravit žáky na změny na trhu práce i ve společnosti a na nutnost adaptovat se na změněné podmínky a celoživotně se vzdělávat. Jedná se o vytvoření kompetencí, které často požadují zaměstnavatelé jako součást odborné kvalifikace.

RVP stanovují následující klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematické kompetence a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi.

Vymezení jednotlivých klíčových kompetencí v RVP představuje optimální stav, ke kterému by vzdělávání mělo cíleně a systematicky směřovat. U některých klíčových kompetencí jde však o takové kvality osobnosti, jejichž dosažení je výrazně podmíněno individuálními schopnostmi a osobnostními vlastnostmi jedince. Žáci si je tedy osvojí na úrovni odpovídající jejich individuálním předpokladům.

Na tom, jak se škole bude dařit rozvíjet u žáků klíčové kompetence, má vliv především celkové pojetí výchovy a vzdělávání ve škole, přístup pedagogů k výuce i k žákům, otevřenost jejího klimatu vůči žákům i veřejnosti apod.

Základním nástrojem rozvoje klíčových kompetencí jsou vhodné vyučovací strategie, (metodické přístupy, organizační formy a postupy) i mimoškolní a mimotřídní aktivity, které:

- vedou k maximální podpoře motivace, vlastních aktivit a kreativity žáka;
- umožňují bezprostředně aplikovat teoretické poznatky i praktické dovednosti v komplexně projektovaných praktických úkolech, které by měly být co nejvíce podobné úkolům řešeným v reálném životě a při výkonu povolání;
- směřují k propojení školního prostředí, v němž žák je většinou pasivním příjemcem informací, s reálným prostředím existujícím mimo školu;
- přesunují roli a působení vyučujícího v pedagogické interakci od vystupování direktivního a autoritativního ke konzultačnímu a poradenskému.

Na mnohých odborných školách se již uplatňuje metoda projektového vyučování (často uváděná v souvislostech s koncepcí činnostně orientovaného učení)²⁷.

Vyučující ve spolupráci se žáky navrhují komplexní témata žákovských projektů²⁸, které jsou nedílnou součástí vzdělávání realizovaného podle ŠVP. Velmi důležité je, aby se žáci, zejména vyšších ročníků, podíleli aktivně také na přípravě projektu.

Žákovský projekt jako prostředek rozvoje klíčových kompetencí.

Žákovský projekt má mít vždy praktický smysl a reálný cíl.
Má podporovat samostatnost žáků a jejich spolupráci.
Má vést k aplikaci vědomostí z více předmětů při řešení plánovaných aktivit projektu..

²⁷ GUDJONS.J. Projektové vyučování – koncepce činnostně orientovaného vyučování. In: Technické aktuality a metodické rozhledy pro střední průmyslové školy (TAMR), 34, 1993, č. 4, s. 17–22. (Překlad ZIS NÚOV)

²⁸ Metodická doporučení ke zpracovávání žákovských projektů viz např.: Jezberová, R.: Klíčové dovednosti ve Standardu středoškolského odborného vzdělávání a jejich realizace v kurikulu školy. In: TAMR – Technické aktuality a metodické rozhledy pro průmyslové školy, roč. XXXVIII, č. 4, s. 9–18. Praha, VÚOŠ 1997.

Projekt by měl být koncipován především pro týmovou práci žáků, aktivity v něm zařazené by měly přesahovat rámec školního prostředí. Znamená to, že řadu aktivit budou vykonávat žáci i ve svém volném čase: Mohou například získávat různé informace v terénu a kontaktovat za tímto účelem jednotlivce i příslušné instituce, dojednat a vykonávat pracovní aktivity ve spolupráci se sociálními partnery školy apod. Jde o společně navrhované, uvážlivě rozplánované a následně realizované aktivity, ve kterých každý člen skupiny (týmu) má přesně určený úkol a svůj díl společné odpovědnosti. Rozdělování odpovědnosti, pracovních pozic a rolí by mělo být ponecháno částečně žákům, vyučující by měli zastávat role poradců, konzultantů a pozorovatelů.

Na hodnocení výkonů žáků v oblasti dosažení klíčových kompetencí²⁹⁾ v rámci žákovských projektů se podílí učitelé, kteří navrhovali dílčí složky projektů. Je důležité, aby hodnocení úspěšnosti řešení projektu a práce jednotlivců provedli také sami členové týmu. Optimální je, jsou-li výsledky projektů prezentovány veřejně a na hodnocení jsou zainteresováni ostatní žáci, rodiče, zaměstnavatelé, nebo širší veřejnost (zvl. z oblastí, na kterou byly projekty zaměřeny).

Klasifikace výkonů žáků v projektech by se měla promítnout do klasifikace v předmětu (modulu), ke kterému měl projekt a aktivity žáka v projektu po obsahové stránce těsnější vazbu.

Čeho se vyvarovat

Žákovský projekt by neměl být úzce zaměřen na jeden vyučovací předmět nebo tematický celek, což se může stát, pokud projekt koncipuje pouze jeden pedagog.

Struktura žákovského projektu

Žákovský projekt je rozpracován tak, aby splňoval požadavky a kritéria projektového vyučování; vhodná je např. následující struktura:

Název tématu projektu	výstižný a postihující komplexnost projektu;
Charakteristika projektu	uvede se, na jaké komplexní téma (případně i průřezové téma) a na které klíčové kompetence je projekt především zaměřen;
Zařazení projektu do ŠVP	ročník, ve kterém se předpokládá realizace; projekty lze zpracovávat také ve vazbě na závěrečné zkoušky nebo na profilovou část maturitní zkoušky;
Počet zúčastněných žáků	práce na projektu se mohou účastnit všichni žáci, ale zpravidla je vhodná skupinová práce v počtu do 10 žáků, podle potřeb lze průběžně pracovní tým doplňovat i obměňovat;
Činnosti realizované v rámci projektu	popíše se předpokládaný postup činností v rámci projektu, zejména způsoby sestavení týmu a rozdělení úkolů, přehled úkolů a časový harmonogram, způsoby kontroly úkolů, diskuse o postupu prací, způsoby prezentace a zveřejnění apod.;
Časové a organizační zajištění práce na projektu	uvádí se údaje o trvání projektu, jednotlivých fázích zpracování, způsobech práce na projektu v průběhu výuky ve školním roce a specificky v projektových týdnech (ve vazbě na učební plán, konzultační činnost učitelů) apod.;
Formy práce žáků a další metodické přístupy	skupinová a týmová práce žáků, konzultační role vyučujících, diskusní metody, metody praktických prací, simulační metody, inscenační metody, apod.;
Způsob hodnocení práce žáků	uvedou se způsoby hodnocení, které budou využity v daném projektu – sebehodnocení, kolektivní hodnocení, soutěže, veřejná prezentace, apod.;
	uvedou se také vyučovací předměty, při jejichž klasifikaci se přihlíží k práci žáka v příslušných projektech.

²⁹⁾ Při hodnocení výkonů žáků v oblasti klíčových kompetencí je zapotřebí si více než při hodnocení jejich vědomostí uvědomit, že tyto kompetence jsou výrazně podmíněny osobnostními vlastnostmi, charakterovými rysy, sociálním zázemím a určitou celkovou zralostí každého jedince Proto by měli vyučující vždy posuzovat jejich dosažení vzhledem k individuálním předpokladům každého žáka. Je tedy zapotřebí spíše žáky taktně upozorňovat na určité nedostatky (např. v komunikaci, chování v pracovním kolektivu, prezentaci výsledků práce apod.) než přísně posuzovat fakt, že to někteří z nich nedovedou. Hodnocení vyslovené vyučujícím by tedy mělo být pokud možno tolerantní a napomáhat k vytváření vědomého úsilí o zlepšení s ohledem na individuální možnosti a meze každého jedince.

Při tvorbě ŠVP se počítá s časovým prostorem pro realizaci projektu. Zpravidla se v přehledu využití týdnů ve školním roce zařadí projektové týdny nebo dny (mohou být zařazeny i ve více ročnících, projektový týden lze v průběhu školního roku rozdělit do dnů).

6.2. Aplikace průřezových témat ve ŠVP

Průřezová témata jsou novým obsahovým prvkem, na který dosud v učebních dokumentech nejsme zvyklí.

Průřezová témata jsou společensky důležité oblasti vzdělávání, které pro svůj význam pro dnešní lidi mají prostupovat celým kurikulem. Proto se zařazují do všech rámcových vzdělávacích předmětů, včetně RVP základního vzdělávání.

Záměrem je, aby PT podpořila zejména formativní působení vzdělávacího procesu, rozvoj osobnosti žáků, jejich společensky žádoucí návyky, postoje a způsob jednání. PT podporují i rozvoj klíčových kompetencí. Navazují na obsah vzdělávání stanovený v kurikulárních rámcích a obsahově se s nimi vzájemně doplňují. PT se dotýkají všech oblastí výuky i mimotřídních a mimoškolních činností. Lze je vhodně aplikovat formou projektového učení. PT, resp. některé obsahové prvky PT, můžeme realizovat i jako samostatný vyučovací předmět, kurz nebo vzdělávací modul, což ovšem neznamená, že se PT již nebudou aplikovat v jednotlivých vyučovacích předmětech. Zařazení PT do vyučovacích předmětů by nemělo být formální, ale mělo by smysluplně odpovídat učivu a možnostem předmětu. Nezapomínáme ani na rozvíjení sebepojetí a sebehodnocení žáků (viz PT Občan v demokratické společnosti): Může být součástí výchovy k občanství nebo vyučovacích předmětů, v nichž může být i teoreticky více podloženo; např. v humanitních oborech vzdělání také předmětů psychologického nebo sociologického charakteru. Lze je vhodným přístupem učitele rozvíjet i v jiných vyučovacích předmětech včetně předmětů prakticky – činnostně zaměřených.

Do ŠVP se zařazují všechna PT. Půjde o to dohodnout se, ve kterých ročnících a jakou formou budete PT realizovat, čemu budete věnovat zvýšenou pozornost (vzhledem ke schopnostem a osobním vlastnostem žáků, oboru, situaci v regionu apod.), jak budete ověřovat a hodnotit efektivitu PT.

V následující části uvádíme doporučení pro aplikaci jednotlivých PT ve ŠVP; jako příklad komplexního přístupu k PT uvádíme aplikaci mediální výchovy, které by se měla věnovat pozornost nejen ve společenskovědním vzdělávání a v PT Občan v demokratické společnosti, ale i při výuce IKT a dalších předmětů.

6.2.1. Metodika práce s průřezovým tématem Občan v demokratické společnosti

Aplikace průřezového tématu do ŠVP spočívá:

- ve vytvoření demokratického prostředí ve třídě a ve škole, které je založeno na vzájemném respektování, spolupráci, účasti a dialogu;
- v pečlivém promyšlení a stanovení priorit výchovy k demokratickému občanství ve školním vzdělávacím programu, výchovy opírající se o znalost osobností žáků, jejich názorů a postojů, prostředí, které je ovlivňuje, i o možnosti a podmínky školy;
- ve volbě takových vyučovacích a výchovných strategií, které napomáhají rozvoji sociálních a osobnostních kompetencí a pozitivní hodnotové orientace žáků, stimulují jejich aktivitu a angažovanost;
- v zapojování žáků a školy do aktivit, které vedou k poznání fungování demokracie v praxi a k vytváření občanské společnosti, seznamují je se životem v obci, politikou samosprávních orgánů apod.;
- v posilování mediální gramotnosti žáků (tím se rozumí nejen kritický odstup od médií, ale zároveň kompetence k používání médií pro vlastní vzdělávání nebo hodnotnou zábavu).

Z metod a forem vhodných pro realizaci tématu jde nejen o besedy a diskuse se žáky o probíraných otázkách v rámci výuky, ale i o řešení modelových kontroverzních situací (např. Jsi přítomen napadení člověka jiné barvy pleti skupinou mladíků. Co uděláš?; Jedeš autem a velmi spěcháš. Na silnici uvidíš závažnou dopravní nehodu. Víš, že pokud zastavíš, budeš s tím mít nepříjemnosti. Jak se rozhodneš?), o setkání s představiteli obce a veřejného života, o přímou účast žáků na jednáních obecního (městského) a krajského zastupitelstva, na soudním jednání, o jejich zapojení do projektů a aktivit na podporu rozvoje demokratické společnosti vyhlášených různými veřejnými institucemi. Efektivní a pro žáky zajímavou formou výchovy k demokratickému občanství je projednávání aktuálních otázek na simulovaném zasedání parlamentu, orgánů místní samosprávy, institucí zabývajících se mezinárodními otázkami a konflikty apod.

K podpoře multikulturní výchovy a evropské dimenze ve vzdělávání lze vhodně využít bilaterálních kontaktů našich škol a škol v zahraničí, ale i mezinárodních programů, např. Leonardo da Vinci.

K realizaci výchovy k demokratickému občanství může vhodně **přispívat také praktické vyučování** probíhající v podmínkách reálné praxe. Proto je žádoucí pamatovat při plánování a vyhodnocování odborné praxe žáků i na tyto aspekty. Velmi vhodným propojením odborného vzdělávání žáků a výchovy k demokratickému jednání jsou fiktivní firmy.

Na podporu výchovy k demokracii a k demokratickému občanství lze využít také **projektové vyučování**. Žákovské projekty se mohou lišit jak svou náročností, tak směřováním do různých oblastí veřejného života. Také vydávání školního časopisu může být školou mediální výchovy a kritického myšlení i životního optimismu.

Zásadní úlohu při aplikaci PT mají vyučovací **předměty společenskovedního charakteru** (občanská nauka, základy společenských věd, dějepis, právo atp.). Žáci se v nich učí rozumět základním pojmům, jako demokracie, lidská práva, právní stát, svoboda, tolerance, etika, národ, extremismus, korupce aj. Přitom nejde o to, aby tyto pojmy definovali, ale aby dovedli vyjádřit vlastními slovy jejich obsah, debatovat o nich a hodnotit jejich uplatňování v životě. Žáky vedeme k tomu, aby si uvědomovali, že demokracie má i stinné stránky a problémy, že demokracie může fungovat jen tehdy, chovají-li se občane demokraticky.

Co tedy znamená výchova demokratického občana? Jaký by měl být občan v demokratické společnosti?

Především by měl mít kritické myšlení, být informovaný, měl by mít odpovědnost (projevující se mimo jiné v samostatnosti, iniciativnosti, schopnosti nenásilně jednat a řešit problémy...) a měl by mít kulturní identitu (tedy konkrétní, celistvou a ničím nezaměnitelnou podstatu osobnosti, kterou se liší od jiných lidí).

Základní požadavky na demokratické chování spočívají:

- v aktivní toleranci, tj. uznávat stejnou důstojnost všech lidí a oprávněnost jejich svobodně zastávaných názorů (samozřejmě takových, které neohrožují jiné lidi a jsou slučitelné s hodnotami demokracie. Tedy tolerance, stejně jako svoboda, nikdy nejsou bez hranic.);³⁰
- v účasti na životě společnosti, tj. chovat se jako občan, jehož se bezprostředně týká život jeho země, fungování veřejných institucí, uplatňování sociální spravedlnosti a politická morálka;
- v odpovědnosti při sledování nejen osobních, ale i veřejných zájmů.

Výchova k demokracii v odborném školství je stejně důležitá jako vlastní profesní vzdělávání. Směřuje k tomu, aby žáci získali příslušné vědomosti a dovednosti. Zároveň je také zaměřena na **formování určitých pro demokracii potřebných postojů žáků** a také i na to, abychom pozitivně ovlivnili jejich „žebříček hodnot“, tj. aby se přihlásili právě k těm hodnotám, jež jsou pro demokracii zásadní.

Je třeba si uvědomit, že v dnešní škole je situace jiná, než byla před deseti nebo více lety, protože je jiné

³⁰⁾ Pasivní tolerancí rozumíme pouhý odstup od jiných, uzavřenost do sebe, lhostejnost k druhým

i společenské klima. Mnozí rodiče buď sami nemají čas se svým dětem náležitě věnovat, nebo někteří k tomu nemají ani potřebné předpoklady. Neměli bychom tedy zapomínat na zdánlivě banální věci, které však stojí v základech demokratického občanského přístupu k lidem, jako je obyčejná lidská **zdvořilost a slušnost a etické jednání**. Dobrý občan je v první řadě slušný k jiným lidem a respektuje je. Nedílnou součástí výchovy k demokratickému občanství je tedy cílené upevňování slušného chování žáků k sobě navzájem a pochopitelně i k pedagogům, jakož i pedagogů k žákům.

PT zahrnuje poměrně širokou škálu témat a oblastí, které lze volit podle podmínek školy, zejména podle proměn žákovské populace a společenského klimatu.

Jednou z oblastí PT Občan v demokratické společnosti je mediální výchova. V následující části uvádíme příklady, jak lze mediální výchovu aplikovat.

Mediální výchova

je jedním z nových prvků vzdělávání. V RVP pro obory vzdělání v SOŠ a SOU není mediální výchova zařazena jako samostatné PT, jako je tomu v RVP pro ZV a G, nýbrž je součástí některých kurikulárních rámců (např. jazykového vzdělávání, společenskovedního vzdělávání, vzdělávání pro zdraví) a zejména je začleněna v PT Občan v demokratické společnosti.

Jednotlivé vyučovací předměty mohou přispět k mediální výchově podle svého specifického charakteru, daného jejich koncepcí, vzdělávacími cíli, učivem a nosnými výukovými strategiemi:

Mediální výchova je výchova k orientaci v masových médiích, k jejich využívání a zároveň k jejich kritickému hodnocení. Je to relativně nová součást všeobecného vzdělávání³¹.

Mediální gramotností se rozumí schopnost člověka kriticky přistupovat k masovým médiím a vybrat si z jejich nabídky užitečné a kvalitní produkty pro své potřeby – pro poučení i pro zábavu.

Příklad pro matematiku nebo ekonomiku z oblasti reklamy

„Rychlá půjčka pro každého až do výše 30 000 Kč, a to jen za 960 Kč měsíčně, bez ručitele a vstupního poplatku. Stačí zařídit i pouhým zavoláním.“

Tak a podobně slyšíme a vidíme v médiích lákání na rychlé a snadné půjčování peněz. Nabízejí je různé společnosti: Provident Financial, Profirelax Group, Cofidis, Komerční banka apod. Žáky je třeba vést k tomu, aby si bedlivě všímali sazby RPSN (roční procentní sazby nákladů), které mohou být překvapivě rozdílné – od 199,39 % u firmy Provident Financial až po 17,17 % od České spořitelny. To znamená, že celková splacená částka za půjčku 30 000 Kč se bude pohybovat od 49 920 Kč (52 splátek po 960 Kč) do 32 620 Kč (12 splátek po 2 636 Kč).³²

Rozborem a kritickým posouzením této reklamy vedeme žáky jak k mediální, tak i k finanční gramotnosti.

Příklad pro český jazyk:

Rozebíráme se žáky význam slov pomocí tištěných médií. Např. ve známém deníku je napsáno: „Politik XY řekl.“ Je to neutrální sdělení. Jak však bude čtenář vnímat text, když bude znít: „Politik XY připustil“, nebo „Politik XY přiznal“? V prvním případě použité slovo evokuje – tlačili jsme ho, nechtěl, nechtěl, ale potom přece jen připustil. Ve druhém případě použité sloveso přiznal již naznačuje něco nedobrého, nečestného, nebo dokonce kriminálního.

Ve slohu věnujeme pozornost publicistickému stylu, jeho charakteristikám a žánrům. Učíme žáky vyhledávat a porovnávat informace z různých zdrojů. V literární složce předmětu budou zařazeni významní spisovatelé-novináři.

³¹⁾ Průcha, J. - Walterová, E. - Mareš, J.: Pedagogický slovník. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál 2003, str. 119.

³²⁾ Bylo využito informací na www.cofidis.cz

Příklad pro dějepis:

V dějepisu je základní výukovou strategií interpretace verbálních a ikonických textů³³. Mohou to být texty z učebnice dějepisu, didakticky upravené historické dokumenty, dobový tisk atp.

Učíme žáky klást si otázky: jaké myšlenky text obsahuje, kdo to napsal, pro koho psal, za jakým účelem, ve které době, co zamlčel, co naopak zdůraznil, jakých jazykových prostředků použil, kde jsou v textu fakta, kde jsou názory).

Příklad pro občanskou nauku:

Rozbor televizního zpravodajství. Nahrajeme si večerní zpravodajství ČT 1, a to první část, kde jsou zprávy z domova a ze zahraničí.

Tentýž den pořídíme také nahrávku večerního zpravodajství jiné stanice, např. NOVA. Vysvětlíme žákům zpravodajské hodnoty: sledujeme, jak jsou zprávy za sebou řazeny, odkrýváme žákům, proč tomu tak je, podle čeho bývá prováděn jejich výběr atd.

Společně se žáky vyvodíme, v čem se obě zpravodajství liší. Všimáme si i výrazových prostředků – slov i obrazu. Debátujeme s nimi o věrohodnosti zpravodajství a autoritě médií.

Příklad pro práci s IKT:

Žáci vyhledávají na internetu informace k určitému tématu, porovnávají je a ověřují jejich správnost jinými prostředky, např. v odborných publikacích. Srovnávají způsob prezentace zpravodajských sdělení na internetu a v jiných médiích, analyzují reklamní nabídky a inzeráty.

Příklad pro občanskou nauku, právo, filozofii, psychologii:

Rozebíráme působení bulvárních zpráv na veřejnost, zvl. na mladé lidi, rozebíráme také právní aspekty, možnosti ochrany osobnosti.

Pozornost je třeba věnovat reklamě, jejím prostředkům, pozitivnímu i negativnímu ovlivňování spotřebitelů.

Mediální výchova se může ve ŠVP realizovat i jinými aktivitami včetně školního časopisu nebo rozhlasového zpravodajství, může být i **samostatným vyučovacím předmětem** nebo kurzem, zvláště pokud se najde ve škole pro výuku tohoto předmětu dobře připravený učitel.

6.2.2. Metodika práce s průřezovým tématem Člověk a svět práce

Realizace průřezového tématu obecně spočívá:

- v doplnění znalostí a dovedností žáků získaných v odborné složce vzdělávání o nejdůležitější poznatky a dovednosti související s jejich uplatněním ve světě práce, které jim mají pomoci při rozhodování o další vzdělávací a profesní orientaci, při vstupu na trh práce a při uplatňování pracovních práv;
- v osvojení kompetence aktivně rozhodovat o vlastní profesní kariéře, uplatnit se na trhu práce a přizpůsobit se jeho změnám; v motivování žáků k tomu, aby si uvědomili odpovědnost za vlastní život, význam vzdělání pro život; aby byli motivováni k aktivnímu pracovnímu životu a úspěšné kariéře;
- v budování a rozvíjení uplatnitelnosti absolventů prostřednictvím poskytnutí základní orientace ve světě práce a vzdělávání, v osvojení kompetence hodnotit jednotlivé faktory určující charakter práce a srovnávat je se svými předpoklady, orientovat se v nabídce profesních a vzdělávacích možností a schopnosti kriticky je posuzovat;
- ve schopnosti reálně posuzovat své schopnosti a možnosti pracovního uplatnění, v získání přehledu o alternativních možnostech pracovního uplatnění;
- ve vedení k tomu, aby si žáci uvědomili dynamiku ekonomických a technologických změn v současném světě a z toho plynoucí význam profesní mobility a rekvalifikací, potřebu sebevzdělávání a celoživotního učení.

---

³³⁾ Ikonické texty jsou tvořeny obrazovými symboly. Jsou to fotografie, mapy, obrazy atp.

Realizace tématu ve školním vzdělávacím programu

Zařazení tématu do školních vzdělávacích programů se uskuteční tak, že jednotlivé obsahové celky budou začleněny do odpovídajících vyučovacích předmětů (odborných i všeobecně vzdělávacích) vymezených vzdělávacím programem. Protože žáci připravující se v SOŠ a SOU mají prvotní volbu profesní orientace již za sebou, je žádoucí zaměřit probírání tematických celků světa práce zejména na oblasti uplatnění absolventů příslušného směru a oboru vzdělání. Současně je ale třeba respektovat rostoucí mobilitu pracovních sil, požadavky na jejich adaptabilitu i to, že člověk 21. století bude svou profesní orientaci během života často měnit a procházet různými rekvalifikacemi. Proto je žádoucí, aby poznávání světa práce nebylo soustředěno pouze na oblasti uplatňování absolventů daného oboru vzdělání, ale také na svět práce komplexně, a to alespoň na úrovni základní orientace; k tomu lze vhodně využít i vstupní analytické studie k sociálnímu partnerství (viz kapitola 2.). V souvislosti s tím je třeba zdůrazňovat význam celoživotního vzdělávání jako klíčového předpokladu uplatnitelnosti ve světě práce.

Zároveň by měly být ve vzdělávacím programu naznačeny metody a způsoby, které škola považuje pro realizaci tohoto tématu a kompetencí vzhledem k profesní orientaci žáků, podmínkám regionu, školy atp. za vhodné a účinné.

Příslušné kompetence by žák měl nabývat především vlastním objevováním při řešení konkrétních problémů, při práci s konkrétními informacemi a při simulování konkrétních interpersonálních situací. Příprava by naopak měla obsahovat minimum jednosměrného výkladu učitele, který by se měl soustředit spíše na uvedení do tématu či do problému, na vysvětlení některých momentů, souvislostí a důsledků a pochopitelně na nezbytné informace, které nemůže žák získat z informačních materiálů a médií.

Důležitým partnerem při výuce by měl být úřad práce, který by ji měl obohatit o konkrétní informace, vysvětlení a rady týkající se oblasti povolání, zaměstnání a trhu práce. Zatímco ve výuce by žák měl získávat potřebné znalosti a dovednosti, v poradenství by mu měly být poskytovány konkrétní informace, rady a doporučení. V praxi by to mělo znamenat, že žák nemá být pouze pasivním příjemcem informací, ale měl by se učit tyto informace a služby vyhledávat, kriticky vyhodnocovat a efektivně využívat.

Vhodné jsou exkurze v zaměstnavatelských organizacích typických pro příslušnou oblast uplatnění absolventů, při kterých se věnuje pozornost nejen odborné činnosti podniků, ale i personální strategii, tj. pracovní náplni pracovníků, organizační struktura, rozvoji lidských zdrojů, odměňování apod. Významnou funkci plní v této oblasti praktické vyučování přímo na pracovištích. Vhodným prostředkem pro realizaci tématu jsou i žákovské projekty zaměřené na trh práce a uplatnění absolventů, na regionální politiku zaměstnanosti atp.

Nesmírně důležitý je nácvik řešení situací souvisejících s hledáním zaměstnání, kontaktu se zaměstnavateli, s úřady apod. Tyto dovednosti by měly být současně důležitým nástrojem při osvojování komunikativních a interpersonálních kompetencí.

Při začleňování tématu Člověk a svět práce do školních vzdělávacích programů je třeba si uvědomit, že se nejedná o jednorázové téma, ale že je žádoucí věnovat mu pozornost systematicky po celou dobu vzdělávání.

6.2.3. Metodika práce s průřezovým tématem Člověk a životní prostředí

Realizace průřezového tématu obecně spočívá:

- v pochopení zásadního významu přírody a životního prostředí pro člověka;
- v povědomí o základních ekologických zákonitostech a negativních dopadech působení člověka na přírodu a životní prostředí;
- v budování takových postojů a hodnotových orientací žáků, na jejichž základě budou utvářet svůj budoucí životní styl v intencích udržitelného rozvoje a ekologicky přijatelných hledisek.

Úkolem školy je přispívat jako celek k plnění těchto cílů environmentální výchovy a vzdělávání, což umožňují především každodenní podněty z prostředí, ve kterém jsou žáci vzděláváni a které buduje vzorce jejich budoucího jednání. Ekologická hlediska by tedy měla být uplatňována a zdůvodňována v běžném provozu školy, který respektuje zásady úspornosti a hospodárnosti s veškerými zdroji, což by se mělo odrážet zejména v jednání všech pedagogických i jiných pracovníků.

Zkušenost odpozorovaná žáky v bezprostředním okolí se stává významným základem pro jejich vlastní jednání v dospělém věku. Velmi důležité jsou také další aktivity pedagogických i žákovských kolektivů – zejména spolupráce s různými ekologicky zaměřenými institucemi a organizacemi, jako jsou centra či střediska ekologické výchovy (např. sdružení Tereza – www.terezanet.cz, Toulcův Dvůr – www.toulcuvd-vur.cz, Sluňákov – www.slunakov.cz), centra národních parků, chráněných krajinných oblastí a další státní a nestátní zařízení. Nabízejí různé semináře a vzdělávací a výchovné aktivity s přímým zapojením zúčastněných žáků a pedagogů, jejichž prostřednictvím si účastníci uvědomí vlastní možnosti jak přispět ke zlepšení životního prostředí a přijímají odpovědnost za jeho údržbu a ochranu.

Občanským sdružením jednotlivých pedagogických pracovníků i škol a dalších institucí se zájmem o ekologickou výchovu a vzdělávání je Klub ekologické výchovy (KEV). Realizuje různé vzdělávací aktivity, zejména pro koordinátory environmentální výchovy na školách (např. semináře k realizaci průřezového tématu v ŠVP).

Realizace tématu ve školním vzdělávacím programu

Při tvorbě školního vzdělávacího programu se začlení samostatný obsahový okruh, který by vedl k pochopení základů ekologie a ochrany životního prostředí a k získání komplexního pohledu na tuto problematiku (obsahově vychází z kurikulárního rámce přírodovědného vzdělávání a z charakteru oboru), a to i přesto, že na environmentální výchově a vzdělávání by se měly podílet specifickým způsobem všechny vzdělávací oblasti i různé školní i mimoškolní ekologicky zaměřené aktivity.

K získání příslušných kompetencí žáků by měly přispívat různé vyučovací prostředky, představující souhrn vyučovacích metod, postupů, forem a učebních pomůcek různého charakteru. Z vyučovacích metod je vhodné uplatňovat v maximální míře metodu rozhovoru směřujícího nejen k danému učivu, ale k hledání širších souvislostí dané problematiky. Otázky, problémově pojaté úkoly nebo situace mají žákům umožnit nejen poznání a pochopení učiva, ale i uplatnění svých znalostí z mimoškolního prostředí i zájmu o ekologii a životní prostředí. Metody rozhovoru je vhodné doplňovat pozorováním a vlastními činnostmi žáků včetně situačních her. Např.: žáci reagují na novinový článek „EK chce snížit emise u automobilů na 130 g CO₂ na kilometr“ – odpovídají na otázky typu: Myslíte si, že snížení emisí CO₂ u nových automobilů napomůže zlepšení životního prostředí? Přineslo by uskutečnění tohoto cíle revoluci celého automobilového průmyslu? Dále může následovat diskuze na téma globálního oteplování.

Za velmi účinnou metodu lze pokládat žákovské projekty s environmentální tematikou orientovanou lokálně i profesně a jejich následná obhajoba. Jako příklady témat mohou posloužit tyto: Voda a hospodaření s vodou v regionu, Zdroje energie a možnosti využívání obnovitelných zdrojů, Možnosti využívání odpadů, Návrhy na úspory materiálů a energie; samozřejmě, že témata by měla vycházet také z ekologické problematiky oboru.

Průřezové téma je třeba realizovat s ohledem na podmínky školy a regionu, přihlížet k vazbě na obor vzdělání. Žáci by měli být schopni reagovat na otázky typu: Jak a proč byste měli pečovat o životní prostředí doma i při výkonu vašeho povolání? Uveďte konkrétní příklady.

Pro environmentální výchovu a vzdělávání mají velký význam činnosti propojené s odborným učivem, např. laboratorní práce, exkurze, praktická pozorování a činnosti v reálu, a zájmová činnost žáků.

Příklady z pilotních ŠVP (upraveno)

Ve škole jsme od roku 1991 zaměřili výuku oboru agropodnikání také na ekologické zemědělství s ohledem na potřeby regionu, zdroje pitné vody, ochranné pásmo Želivky a na změnu přístupu k přírodě, půdě a zvířatům. K plnění cílů Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR přispíváme a k uplatňování průřezového tématu Člověk a životní prostředí uplatňováním a zdůvodňováním ekologických hledisek při výuce jednotlivých předmětů a praktických činností i v běžném provozu. Prosazujeme zásady úspornosti a hospodárnosti s veškerými používanými zdroji a materiály a třídíme odpady. Spolupracujeme se Svazem ekologických zemědělců PRO-BIO, Klubem ekologické výchovy a působíme v ekologických projektech EPOS a KEV.

Průřezové téma se realizuje nejen v rámci předmětu biologie a ekologie, nýbrž postupuje též napříč celým procesem učení. V souladu se Státním programem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR je cílem školy zvýšit znalosti žáků o životním prostředí. Škola se důsledně řídí vlastní směrnicí č. 32/2005 Nakládání s odpady vzniklými v prostorách školy, třídí plasty, je zapojena do akce Papírová škola, organizuje sběr papíru, má centrální místo pro sběr monočlánků a jiného toxického odpadu. Žáci v rámci SOČ vytvořili prezentace o třídění odpadu a nakládání s ním, které se následně využívají ve výuce k upevnování environmentálního myšlení

6.2.4. Metodika práce s průřezovým tématem Informační a komunikační technologie

Realizace průřezového tématu obecně spočívá:

- ve zdokonalování schopností žáků efektivně používat prostředků IKT v běžném každodenním životě;
- v dosažení připravenosti žáků využívat prostředky IKT pro potřeby oboru a výkonu povolání.

Informační a komunikační technologie již v dnešní době pronikají prakticky do všech oborů a činností. Budování informační společnosti je nezbytnou podmínkou prosperity státu. Vyspělé země si uvědomují potřebu promítnout požadavky na dovednost pracovat s prostředky IKT do vzdělávání na všech úrovních.

Je nutné, aby absolventi byli připraveni využívat prostředky IKT pro pracovní potřeby, ale stále více i pro běžné činnosti osobního života.

To je však podmíněno materiálním a personálním vybavením škol: Učebny by měly být vybaveny natolik, aby žáci měli možnost používat výpočetní techniku i v jiných předmětech než IKT, výpočetní technika či práce s PC. Také by měla být posílena hodinová dotace předmětu zaměřeného na práci s IKT natolik, aby v jeho rámci byly řešeny praktické úkoly z ostatních (zejména odborných) předmětů.

Toto však klade zvýšené nároky na pedagogy, kteří pak musí sami být schopni používat prostředky IKT na vyšší než základní úrovni. Aplikace prostředků IKT na řešení konkrétních praktických úkolů z odborných nebo všeobecně vzdělávacích předmětů vyžaduje těsnou spolupráci vyučujících již při zadání úkolu, ale následně i při jeho realizaci, kontrole a vyhodnocení.

Příklad aplikace tématu ve školním vzdělávacím programu

Aplikace průřezového tématu ve ŠVP je **demonstrována na konkrétním úkolu zadaném v odborném předmětu technologie přípravy pokrmů oboru hotelnictví:**

Úkolem žáků bude vypracovat modifikaci následujícího projektu: **Příprava slavnostního oběda.**

Žák dostane za úkol připravit slavnostní oběd o třech chodech, včetně kalkulace pro určitý počet osob. Zadání lze upravit do mnoha modifikací. Může být například zadáno, že celý oběd bude vycházet z určité národní kuchyně. Prvním úkolem žáka bude vyhledat za pomoci vyhledávacích služeb internetu recepty dané národní kuchyně, nejlépe v anglickém jazyce, a přeložit je.

Tímto si procvičí nejen dovednost použití vyhledávacích služeb pro získávání informací z otevřených zdrojů (což je jeden ze základních úkolů informačních technologií dneška), ale i znalosti cizího jazyka. Dále žák vybere na základě znalostí o gastronomických pravidlech pokrmy a připraví menu pro danou příležitost. Práci s textovým editorem si žáci procvičí např. při sepsání menu a jeho tisku.

Součástí projektu může být vytvoření trojjazyčné (v oboru se vyučují dva cizí jazyky) pozvánky za pomoci některého z prezentačních programů.

Nabízí se procvičení práce s tabulkovým procesorem: žák či vyučující vytvoří tabulku surovin včetně jejich cen, a to přímo v prostředí tabulkového kalkulátoru, případně v některém databázovém formátu vhodném pro import. Následně žák podle vytvořeného menu sestaví tabulku surovin potřebných pro zhotovení jednotlivých pokrmů, jejímž výstupem bude nejen celková spotřeba surovin, ale i cenová kalkulace celého oběda pro příslušný počet osob (bude tedy velmi snadné upravit celkovou kalkulaci modifikací parametrů, jako jsou zvolené menu či počet hostů.). Projekt nabízí velké množství dalších modifikací a rozšíření, včetně jeho kompletní realizace při variantě práce v týmu (týmech) a ve spojení s praktickým cvičením.

V rámci projektu si žáci procvičí:

- vyhledávání informací na internetu,
- práci s textovým procesorem,
- práci s tabulkovým kalkulátorem,
- práci se SW pro tvorbu prezentací,
- spolupráci SW produktů tzv. kancelářského balíku,
- znalost cizích jazyků,
- aplikaci znalostí z odborných předmětů na konkrétní úkol z praxe.

Ke splnění úkolu bude žák potřebovat PC s připojením na internet, textový a tabulkový procesor, prezentační SW. Je důležité a žádoucí (pro potřeby kontroly a vyhodnocení ale i pro potřebu následné prezentace projektu), aby žák zapisoval do dokumentu veškeré důležité kroky a činnosti, které při zpracování vykonal (včetně URL adres navštívených relevantních stránek). Dále je nezbytné, aby na zadání projektu i na jeho vyhodnocení spolupracovali vyučující předmětů technologie přípravy pokrmů a IKT – ačkoli vyučující odborného předmětu jistě zvládne podobný úkol také zpracovat, mohou se v průběhu plnění vyskytnout problémy či nejasnosti v oblasti IKT, které snáze odstraní či objasní odborník.

Ukázka č. 27: příklad rozpracování průřezových témat

(Ze ŠVP SŠ, COP a VOŠ Sezimovo Ústí)

	PRŮŘEZOVÉ TÉMA – PROJEKT			
	Občan v demokratické společnosti	Člověk a životní prostředí	Člověk a svět práce	Informační a komunikační technologie
Název projektu	T. G. Masaryk a Dr. Beneš v regionu Táborska	Ochrana životního prostředí v mém bydlišti	Rozvoj orientace absolventa na trhu práce i v životě	Studijní www stránky žáka
Nositel projektu – předmět	Společenská nauka	Chemie – 1. r.	ÚSP – 1. r.	IKT + Praxe (OV)
		Biologie – 2. r.	Praxe – 2. r.	
			Ekonomika – 3. a 4. ročník	
Zařazení v ročníku	1. ročník	1. ročník	1. ročník	1. ročník
	2. ročník	2. ročník	2. ročník	2. ročník
			3. ročník	3. ročník
			4. ročník - maturitní	4. ročník – maturitní
Podpůrné předměty	Český jazyk	Český jazyk	Český jazyk	Český jazyk
	Estetická výchova	Cizí jazyk	Cizí jazyk	Cizí jazyk
	IKT	Estetická výchova	Estetická výchova	Estetická výchova
	Dějepis	IKT	ÚSP	Praxe
		Dějepis	Praxe (OV)	
		Matematika	OP	
	Fyzika			
Způsob ukončení projektu	Závěrečná projektová práce	Závěrečná projektová práce	Závěrečné ročníkové práce	Závěrečná projektová práce
	Obhajoba	Obhajoba	Beseda s pracovníky ÚP	Obhajoba
	Skupinová diskuse	Skupinová diskuse	Obhajoba komplexního projektu u maturity	Skupinová diskuse
	Klasifikace v rámci předmětu	Klasifikace v rámci předmětu	Skupinová diskuse	Klasifikace v rámci předmětu IKT a PX

7. PŘÍLOHA

V příloze jsou uvedeny ukázky ze studií a školních vzdělávacích programů pilotních škol projektu Pilot S a další příklady pro zpracování ŠVP řazené podle kapitol metodiky.

Kapitola 2. Východiska pro tvorbu ŠVP

Analýza práce školy

Ukázka č. 3: použití SWOT analýzy³⁴

(z autoevaluační studie SOŠ Stříbro - zkráceno)

Současnost	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
V LIDSKÉM POTENCIÁLU:	V LIDSKÉM POTENCIÁLU:
vyšší aoprobovanost všeobecných i odborných předmětů	konzervativní postoj některých pg. ke změnám
omlazení pedagogického sboru	neochota pedagogů věnovat se mimoškolní činnosti
dostatečný počet pedagogů	téměř žádná školou organizovaná pravidelná mimoškolní činnost žáků
u většiny odhodlání a ochota spolupracovat	V MATERIÁLNÍM VYBAVENÍ:
přátelská atmosféra ve škole	prostorově nevyhovující šatny
chuť sebevzdělávat se	zastaralost některých pomůcek a odborných knihoven
V MATERIÁLNÍM VYBAVENÍ:	nedostatek finančních prostředků na provoz školy
kvalitní vybavení odborných učeben	nedostatek finančních prostředků na modernizaci vyučování
poměrně vysoký počet počítačů k výuce	V PEDAGOGICKÉM PROCESU:
zázemí pro zemědělskou praxi	zatím malé využití ICT ve všech předmětech
modernizovaná školní kuchyně	nedostatečné využití cizojazyčné literatury
dostatečná prostorová kapacita tříd	výuka cizích jazyků - příliš početné skupiny
V PEDAGOGICKÉM PROCESU:	výuka cizích jazyků - kombinované skupiny žáků obou oborů
dobrá návaznost teoretického vyučování a praxe	
možnost využívat moderních vyučovacích prostředků	V OSTATNÍCH FAKTORECH
stabilně navázaná spolupráce se sociálními partnery	chybí zahraniční partner
V OSTATNÍCH FAKTORECH	nekonají se přijímací zkoušky - následné prospěch.problémy některých žáků
dobré jméno a dlouholetá tradice školy	
poloha a vzhled školy - dominantna části města	
kurzy pro veřejnost	
dva domovy mládeže	
Budoucnost	

³⁴⁾ Název SWOT je odvozen od počátečních písmen anglických slov Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti, možnosti, Threats – hrozby, rizika.

Ukázka č. 4: Ukázka dotazníku ze sebehodnotící studie

(VOŠ a SPŠ Varnsdorf)

PROMĚNY VZDĚLÁVACÍHO KONTEXTU A KOMPETENCE UČITELŮ PRO TVORBU ŠVP V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ		
Co rozhodujícím způsobem ovlivnilo změnu vzdělávacího systému/odborného vzdělávání u nás?		
	Název okruhu	Počet bodů
1	Změna politického systému	4
2	Technický rozvoj	3
3	Ekonomika	3
4	Úroveň světového poznání	2
5	Přístup žáků a učitelů k informacím	2
Co především očekáváte od zavedení RVP/ŠVP do odborného vzdělávání?		
	Název okruhu	Počet bodů
1	Lepší spojení teorie a praxe	2
2	Podíl učitelů na tvorbě ŠVP	3
3	Větší možnost provádět změny v osnovách	3
4	Rozvoj kompetencí žáka	3
5	Možnost tvorby nových předmětů	3
V čem se především musí změnit učitelé středních odborných škol		
	Název okruhu	Počet bodů
1	Zaměřit se na výsledky vzdělávání	3
2	Více času věnovat vlastnímu vzdělávání	3
3	Změnit postoj žák a učitel	2
4	Sledovat požadavky praxe	3
5	Sledovat požadavky rozvoje vědy a techniky	3
Co by především měli ovládat žáci SOŠ pro budoucí zaměstnání a život?		
	Název okruhu	Počet bodů
1	Umět se průběžně vzdělávat	4
2	Umět pracovat s informacemi	4
3	Komunikovat s okolím	2
4	Umět pružně reagovat na požadavky trhu práce	2
5	Umět pracovat v týmu a tým řídit	2
Co nejlépe charakterizuje kvalitní/efektivní/dobrou výuku na SOŠ?		
	Název okruhu	Počet bodů
1	Úspěšnost při dalším studiu na VOŠ a VŠ	3
2	Úspěšnost absolventů na trhu práce	4
3	Úspěšnost na trhu práce v zahraničí	4
4	Naplněnost školy – zájem o obory školy	3

V čem hlavně je specifické vzdělávání učitelů		
	Název okruhu	Počet bodů
1	Sami jsou učitelé	3
2	Umět naučit ne pouze umět	4
3	Změnit styl práce	3
4	Naučit se partnerskému přístupu ve výuce	4
Poznámka k tabulkám		
<ul style="list-style-type: none"> • Pracovní tým je složen z 14 učitelů • Tým vybral na každou otázku 4 až 5 okruhů • Každý člen týmu měl pro každou otázku jeden bod • Každý člen týmu podle svého uvážení přidělil příslušnému okruhu a otázce svůj bod 		

Ukázka č. 6: Výtah z analytické studie k sociálnímu partnerství

(ISŠ hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram)

Při výchovně-vzdělávací činnosti spolupracuje škola s Hospodářskou komorou ČR a Úřadem práce v regionu Příbram. Tito partneři se snaží být nápomocni při výchově a vzdělávání žáků. Jako příklad spolupráce možno uvést ocenění žáků za účast v soutěžích, každoroční vyhlášení a odměnění nejlepších absolventů oboru při závěrečných zkouškách přímo v sídle Hospodářské komory ČR.

Pracovníci HK i ÚP se zajímají o činnost školy a jsou pravidelně zváni na gastronomické akce pořádané školou, zvláště při mezinárodní spolupráci, např. prezentace francouzské nebo anglické kuchyně v naší provozovně „Na Plzeňské“. Zúčastňují se informačních dnů školy pro budoucí zájemce o studium a jejich rodiče, navštěvují praktickou část závěrečných zkoušek. Dále škola spolupracuje s provozovny místních podnikatelů i s institucemi, kde žáci vykonávají odborný výcvik. Objevují se však i takové subjekty, u kterých převažuje jednostranný postoj, v žácích spatřují levnou pracovní sílu a nepůsobí na ně příliš výchovně. Drahocenný podnikatelský čas nebývá škole ochotně věnován. Takovéto subjekty je třeba o důležitosti výchovy a vzdělání přesvědčit.

S většinou pracovníků v provozovnách, kde žáci vykonávají odborný výcvik, je spolupráce dobrá. Majitelé některých zajímavých regionálních provozoven nám umožňují realizovat exkurze a společenské akce jak pro naše žáky, tak pro žáky partnerských zahraničních škol z Francie či Anglie. Spolupráci s nimi chce škola v budoucnu dále rozvíjet.

V provozovně „Na Plzeňské“ se uskutečňuje další vzdělávání pedagogických pracovníků školy, soutěže žáků, společenská setkání. Škola je členem profesních organizací, např. Asociace kuchařů a cukrářů, Sdružení hotelových škol, Společenstva cukrářů, HOREKA, CBA – barmanská asociace, na jejich základě spolupracuje s dalšími školami a podnikateli z jiných regionů (příloha č. 4).

Ukázka č. 7: Výťah z analytické studie

(SP Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola Volyně)

Do roku 1990 poskytovaly maturitní vzdělání v oboru zpracování dřeva čtyři tradiční školy, a to SPŠN Bystřice pod Hostýnem, SPŠ Hranice, SUPŠ Praha a SPŠ Volyně. V současné době nabízí maturitu 89 různých středních škol (dříve typu SPŠ, SOU, ISS, COP a školy soukromé), některé z nich původně zcela jiného zaměření (strojní, stavební, podnikání a služeb, zemědělské aj.). Nejvýraznější nárůst maturantů byl v devadesátých letech v nástavbovém studiu, zřízeném prakticky na každém SOU. Personálně a materiálně nedostatečně vybavené školy snižují úroveň maturitního vzdělání dřevozpracujících oborů.

V roce 2000 ukončilo studium na SOŠ s maturitou celkem 11 267 absolventů (údaj je ovlivněn přechodem na povinnou devítiletou školní docházku na základní škole). V roce 2001 se jednalo o 45 537 absolventů, v roce 2002 o 42 428 a v roce 2003 o 41 987 maturantů. Od roku 2001 docházelo k mírnému poklesu absolventů této kategorie vzdělání, který byl v roce 2004 vystřídán mírným nárůstem na 42 687 absolventů. V roce 2005 se očekává opětovný nárůst (počet žáků v posledních ročnících studia v kategorii M byl ve školním roce 2004/2005 zhruba o 2 200 vyšší oproti školnímu roku 2003/2004).

Míra nezaměstnanosti absolventů maturitních oborů SOŠ v roce po absolvování vykazuje pokles z hodnoty 15,0 % v dubnu 2004 na 12,2 % v dubnu 2005. Průměrná hodnota za čtyři předchozí roky činila 15,6 %.

U absolventů maturitních oborů SOŠ ve skupině 33 (zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů) činila míra nezaměstnanosti 11,4 %, což představuje 10. až 11. místo z 25 skupin oborů vzdělávání. Vyšší míra nezaměstnanosti (16,5 % je zaznamenána u oboru 33–31– M/001 dřevařství a mezi technickými obory patří k nejhůře uplatnitelným. Naopak u oboru nábytkářství je míra nezaměstnanosti pouze 10,0 % a jedná se o údaj nižší o 2,2 % než je celková míra nezaměstnanosti absolventů všech maturitních oborů.

Škola má díky dlouholeté tradici výjimečné postavení vzhledem k firmám, které se zabývají problematikou zpracování dřeva v celé oblasti jihozápadních Čech. Díky této skutečnosti i v době restrukturalizace dřevozpracujícího průmyslu neměla škola vážnější problémy se zajištěním odborných praxí pro své žáky. Vliv této spolupráce se významně podílí i na zajišťování specifických učebních pomůcek a učebních textů. Dalším pozitivem této spolupráce je pomoc při materiálovém zajišťování chodu dílen, kde spolupracující firmy poskytují škole výrazné slevy při nákupu materiálu.

Strukturou oborů vzdělávání má škola nadregionální charakter, který je umocněn koexistencí s vyšší odbornou školou s navazujícím oborem vzdělávání „tvorba nábytku a dřevěné konstrukce“ a nově zřízeným Detašovaným pracovištěm Technické univerzity ve Zvolenu, jehož prostřednictvím je možné ve Volyni částečně studovat i bakalářský obor „konstrukce dřevěných staveb a nábytku“.

■ Ukázka č. 8: Výtah z analytické studie

(SP Střední odborná škola Stříbro)

Spolupráci se sociálními partnery z oblasti zemědělské výroby využívá škola převážně k realizaci odborné individuální a odborné prázdninové praxe v prvním až čtvrtém ročníku.

V současné době máme nejužší kontakty se dvěma zemědělskými podniky, prvním je RESPO Tachov, v jejichž farmě v Ostrově u Stříbra absolvují studenti prvního ročníku 3 dny individuální praxe při ošetřování a chovu krůt, v další farmě ve Víchově pak studenti druhých ročníků projdou 5 dny individuální praxe při ošetřování a chovu prasat. Druhým podnikem, který využíváme k individuální praxi, je ZD Vlčák Černošín. Na farmě v Černošíně se studenti třetích ročníků během 5 dnů zapojují do organizace úseku rostlinné výroby, na farmě v Erpužicích se studenti čtvrtých ročníků po stejnou dobu podílejí na organizaci úseku živočišné výroby – chovu skotu.

Kromě uvedených sociálních partnerů škola spolupracuje ještě se soukromou zemědělskou firmou Pony Farm Kladruby, kde studenti prvních ročníků realizují 2 dny individuální praxe při ošetřování a chovu koní.

Odborná praxe pro celé třídy probíhá pod vedením vyučujících praxe buď na školním hospodářství (studenti provádějí množení okrasných dřevin, jsou využiti při základních pracích při pěstování rostlin nebo při sklizňových pracích) nebo u vybraných soukromých zemědělců a společností, kde se studenti uplatňují podobně.

Týden odborné praxe prázdninové pro první a druhý ročník uskutečňujeme v několikačlenných skupinkách během července a srpna na školním hospodářství. Situace je jiná pro studenty třetích ročníků, kteří deset pracovních dní o hlavních prázdninách absolvují v zemědělském podniku, individuálně vybraném studentem. Škola prostřednictvím vyučujících praxe zajišťuje kontrolu studentů vykonávajících svou odbornou prázdninovou praxi.

Sociální partnery zemědělského sektoru kontaktuje škola i při uskutečňování odborných exkurzí z profilově zaměřených předmětů (pěstování rostlin, chov zvířat, základy mechanizace) a pro výuku některých tematických celků rozvrhové praxe.

Kapitola 3. Struktura ŠVP a postup tvorby

Analýza práce školy

Ukázka č. 9: Pojetí vzdělávání – výtah ze ŠVP

(SPŠ a VOŠ Volyně a SPŠ chemická Brno)

- V rovině teoretického vyučování budou ve větší míře využívány moderní metody výuky pomocí nových didaktických pomůcek a moderní techniky (multimediální PC, dataprojektory, vizualizéry...) společně se stávající technikou (zpětné projektory, magnetofony, diktafony, videa, videokamera, epidiaskop...). Praktická výuka bude orientována především na ovládnutí dovedností práce na moderních strojích, protože řada provozů podnikatelské sféry je počítačem řízenými stroji vybavena. Práce v počítačově řízeném obráběcím centru výrazně rozšíří a posílí uplatnění absolventa na trhu práce.

Důraz bude kladen na zajištění vzájemné spolupráce při osvojování moderních metod učení (např. na principy metod kooperativního učení, na sociálně komunikativní metody – dialog, metody kritického myšlení). Pojetí výuky by mělo směřovat k větší univerzálnosti, flexibilitě, kreativitě, reflexi, modifikaci a aplikaci vzdělávacích strategií se zřetelem k principům celoživotního učení minimalizujícím rizika na trhu práce.

Konkrétně ve výuce odborných předmětů bude ŠVP klást velký důraz nejen na kvalitu. Změna se promítne i do struktury ročníkových prací a projektů, které by měly ještě více respektovat provázanost a aplikaci odborných předmětů na konkrétní úkol z praxe a propojení s reálným životem. Zvýšený důraz bude kladen i na motivační činitele (např. zapojení do soutěže Studentská židle, větší veřejné prezentování prací žáků, uplatňování projektové metody výuky).

...Průřezové téma člověk a životní prostředí se nejvíce promítne do celkového provozu školy (třídění komunálního odpadu), péče žáků o zeleň a okolí školy, environmentální výchova a vzdělávání má úzkou vazbu nejen na odborné předměty, ale stává se rovněž nedílnou součástí sportovně turistických kurzů a školních výletů (návštěva informačních středisek národních parků)...

- V 1. ročníku žáci zpracovávají projekty vycházející z tématu Občan v demokratické společnosti, ve 2. ročníku zpracovávají téma Člověk a životní prostředí a ve 3. ročníku Člověk a svět práce. Mimo tyto projekty žáci mají možnost v rámci Středoškolské odborné činnosti (SOČ) zpracovávat projekty v odborné oblasti s možností praktického měření na vysokých školách, vědeckých ústavech a v provozech. Úspěšná obhajoba SOČ může nahradit praktickou část maturity. Při zpracování projektů využívají žáci informační a komunikační technologie. Projekty přispívají i k rozvoji klíčových kompetencí, zejména sociálně komunikativních (práce v týmu, komunikace s prostředím vně školy), řešit problémy, pracovat s informacemi. Například v rámci projektu Eutrofizace povrchových vod, který vychází z průřezového tématu Člověk a životní prostředí, žáci získají a uspořádají informace o eutrofizaci povrchových vod, zmapují situaci eutrofizace v okolí bydliště a navrhnou řešení problému. Projekt se realizuje v rámci odborné praxe na reálných pracovištích...

■ Ukázka č. 10: Organizace výuky – výtah ze ŠVP

(Obchodní akademie Vlašim a SPŠ chemická Brno)

- V rámci rozvoje komunikačních dovedností žáci sami jednájí se zástupci firem o uzavření dohody pro výkon odborné praxe. Náplní praxe je seznámení žáků s reálnými pracovišti. Na základě Dohody o zabezpečení odborné praxe (viz příloha 8.1) vykonávají různě náročné administrativní činnosti, (opisy textů, třídění dokladů, psaní a rozesílání pozvánek atd.), seznámí se s organizační činností na jednotlivých úsecích podniku.

Na závěr praxe žák vypracuje zprávu (viz příloha 8.2), jejíž minimální obsah (předmět činnosti organizace, organizační schéma organizace, činnost žáka v jednotlivých dnech, vlastní zhodnocení žáka) i rozsah je žákům předán před nástupem na odbornou praxi. Součástí zprávy je rovněž hodnocení odpovědným pracovníkem organizace, kde žák vykonával praxi. Žákovská zpráva je součástí klasifikace předmětu ekonomika (hodnotí se formální náležitosti, obsah, ukázky činnosti).

Za zajištění odborné praxe zodpovídají učitelé odborných předmětů, kteří žákům předají seznam firem v regionu a blízkém okolí, které se školou trvale spolupracují nebo mají zájem o spolupráci se školou. V průběhu praxe jsou žáci kontrolováni na pracovištích. O provedení kontroly se pořizuje Záznam o kontrole odborné praxe (viz příloha 8.3)

Na Obchodní akademii Vlašim rovněž probíhají zahraniční praxe v rámci mezinárodních projektů na podporu odborného vzdělávání žáků.

Projekt Leonardo da Vinci – 3týdenní praxe českých studentů v Krefeldu (Německo) a Chambray les Tours (Francie). Praxe se zúčastňuje 6–8 studentů, firmy pro výkon zahraniční praxe zajišťují partnerské školy z příslušných zemí, pracovní náplní žáků je administrativní činnost, komunikace s klientem.

- Pro žáky třetích a čtvrtých ročníků oboru Aplikovaná chemie organizuje škola povinnou čtyřtýdenní praxi. Obsah praxe je orientován tak, aby žáci poznali organizaci výroby, řízení výrobního procesu, poznali strukturu nevýrobní organizace a hlavní úkoly daného pracoviště, seznámili se s konkrétními chemickými, fyzikálně-chemickými a analytickými metodami používanými na pracovišti.

Spektrum pracovišť, na kterých žáci praxi absolvuují, je široké. Jedná se o chemické, potravinářské a farmaceutické provozy a příslušné provozní a vývojové laboratoře, např. ... Vztahy mezi školou a organizací, v níž se praxe uskutečňuje, je zajištěna Smlouvou o spolupráci při zabezpečení provozní praxe. Smlouvu předloží škola a poskytuje ji organizaci k odsouhlasení a podpisu.

O průběhu praxe si žáci vedou podrobné záznamy. Zde dokumentují průběh praxe, výčet vlastních činností, zápisy z měření (výpočty, náčrtky atd.). Na základě těchto záznamů žáci vypracují podrobnou zprávu a odevzdají v elektronické podobě do sedmi dnů po ukončení praxe. Výsledky praxe jsou hodnoceny v rámci odborných předmětů, zprávy jsou k dispozici maturitní komisi. Výsledky měření mohou žáci využít v rámci zadávaných projektů a v rámci středoškolské odborné činnosti (SOČ).

Praxe je rozdělena do dvou desetidenních bloků. První blok probíhá ve druhém pololetí 3. ročníku, druhý v prvním pololetí 4. ročníku.

Ukázka č. 11: Hodnocení žáků – výtah ze ŠVP

(ISŠ automobilní Brno a VOŠ, SŠ a COP Sezimovo Ústí)

- Základ pro hodnocení chování a prospěchu ve výuce tvoří platná legislativa a klasifikační řád, který je součástí školního řádu a sjednocuje požadavky z teoretického i praktického vyučování. Různé formy hodnocení – písemné, ústní, testy s uzavřenými nebo otevřenými úlohami, sebehodnocení, spolu s různým způsobem hodnocení – známkování, slovní hodnocení, bodový systém – směřuje k posouzení zvládnutí základních kompetencí.

Nedílnou součástí hodnocení odborných znalostí a dovedností žáků je soutěž AUTOMECHANIK JUNIOR, která se skládá ze tří úrovní: školního, krajského a celostátního kola. Jednotlivá kola obsahují testovou, poznávací a praktickou část soutěže.

Způsoby hodnocení teoretického vyučování.

Hodnocení ve všeobecně vzdělávacích předmětech a v teoretické výuce odborných předmětů se provádí formou ústní a písemnou. Písemné hodnocení je formou otevřených úloh nebo testem. Kromě faktických znalostí se hodnotí i forma vyjadřování a vystupování. U písemných prací se zohledňuje i grafická stránka. Dále se hodnotí samostatné domácí práce a referáty i aktivita žáků při vyučování.

Způsoby hodnocení odborného výcviku

V odborném výcviku ve škole se uplatňuje individuální hodnocení žáků. K hodnocení kvality jednotlivých pracovních úkolů se používá bodový systém obdobný tomu, který se používá pro hodnocení odborných soutěží a závěrečných zkoušek.

Na odloučených pracovištích, kde vykonávají praxi celé skupiny žáků pod vedením učitele odborného výcviku (UOV), je způsob hodnocení stejný jako ve školních dílnách. Hodnocení žáků na provozních pracovištích probíhá na základě komunikace mezi vedoucím UOV a instruktorem, zaměstnancem firmy. Hodnocení žáků je zcela individuální, převládá zde slovní hodnocení a sebehodnocení.

Způsoby hodnocení klíčových kompetencí.

Hodnocení klíčových kompetencí se provádí v jednotlivých vyučovacích předmětech. Jedná se o komplexnější posouzení a hodnocení toho, jak žák komunikuje, jak je schopen spolupracovat interaktivně v kolektivu, jak využívá výpočetní techniku a numerických znalostí a jak je schopen své znalosti a dovednosti prezentovat.

Společné zásady při hodnocení:

- Hlavní funkce hodnocení je informační a diagnostická;
- důležité je, aby nehodnotil jen sám učitel – využívat formy sebehodnocení a kolektivního hodnocení;
- hodnocení musí dát perspektivu všem žákům – zvláště těm slabým a žákům s SPU;
- základem pro hodnocení je partnerský, komunikativní přístup k žákům;
- respektování práva žáka na individuální rozvoj;
- učitel není jen ten, kdo stále určuje a hodnotí, ale vede na cestě poznání, inspiruje a pomáhá;
- chyba již není pokládána za nežádoucí jev, ale za přirozený, průvodní znak poznávání.

Hodnocení výsledků vzdělávání a modulů.

Žáci jsou hodnoceni vždy za příslušné období školního roku. Každý vyučující předmětu je povinen před zahájením výuky seznámit žáky s programem výuky včetně řazení, názvů a rámcového obsahu jednotlivých modulů. Součástí také bude:

- anotace cílů vyučovaného předmětu;

- požadavky kladené na žáky v průběhu období, jakož i podmínky stanovené pro uzavírání modulů;
- seznam literatury ke studiu.

Hodnocení modulu se provádí podle popisu, který je součástí každého modulu v části „Hodnocení výsledků“. Pro stanovení váhy při hodnocení dílčích výsledků modulu se využije procentuální vyjádření.

Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikací nebo slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.

Škola převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy, zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka.

Každé pololetí se vydává žákovi vysvědčení. Za první pololetí lze žákovi vydat místo vysvědčení výpis z vysvědčení ...

Ukázka č. 12: Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami – výtah ze ŠVP

(OA Vlašim, SPŠ chemická Ostrava, ISŠ Klatovy)

- Škola se věnuje i práci s nadanými žáky. Tato oblast spadá též pod vedení výchovné poradkyně. Nadaní žáci jsou vytipováni učiteli jednotlivých předmětů a zúčastňují se různých soutěží, olympiád a projektů umožňujících srovnání v národním i mezinárodním měřítku.

Výchovná poradkyně se v úzké součinnosti s jednotlivými pedagogy věnuje také žákům s horším prospěchem a pomáhá jim překonat obtíže při vzdělávání. Vede a pravidelně aktualizuje evidenci jejich prospěchu v průběhu jednotlivých čtvrtletí, spolupracuje s pedagogy a rodiči na řešení vzniklých problémů. V této oblasti se sledují též žáci ze sociálně slabšího prostředí, kterým je umožněno půjčování učebnic, knih a studijních materiálů pořízených z fondu školy.

Tato oblast zahrnuje i práci se žáky, kteří mají úpravu organizace vzdělávání z důvodu sportovní přípravy v oddíle a v reprezentaci ČR. V současné době školu navštěvuje šest takových žáků, kteří mají dle potřeby zpracovaný individuální studijní plán. Poradkyně se pravidelně účastní schůzek s rodiči a přenáší na ně potřebné informace.

- Škola zpracovává minimální program prevence sociálně patologických jevů, do jehož aktivit v souvislosti s organizací výuky patří: adaptační kurz pro 1. ročník v rozsahu 2–3 dnů, setkání – besedy žáků 1. a 2. ročníku s pracovníky Renarkonu – Centra prevence a doléčování drogových závislostí (v rozsahu 4–5 besed) a besedy s exuserem ve 3. ročníku.

- Ve škole se vzdělávají žáci se specifickými vývojovými poruchami učení, žáci se specifickými poruchami chování, žáci se zdravotním znevýhodněním, žáci se sociálním znevýhodněním i žáci ohrožení sociálně patologickými jevy. Žáci se specifickými vývojovými poruchami učení jsou integrováni do běžné třídy a vzdělávají se podle individuálního vzdělávacího plánu. Podobný přístup je i k žákům s vývojovými poruchami chování, zejména s poruchami pozornosti spojenými s hyperaktivitou (ADHD). Práce s nimi spočívá především ve volbě vhodných výukových a výchovných prostředků. Práce se žáky se sociálním znevýhodněním spočívá především v jejich motivaci ke studiu vůbec a ve volbě vhodného výchovného postupu. Tito žáci jsou dlouhodobě sledováni a vedeni třídními učiteli ve spolupráci s výchovným poradcem a eventuálně s vychovateli domova mládeže.

Žáci mimořádně nadaní se ve škole v současné době nevzdělávají. Všichni vyučující jsou v potřebném rozsahu informováni o žácích se SVP, které učí, třídní učitelé jsou podrobněji informováni o potřebách žáků se SVP ve svých třídách.

■ Ukázka č. 13: Podmínky přijímání ke vzdělávání – výtah ze ŠVP

(SPŠ a VOŠ Volyně)

Součástí přijímacího řízení jsou pouze všeobecné podmínky, není nutná žádná specifická (talentová) zkouška. Žák vykoná přijímací zkoušku z matematiky, součástí hodnocení jsou rovněž výsledky žáka na ZŠ a výstupní hodnocení toho, jak žák splnil cíle vzdělávání stanoven pro základní vzdělávání. Jednotlivé části přijímacího řízení jsou bodovány, celkový výsledek je dán jejich součtem. Žák, který měl na ZŠ v obou pololetích 8. ročníku a v 1. pololetí 9. ročníku studijní průměr do 1,2, je přijat bez přijímacích zkoušek.

■ Ukázka č. 14: Ukončení vzdělávání – výtah ze ŠVP

(Střední škola hotelová a služeb Kroměříž a ISS automobilní Brno)

- Obor hotelnictví: Vzdělávání je ukončeno maturitní zkouškou podle platných právních norem. Maturitní zkouška se skládá ze společné a profilové části. Společná část maturitní zkoušky se skládá ze 3 zkoušek, a to ze zkoušky z českého jazyka, zkoušky z cizího jazyka a z volitelné zkoušky.

Na naší škole je možno konat maturitní zkoušku z anglického jazyka, německého jazyka, francouzského jazyka, italského jazyka.

Škola zajišťuje přípravu žáků na volitelnou zkoušku z matematiky a občanského základu.

Zkouška z českého jazyka a zkouška z cizího jazyka se skládají z písemné a ústní části. Volitelná zkouška se koná písemně.

Profilová část maturitní zkoušky se skládá ústní formou ze 3 povinných zkoušek:

Ekonomika a podnikání, která zahrnuje marketing, management, ekonomiku, účetnictví, aplikovanou ekonomii.

Hotelnictví a cestovní ruch, která zahrnuje hotelnictví, zeměpis cestovního ruchu, cestovní ruch, management cestovního ruchu, průvodcovství, lázeňství.

Gastronomie, která zahrnuje nauku o výživě, technologii přípravy pokrmů, společenskou výchovu, techniku obsluhy, hygienu v gastronomii, speciální gastronomické technologie.

Praktická zkouška se koná z hotelnictví a cestovního ruchu nebo z gastronomie podle volby žáka:

Zkouška z hotelnictví a cestovního ruchu zahrnuje vypracování maturitní práce a její obhajobu před zkušební maturitní komisí.

Zkouška z gastronomie se koná formou praktické zkoušky a její obhajoby před zkušební maturitní komisí.

- Závěrečná zkouška se realizuje dle jednotného zadání závěrečných zkoušek oboru automechanik. Zkouška se skládá ze tří částí:

1. Písemná zkouška je rozdělena do dvou částí a trvá max. 240 minut, z toho:
  - a) test na PC – z databáze se náhodně vybere 100 otázek, čas na vypracování maximálně 60 minut;
  - b) písemná část – žáci si volí jedno téma, čas na vypracování maximálně 180 minut.
2. Praktická zkouška probíhá na 7 pracovištích odborného výcviku, kde žáci plní jeden úkol (učivo prvního ročníku - pracoviště č. 7), nebo dva úkoly (učivo druhého a třetího ročníku pracoviště č. 1–6). Žák je povinen absolvovat všechna pracoviště.
3. Ústní zkouška obsahuje 30 témat, z nichž si žák jedno téma vylosuje. Ke každému tématu se přiřazuje jedna podotázka ze světa práce, která je součástí jednotného zadání. Zařazení druhé podotázky mimo jednotné zadání je v kompetenci ředitele školy.

Kapitola 3. Struktura ŠVP a postup tvorby

Učební plán

Ukázka č. 15: Učební plán tříletého oboru vzdělání

(ISS hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram – upraveno)

Kód a název oboru vzdělání: 65-51-H/01 Kuchař-číšník
 Název školního vzdělávacího programu: Stravovací služby
 Zaměření: Kuchař, Číšník, Kuchař-číšník
 Délka a forma vzdělávání: 3 roky, denní forma vzdělávání
 Datum platnosti ŠVP: od 1. 9. 2006

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin					
	1. ročník	2. ročník	3. ročník		celkem	
Povinné vyučovacích předmětů						
Český jazyk a literatura	2	2	2			6
1. cizí jazyk	2	2	2			6
2. cizí jazyk	2	1	1			4
Občanská nauka	1	1	1			3
Matematika	2	2	1			4
Základy přírodních věd	2	1	0			3
Tělesná výchova	1	1	1			3
Informační a komunikační technologie	1	1	1			3
Kultura osobního projevu	0	1	0			1
Ekonomika	0	1	2			3
Potraviny a výživa	1	1	1			3
Technologie	2	3	-			-
Odbyt a obsluha	1	2	-			-
Odborný výcvik	15	15	15			45
Volitelné vyučovacích předmětů			K	Č	K-Č	
Technologie	-	-	5	-	3	8-10
Odbyt a obsluha	-	-	-	-	-	3
Speciální obsluha	-	-	-	5	2	2-5
Celková týdenní hodinová dotace	33	34	32		99	

Poznámky

1. Volitelné vyučovacích předmětů se zařazují až ve 3. ročníku, jsou voleny podle zaměření: K = kuchař, Č = číšník, K – Č = kuchař - číšník
2. Odborný výcvik se organizuje v týdenních cyklech.
3. Součástí předmětů technologie jsou praktická cvičení v rozsahu 1 hodiny týdně ve 2. ročníku a 1 hodiny týdně ve 3. ročníku, v předmětu speciální obsluha 1 hodiny týdně ve 3. ročníku. Praktická cvičení mají charakter teoreticko praktický, propojují teoretickou přípravu a odborný výcvik. Realizují se v odborné učebně

Přehled využití týdnů v období září – červen školního roku

Činnost	1. roč.	2. roč.	3. roč.
Vyučování podle rozpisu učiva	33	33	30
Sportovní výcvikový kurz	1	1	0
Závěrečná zkouška	0	0	1
Časová rezerva (opakování učiva, exkurze, výchovně-vzdělávací akce)	6	4	9
Účast na odborných akcích		2	
Celkem týdnů	40	40	40

Ukázka č. 16: Učební plán čtyřletého oboru vzdělání

(ŠVP Hotelové školy, Vyšší odborné školy hotelnictví a turismu a Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, Poděbrady – upraveno a zkráceno)

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin				
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	celkem
Povinné vyučovací předměty					
Český jazyk a komunikace	2	2	2	2	8
První cizí jazyk	3	3	3	4	13
Druhý cizí jazyk	4	4	4	4	16
Literární výchova	1	1	1	1	4
Základy společenských věd	0	1	2	1	4
Dějepis	0	2	0	0	2
Matematika	3	3	2	2	10
Základy přírodních věd	3	0	0	0	3
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Práce s počítačem	3	0	0	0	3
Dějiny kultury	2	0	0	0	2
Nauka o výživě	0	3	0	0	3
Technika administrativy	2	0	0	0	2
Základy ekonomiky	0	2	0	0	2
Technika obsluhy a služeb	4	3	0	0	7
Podnikání v hotelnictví a gastronomii	0	0	3	0	3
Učební praxe	0	0	6	4	10
Volitelné vyučovací předměty	0	0	2	2	4
Matematická cvičení	0	0	2	2	4
Společenskovední seminář	0	0	2	2	4
Počet vyučovacích hodin týdně	33	35	34	34	136
Nepovinné vyučovací předměty					
Třetí cizí jazyk	0	2	2	2	6
Konverzace v cizím jazyce	0	2	2	2	6
Průvodcovská činnost	0	2	2	2	6

Poznámky

1. Vyučovací předmět aplikovaná psychologie a vyučovací předmět právní nauka se ve třetím ročníku vyučují pololetně vždy dvě hodiny týdně.
2. Týdenní vyučovací hodiny předmětu praxe se pro maximálně efektivně využití pobytu v provozech hotelových pracovišť slučují do vícedenních celků. Praxe je vyučována vždy v jednom bloku za pololetí. Hodiny teoretické výuky, odpadající v rámci realizace bloku praxe, jsou v průběhu pololetí systematicky nahrazovány v náhradních hodinách.
3. Volitelné předměty matematická cvičení a společenskovední seminář jsou vyučovány od třetího ročníku jako podpora společné části maturitní zkoušky. Předpokládá se, že si žáci zvolí předmět v souladu se svým záměrem pro vykonání maturitní zkoušky.
4. Profilová maturitní zkouška: okruh odborných předmětů ekonomika (základy ekonomiky, makroekonomie, finanční řízení, účetnictví) a podnikání v hotelnictví (podnikání v hotelnictví a v gastronomii, právo v podnikání, management a marketing v hotelnictví), případně vzdělávací okruh cestovní ruch (cestovní ruch, zeměpis cestovního ruchu).
5. Profilová zkouška: cizí jazyk
6. Nepovinné předměty jsou nabízeny od druhého ročníku pro upevnění a zkvalitnění cizojazyčného vzdělávání a pro umožnění specializace na problematiku služeb cestovního ruchu. Žáci si tyto nepovinné předměty mohou volit v kterémkoliv ročníku, výuka nepovinného předmětu je organizována při dostatečném počtu přihlášených žáků. Třetí cizí jazyk a konverzace v jazyce počítají s dvouletým vzdělávacím programem, program předmětu průvodcovská činnost je jednoletý.

Přehled využití týdnů v období září – červen školního roku				
Činnost / ročník	1.	2.	3.	4.
Vyučování podle rozpisu učiva	34	34	34	30
Lyžařský výcvikový kurz	1	0	0	0
Odborná praxe (celkem 10 týdnů)	2–4	2–4	2–4	0
Maturitní zkouška	0	0	0	2
Projektové týdny	1	1	1	2
Časová rezerva, výchovně-vzdělávací akce	1–2	1–3	1–3	3
Celkem týdnů	40	40	40	37

Komentář: Úvodní identifikační údaje k ŠVP škola uvádí vždy v záhlaví každé strany ŠVP, proto se v ukázce neobjevují.

Kapitola 3. Struktura ŠVP a postup tvorby

Učební osnovy

Ukázka č. 18: Výťah z učební osnovy předmětu ekonomika

(ŠVP OA Pelhřimov – upraveno)

1. Pojetí vyučovacího předmětu

Obecné cíle

Předmět ekonomika vede k rozvíjení schopnosti ekonomicky myslet, učí žáky uplatňovat ekonomickou efektivnost při podnikových činnostech, jednat hospodárně a v souladu s etikou podnikání

Charakteristika obsahu:

Učivo 1. ročníku je zaměřeno na vysvětlení základních ekonomických pojmů, jako jsou cíle a základy hospodaření, podnik, podnikání, podnikové činnosti, finanční hospodaření podniku.

2. ročník směřuje ke zvládnutí znalostí o národním a světovém hospodářství, marketingu, zásobách a logistice, dlouhodobém majetku a lidských zdrojích v podniku....

Hodnocení výsledků žáků

Žáci se hodnotí z ústního a písemného projevu. Při hodnocení se sleduje odborná správnost, schopnost uvádět učivo do souvislostí s jinými tématy nebo vyučovacími předměty, logicky myslet, ... správně se jazykově vyjadřovat.

Sleduje se spolupráce při týmové práci.

Hodnotí se také zpracování a přednes referátů na dané téma, práce s informacemi a IKT.

Přínos k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat:

Z klíčových kompetencí budou rozvíjeny zejména kompetence komunikativní, aplikovat matematické postupy, řešit problémy, pracovat s informacemi a prostředky IKT.

Žáci budou vedeni k:

- práci s odborným ekonomickým textem (ve vyšších ročnících i cizojazyčným) a ke kritickému posuzování informací,
- souvislému kultivovanému vyjadřování,
- dovednosti argumentovat, naslouchat názorům druhých,
- týmové práci při řešení zadaných úkolů a projektů ...

Z průřezových témat předmět svým obsahem přispívá zejména k tématu Člověk a svět práce a k využívání IKT. Pozornost bude věnována vytváření finanční gramotnosti, etice podnikatelského chování, prevenci korupce a jiného protiprávního ekonomického jednání. V oblasti pracovněprávních vztahů a zaměstnanosti bude zařazena problematika rovných příležitostí.

2. Rozpis učiva – 1. ročník		
Výsledky vzdělávání a kompetence	Tematické celky	Hodinová dotace
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aplikuje základní pojmy na příkladech z běžného života, – dokumentuje rozmanitost a vývoj potřeb, – uvádí příklady uspokojování potřeb - statky a služby, – pracuje s jednoduchými statistickými údaji, – vymezí výrobní faktory pro určité činnosti, – srovnává hospodárné a nehospodárné počínání, – ukazuje nutnost volby z několika alternativ, – demonstruje dělbu práce na příkladech z praxe, – vysvětlí pojmy nabídka, poptávka, cena, trh, – posuzuje dopad typických událostí na změnu nabídky, poptávky, ceny a interpretuje údaje na grafu N a P, – uvede příklady úlohy státu v tržní ekonomice, 	<p>1. Cíle a základy hospodaření</p> <ul style="list-style-type: none"> – potřeby, statky, služby, životní úroveň – výrobní faktory, hospodaření, efektivnost, dělba práce – tržní mechanismus, národní hospodářství 	17
<ul style="list-style-type: none"> – definuje základní pojmy, aplikuje je na příkladech, – vymezí podnikání a charakterizuje jednotlivé právní formy podnikání s pomocí obchodního zákoníku, – charakterizuje s pomocí živnostenského zákona podmínky pro provozování živností, druhy živností, – porovná obchodní společnosti, – naznačí realizaci jednoduchého podnikatelského záměru, 	<p>2. Podnik, podnikání jako základ tržní ekonomiky</p> <ul style="list-style-type: none"> – náklady, výnosy, zisk – podnikání – podnikatelský záměr 	22

Ukázka č. 19: Výťah z učební osnovy předmětu ekonomika

(ŠVP OA Vlašim – upraveno)

Název vyučovacího předmětu: Ekonomika

Kód a název oboru vzdělání: 63–41–M/004 Obchodní akademie

Název ŠVP: Obchodní akademie Vlašim

Forma vzdělání: denní

Celkový počet hodin za studium: 430 hodin

Datum platnosti od: 1. 9. 2006

Pojetí vyučovacího předmětu

Obecné cíle

Ekonomika je osový ekonomický předmět, obsahem učiva vychází z poznatků, které se týkají tržní ekonomiky. Předmět ekonomika vede k rozvíjení schopností ekonomicky myslet, uplatňovat při posuzování podnikových činností kritérium ekonomické efektivity, jednat hospodárně a v souladu s etikou podnikání.

Žáci:

- jednají odpovědně, samostatně, aktivně vyjadřují své názory a úvahy na daná ekonomická témata,
- dbají na dodržování zákonů, pravidel chování a jednají v souladu s morálními principy,
- aktivně se zajímají o politické a společenské dění u nás a ve světě i o veřejné záležitosti lokálního charakteru,
- myslí kriticky – tj. ověřují si věrohodnost informací, nenechávají se manipulovat, tvoří se vlastní úsudek a jsou schopni o něm diskutovat s jinými lidmi.

Charakteristika učiva

Učivo je vybráno ve vztahu k profilu absolventa, je složeno z témat týkajících se podnikání, marketingu, zabezpečování hlavní činnosti jednotlivými zdroji, daňové soustavy, finančního hospodaření firmy, finančního trhu, financování podniku a managementu.

Největší důraz se klade na praktické ekonomické vědomosti a dovednosti, které umožní absolventovi úspěšně se uplatnit na trhu práce.

V rámci tohoto předmětu žáci povinně absolvují odbornou praxi v různých firmách a institucích regionu v délce čtyř týdnů...

Pojetí výuky

Žáci si osvojí dovednosti nezbytné pro zajišťování podnikových činností a efektivní hospodaření s finančními prostředky....

...hodnocení provádí vyučující i žáci navzájem a nechybí sebehodnocení. Hodnoceny jsou také referáty, samostatná práce během zkoušení, práce na projektech apod.

Při klasifikaci se klade důraz na...

2. Rozpis učiva – 1. ročník		
Počet hodin v ročníku: 102		
Výsledky vzdělávání a kompetence	Tematický celek s hodinovou dotací	Mezipředmětové vztahy Průřezová témata
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na příkladech z běžného života aplikuje základní pojmy např. obětovaná příležitost, rovnovážná cena – vysvětlí vznik tržní rovnováhy, důsledky působení trhu a úlohu zisku 	<p>Podstata fungování tržní ekonomiky (15 hodin)</p> <ul style="list-style-type: none"> – vzácnost, obětovaná příležitost, racionální chování – výrobní faktory, ekonomický koloběh – podstata tržní ekonomiky (nabídka, poptávka, tržní rovnováha) – zisk jako ekonomický stimul 	<p>Mezipředmětové vztahy: Informační a komunikační technologie 3. ročník – Informační zdroje, celosvětová síť Internet Matematika 1. ročník – Funkce a její průběh Občanská nauka 4. ročník – Člověk a ekonomika</p>
		<p>Průřezové téma: Občan v demokratické společnosti Cíl: – orientovat se v masových médiích, využívat je a kriticky hodnotit Obsah: – masová média – stát, politický systém, politika, soudobý svět IKT – používat základní a aplikační programové vybavení</p>
<p>Odborné kompetence:</p> <ul style="list-style-type: none"> – usiluje o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb – demonstruje kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména podniku 		
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišuje druhy živností a obchodních společností – popíše postup při založení podniku – zpracuje jednoduchý podnikatelský záměr – vyhledává informace v Obchodním zákoníku 	<p>Organizace, podnik, právní úprava podnikání (24 hodin)</p> <ul style="list-style-type: none"> – ziskové a neziskové organizace – podnikání, podnikatelský záměr – právní formy podnikání – ukončení podnikání 	<p>Mezipředmětové vztahy: Právo 3. ročník – Organizace, podnik, právní úprava podnikání</p>
		<p>Průřezové téma: Člověk a svět práce Cíl: – orientovat se v základních aspektech soukromého podnikání – pracovat s příslušnými právními předpisy Obsah: – soukromé podnikání, – podstata a formy podnikání – formy podnikání – orientace v živnostenském zákoně a obchodním zákoníku</p>

<p>Odborné kompetence:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyhledává příslušné právní předpisy a používá je k řešení jednoduchých situací – efektivně hospodaří se svými finančními prostředky – chápe kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména podniku – zvažuje při plánování a posuzování určité činnosti možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady 		
---	--	--

Ukázka č. 20: Výtah z učební osnovy předmětu strojírenská technologie

(SPŠ a VOŠ Chrudim – upraveno)

<p>Učební osnova Vyučovací předmět   Strojírenská technologie Obor vzdělání: 23–41–M/01 Strojírenství Délka a forma vzdělávání: 4 roky, denní forma Celkový počet hodin: 10 Platnost: od 1. 9. 2006</p> <p>Pojetí vyučovacího předmětu</p> <p>Obecné cíle Strojírenská technologie tvoří spolu s ostatními technickými předměty, především se stavbou a provozem strojů, základ technické vzdělanosti. Učivo strojírenské technologie navazuje na poznatky žáků z fyziky, chemie, mechaniky, elektrotechniky a prohlubuje je. Jeho zvládnutí je nezbytným předpokladem pro to, aby absolvent školy byl schopen samostatně vykonávat činnosti technologa. Dobrá úroveň znalostí technologie je také součástí kvalifikace všech technických pracovníků ve strojírenství. Způsob přemýšlení, ke kterému je žák po celou dobu výuky veden, jej činí obratným i v běžném každodenním životě.</p> <p>Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci dovedli:</p> <ul style="list-style-type: none"> – využívat technických vědomostí a dovedností v praktickém životě při řešení běžných technických problémů – aplikovat technologické poznatky a postupy při konstrukční práci – řešit reálné technologické problémy, pružně reagovat na běžné problémy při výrobě – zkoumat a řešit technické problémy, diskutovat o jejich řešení – pracovat v týmu i samostatně – pracovat s odbornou literaturou – vyhledávat a vyhodnocovat informace získané z různých zdrojů (grafů, diagramů, technických tabulek a internetu), podrobovat je logickému rozboru a využívat je pro svou práci – přesně se vyjadřovat a správně používat odbornou terminologii – sledovat technický pokrok a přenášet jeho výsledky do praxe – pracovat s moderní technikou – PC, měřidla, NC stroje apod.
--

Charakteristika učiva

Obsah učiva strojírenské technologie je rozložen do čtyř ročníků tak, jak v praxi celý technologický proces probíhá. V prvním ročníku se žák seznamuje ...

Pojetí výuky

Předmět se vyučuje v 1. a 2. ročníku v rozsahu 2 hodiny týdně, ve 3. a 4. ročníku 3 hodiny týdně. Výuka je zaměřena teoreticky, protože žáci mají samostatný předmět technologická cvičení, kde pod vedením učitele vypracovávají jednotlivé projekty. Přesto je učivo každého tematického celku doplňováno příklady a dílčími úkoly, kdy žáci přímo v hodinách strojírenské technologie počítají a navrhuji pomocí strojnických tabulek a norem to, co umožňuje probíraná látka. Tím si ihned ověřují teoretické poznatky, učí se pracovat s odbornou literaturou. Také se učí technickému odhadu. V teoretické výuce strojírenské technologie je kladen důraz na schopnost žáka graficky se vyjadřovat (svůj výklad doplnit náčrtem).

Hodnocení výsledků žáků

Žáci budou v každém ročníku hodnoceni na základě ústního zkoušení. Důraz se bude klást nejen na teoretické znalosti žáka, ale také na jeho grafický projev a na schopnosti technického vyjadřování mluveným slovem. Součástí klasifikace bude také písemné zkoušení, kde budou ověřovány teoretické znalosti, grafický projev žáka a schopnost aplikovat teorii na příkladě. Hodnocení bude v souladu s klasifikačním řádem, který je součástí školního řádu.

Při pololetní klasifikaci bude zohledněn celkový přístup žáka k vyučovacímu procesu a k plnění studijních povinností.

Přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat

Přínos vyučování:

- rozvíjí technické myšlení žáků
- vytváří příležitosti, kdy se žáci učí komunikaci a spolupráci s druhými
- učí žáky vymezovat problém a nalézat postupy řešení
- vytváří dovednost číst a tvořit strojírenské výkresy
- učí žáky vytvářet technickou dokumentaci jako prostředek komunikace
- dává žákům šance poznat své individuální schopnosti a omezení
- vede žáky k tomu, aby si stáli za svým názorem a přitom respektovali druhé žáky a jejich myšlenky
- vede žáky k odpovědnosti za svou vlastní práci
- podněcuje zájem žáků o nové technologie

Aplikace průřezových témat

Průřezové téma Člověk a životní prostředí

Ve strojírenské technologii se téměř v každé kapitole dotýkáme problematiky dopadu na životní prostředí – energetická náročnost výroby polotovarů, odpady z technologií povrchových úprav, prostředí a lázně pro chemicko-tepelné zpracování, chladicí kapaliny užívané při obrábění a podobně. Žáci jsou vedeni k respektování zásad péče o životní prostředí při navrhování jakékoli technologie, k vyhledávání informací a podkladů v literatuře a na internetu pro své návrhy. Tyto návrhy jsou součástí hodnocení dílčích úkolů.

Rozpis učiva a výsledků vzdělávání 3. ročník		
Výsledky vzdělávání a kompetence	Obsah vzdělávání	Počet hodin
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> – načrtne nástrojové roviny, vysvětlí vzájemný vztah těchto rovin a popíše pomocí těchto rovin a nástrojových úhlů konkrétní nástroj – konstruuje břitový diagram čela a hřbetu a navrhuje úhly pro výrobu nebo ostření nástroje – navrhuje vhodný materiál pro konkrétní nástroj – určí řezný odpor s využitím norem a tabulek pro konkrétní materiál – spočítá řeznou sílu a práci při procesu oddělování třísky – vysvětlí vliv tepla na povrchové pnutí v obrobku – vysvětlí vliv tepla na změny vlastností nástroje – stanoví optimální řezné podmínky s ohledem na materiál obrobku a nástroje, optimální trvanlivost nástroje, produktivitu obrábění a požadovanou drsnost a přesnost obrábění 	<p>Základy teorie obrábění</p> <ul style="list-style-type: none"> – teorie obrábění – geometrie břitu – mechanika tvorby třísky – nástrojové materiály – práce, řezná síla, řezný odpor – tepelná bilance řezného procesu – řezné podmínky 	12

Kapitola 4. Modulární konstrukce školního kurikula

Vzdělávací moduly

Ukázka č. 22:

(ŠVP VOŠ, SŠ a COP Sezimovo Ústí – upraveno)

Střední škola, COP Sezimovo Ústí			
Obor vzdělání:	26-41-M/01 Elektrotechnika-mechatronika		
Název modulu:	Odborný styl	Kód modulu:	243CJX12K
Délka modulu:	16 hodin	Platnost od:	01.09.2006
Typ modulu:	Povinný	Pojetí modulu:	Kombinovaný
Vstupní předpoklady:	Znalost pravopisu, tvarosloví a větné stavby, slovní zásoba oboru.		
Charakteristika modulu: Praktické využití nejdůležitějších útvarů odborného stylu v souvislosti s oborem vzdělání a povoláním žáka, seznámení s jazykovými a stylistickými zvláštnostmi tohoto stylu a správné zpracování poznatků z odborných textů. Modul přispívá k realizaci především těchto klíčových kompetencí: Ústní i písemné komunikace, učít se, pracovat s informacemi a odbornou literaturou Z průřezových témat napomáhá zejména tématům Člověk a svět práce a Informační a komunikační technologie.			
Předpokládané výsledky vzdělávání: Žák: 1. charakterizuje útvary a varianty odborného stylu 2. určí a prakticky užije typické jazykové prostředky odborného stylu a způsoby vyjádření základních příčinnostních vztahů; 3. používá správně odbornou terminologii, pracuje s odborným slovníkem; 4. zpracuje výklad na dané téma s využitím znalostí odborného popisu, sestaví a přednese mluvený referát na zvolené téma ze svého oboru; 5. orientuje se v odborném textu a ovládá způsoby jeho zpracování (konspekt, teze, výpisky).			
Obsah modulu: Odborný styl v současné době, jeho podoby a užití. Odborné názvosloví, jazykové zvláštnosti odborného stylu: pasivní konstrukce, složitá souvětí, vazby s přídavnými a podstatnými jmény slovesnými, vsuvky. Výklad jako základní útvary odborného stylu, zásady jeho kompozice, charakteristické znaky. Další útvary odborného stylu: přednáška, studie, pojednání. Způsoby zpracování odborného textu při jeho studiu.			
Doporučené postupy výuky: – výklad s ukázkami; – práce s textem.			
Kritéria hodnocení: Výsledek 1 – rozliší různé podoby odborného stylu v předložených materiálech; – vysvětlí původ některých nejčastěji užívaných termínů ve svém oboru. Výsledek 2 – vyhledá v odborném textu typické jazykové a stylistické zvláštnosti; – použije tyto zvláštnosti v krátkém cvičení; – vyjádří zadanou skutečnost různou podobou příčinnostních vztahů, rozliší příčinu, podmínku, důvod, účel a důsledek apod. Výsledek 3 – vyhledá odborné termíny, určí jejich původ a způsob tvoření, rozliší spisovné a slangové výrazy, vyhledá význam neznámých výrazů pomocí slovníků; – zpracuje výklad na některé ze zadaných témat, odliší indukční a deduktivní metodu při jeho zpracování; – připraví a přednese mluvený odborný referát na zvolené téma ze studovaného oboru nebo z oblasti svých zájmů. Výsledek 4 – Zaznamená formou konspektu studovaný odborný text; – vysvětlí, kdy a jakým způsobem je možno získat odborné informace o určitém problému nebo jevu.			

Postupy hodnocení:

Na základě předneseného referátu a zadané slohové práce. Hodnotí se i způsob přednesu.

Doporučená studijní literatura:

Tejnor, A., Hlavsa, Z. Český jazyk pro střední odborné školy a studijní obory SOU všech typů. Praha : SNP 1996. 278 s. ISBN 80-85937-30-1.

Sochorová, M. Cvičení z českého jazyka. Havlíčkův Brod: Fragment 2005. 126 s. ISBN 80-253-0094-3.

Mužiková, O. Odmaturuj z českého jazyka. Brno : Didaktik 2002. 102 s. ISBN 80-86285-36-7.

Ukázka č. 23 : činnostní modul z programu dalšího vzdělávání – upraveno

SOU služeb Litvínov - Hamr, Mládežnická 236			
Obor vzdělání:	Program DV Truhlář		
Název modulu:	Intarzie	Kód modulu:	U01 - INT
Délka modulu:	100 hod.	Platnost od:	01.09.200.
Typ modulu:	Volitelný	Pojetí modulu:	Činnostní
Vstupní předpoklady:	Základní vzdělání		
Charakteristika modulu:			
Žák si osvojí základní dovednosti při práci s dýhou, dřevem, cínem nebo perletí.			
Předpokládané výsledky vzdělávání:			
Žák:			
<ul style="list-style-type: none"> - vyrobí intarzii nožem nebo pilou - odlévá reliéf cínem - vykládá dřevo cínem nebo perletí 			
Obsah modulu:			
<ul style="list-style-type: none"> - výroba sesazenky - přenášení stříhu na dýhu - řezání intarzie nožem - řezání intarzie pilkou - vyřezání reliéfu a odlévání cínem - vykládání dřeva (inkrustace) dřevem - vykládání dřeva (inkrustace) perletí 			
Doporučené postupy výuky:			
výklad učitele s praktickou ukázkou samostudium učebních textů, vykonání praktické samostatné práce pod vedením školitele			
Kritéria hodnocení:			
Návrh stříhu 5 bodů, výroba intarzie 15 bodů, kvalita lepení a broušení 10 bodů, povrchová úprava 10 bodů, dodržování zásad BOZP 10 bodů. Celkem 50 bodů.			
Postupy hodnocení:			
Hodnocení žáka se provádí podle kvality zadané souborné práce a jejího bodového ohodnocení. Rozmezí bodů: 50–46 výborně, 5–41 chvalitebně, 0–36 dobře, 35–31 dostatečně, 30–0 nedostatečně. Zkoušku hodnotí tříčlenná komise.			
Doporučená studijní literatura:			
Novák Petr, Hladká Eva : Intarzie – Královna uměleckých nábytkových technik. Most : Oblastní muzeum 2005.			
František Veverka – Kaznějov: Tvorba inkrustace. [1] /: b. t., 1986.			
František Veverka - Kaznějov: Tvorba inkrustace. [2], Přílohy /: b. t., 1986.			

Kapitola 5. Jak plánovat výsledky vzdělávání

Postup rozpracování výsledků vzdělávání

■ Ukázka č. 25: Rozpracování kompetence z RVP do ŠVP v oboru strojírenství

RVP	ŠVP	RVP	ŠVP	
Odborná kompetence	Profil absolventa Odborná kompetence	Výsledky vzdělávání Okruh projektování a konstrukce žák:	Učební osnova	
			Technické kreslení	Praxe
četli a vytvářeli výkresy součástí, výkresy sestavení, schémata aj. produkty grafické technické komunikace používané ve strojírenství	kreslí výkresy podle zásad technického kreslení	vypracovává konstrukční dokumentaci strojních součástí a konstrukčních prvků	vypracovává konstrukční dokumentaci strojních součástí a konstrukčních prvků, nářadí, nástrojů, přípravků, měřidel aj. výrobních pomůcek pro strojírenskou výrobu	
orientovali se v jednoduchých stavebních výkresech a elektrotechnických schématech	zhotovuje dvourozměrné výkresy strojových součástí a sestavení klasicky i s podporou kreslicího programu na PC	zhotovuje výkresy součástí – zobrazuje tvar součástí, kótuje délkové rozměry a úhly, předepisuje úchylky geometrického tvaru a vzájemné polohy	kreslí a čte výkresy součástí	
			předepisuje jakost a úpravu povrchu součástí, tepelné a chemickotepelné zpracování apod.	
			kreslí výkresy sestavení a další související dokumentaci	

RVP	ŠVP	RVP	ŠVP	
		Výsledky vzdělávání Okruh strojíren- ská technologie a okruh projektování a konstrukce žák:	Technologie	Praxe
volili pro strojní sou- části a nástroje vhodné materiály, druhy polotovarů, druhy a rozměry předvýrob- ků; navrhovali jejich tepelné zpracování, povrchovou úpravu apod.	volí pro zamýšlené použití vhodný materiál a jeho tepelné nebo chemicko-tepelné zpracování	stanovuje jakost a úpravu povrchu součástí, jejich tepelné zpracování a další požadavky	navrhuje materiály pro výrobu strojních součástí, nástrojů, nářadí apod.	provádí zkoušky materiálů
			navrhuje technologické postupy pro tepelné a chemicko tepelné zpracování	tepelně zpracovává strojní součásti nebo nástroje kontroluje výsledky tepelného a chemicko- tepelného zpracování
	vyhotovuje jednoduchý technologický postup na výrobu strojní sou- části s respektováním ekonomických, ekolo- gických a bezpečnost- ních hledisek	stanovuje technologic- ké podmínky a para- metry jednotlivých operací	určuje sled technolo- gických operací výroby strojních součástí, částí a konstrukcí	vypracuje jednoduchý technologický postup pro základní způsoby strojního obrábění kovových materiálů (popř. nekovových materiálů používaných v strojírenství)
			určuje pro jednotlivé operace nářadí, nástro- je, měřidla a další výrobní pomůcky	
			provádí kapacitní propočty a na jejich základě navrhuje počty strojů a počty pracovníků	
			posuzuje možnosti použití jednoúčelových strojů, mechanizace nebo automatizace technologických operací	
	navrhuje způsoby přeměny polotovaru ve výrobek, volí zařízení, nástroje a přípravky pomocí nichž se tato přeměna uskutečňuje	stanoví pro jednotlivé operace strojní zařízení	stanoví pro jednotlivé operace druh a typ stroje, strojního zaříze- ní apod.	na obráběcích strojích vyhotovuje z poloto- varů výrobky podle technických výkresů
			stanoví optimální řezné podmínky (pomocí ST, nomogramů a aplikač- ních programů)	měří délky, úhly, tvary, jakost povrchu apod. různými měřidly a měřicími přístroji
			vypracovává technolo- gické postupy výroby jednoduchých svarků	provádí základní údržbu obráběcích strojů jednotlivých částí jednoduchých konstrukcí svařováním spojí jednotlivé části ocelo- vých konstrukcí např. úhelníky, U profily, I profily apod.

Ukázka č. 26: Rozpracování kompetence z RVP do ŠVP v oboru operátor skladování

RVP	ŠVP	RVP	ŠVP		
Odborná kompetence	Profil absolventa	Výsledky vzdělávání	Učební osnova		
	Odborná kompetence	Žák:	Technologie a mechanizace skladování	Zbožiznalství	Odborný výcvik
skladovali a ošetřovali zásoby zboží a materiálu	skladovali a ošetřovali zásoby zboží a materiálu různého sortimentu	navrhne vhodný způsob skladování pro konkrétní sortiment zboží a materiálu	charakterizuje jednotlivé druhy skladů a jejich využití	rozdělí zboží do základních sortimentních skupin podle požadavků na skladování	přijímá, skladuje a ošetřuje zboží a materiál podle sortimentu
		charakterizuje nežádoucí vlivy působící na užitnou hodnotu zboží a způsob ochrany	navrhne optimální dispoziční řešení skladového objektu a racionálního využití skladových ploch pro konkrétní sortiment	uvede typické vlastnosti jednotlivých sortimentních skupin zboží	kontroluje záruční dobu skladovaného zboží a materiálu a dodržuje předepsanou dobu skladování
		dodržuje předepsanou posloupnost činností při manipulaci se zásobami zboží a materiálu ve skladu (od převzetí až po kompletaci a expedici)	charakterizuje způsoby skladování pro jednotlivé druhy zboží a materiálu	objasní vliv skladu na zabezpečování jakosti	připravuje zboží nebo materiál k výdeji na základě evidovaného požadavku na výdej
			rozlíší způsoby skladové manipulace a uvede přednosti a meze jejich využití pro konkrétní sortiment		
			použije vhodnou manipulační jednotku pro konkrétní zboží nebo materiál		
		navrhne použití vhodného obalu pro konkrétní druh zboží nebo materiálu	zvolí vhodný způsob odběru a přejímky dle sortimentu a charakteru zboží a materiálu		odebere a přijme zboží či materiál dle sortimentu
			připraví zboží a materiál k expedici		vykoná kvalitativní a kvantitativní přejímku zboží či materiálu a porovná fyzicky zjištěný stav s údaji na průvodních dokladech
dodržuje ustanovení týkající se hygieny, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence	vysvětlí pravidla uplatňování hygienických předpisů při práci ve skladu		dbá na osobní hygienu		
	uvede zásady osobní hygieny při práci ve skladu				
	na příkladech vysvětlí dodržování hygieny práce				
	charakterizuje zásady efektivního a ekologického provozu				
			dodržuje hygienické předpisy ve skladu		

8. DOPORUČENÁ LITERATURA

- Bacík, F., Kalous, J., Svoboda, J. et al. Úvod do teorie a praxe školského managementu I. Praha : UK, 1995. ISBN 80-7184-010-6.
- Bacík, F., Kalous, J., Svoboda, J. et al. Úvod do teorie a praxe školského managementu II. Praha : UK, 1995. ISBN 80-7184-025-4.
- Belz, H., Siegrist, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.
- Drbohlavová, M. Metodika práce. Olomouc : Andragogé, 2000. ISBN 80-244-0136-3.
- Hudecová, D. Revize Bloomovy taxonomie edukačních cílů. In: Historie a škola II. Člověk, společnost, dějiny. Praha ÚIV 2004.
- Jankovcová, M. – Průcha, J. – Koudela, J. Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol. Praha : SPN 1989.
- Jezberová, R. Nová koncepce klíčových kompetencí v RVP odborného vzdělávání. Praha : NÚOV 2007 (v tisku).
- Jůva, V. sen. & jun. Úvod do pedagogiky. Brno : Paido, 1995. ISBN 80-85931-06-0.
- Kalhous, Z. Základy školní didaktiky. Olomouc : UP, 1995. ISBN 80-7067-546-2.
- Kalhous, Z., Obst, O. Školní didaktika. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- Kopřiva, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-429-X.
- Kosíková, V. Evaluace ŠVP pro střední odborné školy. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha : NÚOV 2006. www.pilots.nuov.cz.
- Kratochvíl, M. – Solfronk, J. – Urbánek, P. Základy didaktiky. Liberec : Technická univerzita 2002.
- Kubeš, M., Spillerová, D., Kurnický, R. Manažerské kompetence. Praha : Grada, 2004. ISBN 80-247-0698-9.
- Maňák, J., Švec, V. Výukové metody. Brno : 2003.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Praha : ÚIV 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- Pasch, M. a kol. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha : Portál 1998.
- Průcha, J. a kol. Pedagogický slovník. Praha : Portál 2003.
- Skalková, J. Obecná didaktika. Praha : ISV 1999. ISBN 80-85866-33-1.
- Starý, K. Autoevaluace školy. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha : NÚOV 2005. www.pilots.nuov.cz.
- Šikulová, R., Kolář, Z. Hodnocení žáků. Praha : Grada 2005. ISBN 80-247-0885-X.
- Šuleř, O. Jak řídit a vést porady. Praha : Computer Press 2001. ISBN 80-7226-460-5.
- Švec, J. Týmová práce. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha : NÚOV 2006. www.pilots.nuov.cz.
- Švec, J. Vedení porad. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha : NÚOV 2006. www.pilots.nuov.cz.
- Švec, V. Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku. Brno : MU 1998.
- Učení je skryté bohatství. Zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“. Praha : ÚIV 1997. 125 s.
- Vašutová, J. Proměny vzdělávacího kontextu a kompetence učitelů pro tvorbu ŠVP v odborném vzdělávání. Studijní texty pro projekt Pilot S. Praha : NÚOV 2005. www.pilots.nuov.cz.
- Walterová, E. (ed) Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. Brno : Paido 2004.
- Walterová, E. a kol. Objevujeme Evropu. Praha : PedF UK, Centrum evropských studií 1997.
- Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání. www.rvp.cz.
- Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání. www.rvp.cz.
- Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání. www.nuov.cz; www.rvp.cz.

9. PŘEHLED PILOTNÍCH ŠKOL PROJEKTU PILOT S

Název školy	Kód a název oboru vzdělání	
ISS hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram	65-51-H/002 ³⁵	Kuchař-číšník pro pohostinství
	66-41-L/008	Obchodník
HŠ a VOŠ hotelnictví a turismu Poděbrady	65-42-M/004	Hotelnictví a turismus
Obchodní akademie Vlašim	63-41-M/004	Obchodní akademie
	78-42-M/002	Ekonomické lyceum
VOŠ, SŠ a COP Sezimovo Ústí	23-41-M/001	Strojírenství
	26-41-M/002	Elektrotechnika
	26-51-H/001	Elektrikář
	23-51-H/003	Strojní mechanik – stroje a zařízení
VOŠ a SPŠ Volyně	33-42-M/003	Nábytkářská a dřevařská výroba
SOŠ elektrotechnická – COP Hluboká Nad Vltavou	26-51-H/001	Elektrikář
SOŠ Stříbro	41-41-M/001	Agropodnikání
	68-43-M/001	Veřejnosprávní činnost
SOU elektrotechnické Plzeň	26-51-H/001	Elektrikář
ISS Klatovy	31-58-H/001	Krejčí
	66-51-H/002	Prodavač
	65-51-H/002	Kuchař-číšník pro pohostinství
ISS technická a ekonomická Sokolov	23-51-H/001	Zámečnick
	26-41-M/002	Elektrotechnika
VOŠ a SPŠ Varnsdorf	23-41-M/001	Strojírenství
	26-41-M/002	Elektrotechnika
	78-42-M/001	Technické lyceum
Obchodní akademie a HŠ Turnov	65-42-M/004	Hotelnictví a turismus
	63-41-M/004	Obchodní akademie
VOŠ a SUPŠ Turnov	(82-41-M/012, 013, 014, 015, 016)	Výtvarné zpracování kovů a drahých kamenů
Střední škola řemesel a služeb Jablonec Nad Nisou	82-51-H/003	Zlatník-klenotník
SPŠ Hradec Králové	23-41-M/001	Strojírenství
VOŠ stavební a SPŠ stavební arch. Jana Letzela Náchod	36-47-M/001	Stavebnictví
	36-67-H/001	Zedník
	36-69-H/001	Pokrývač
Střední škola průmyslová strojnická, technická a Vyšší odborná škola Chrudim	23-41-M/001	Strojírenství
	78-42-M/001	Technické lyceum

³⁵⁾ Kódy oborů vzdělání jsou uváděny podle kódů ve výnosu MŠMT o pokusném ověřování pilotních ŠVP v roce 2006, tj. před schválením RVP a nových oborů vzdělání v roce 2007. V uvedených oborech škola realizuje výuku podle pilotního ŠVP.

SOŠ automobilní a SOU automobilní Ústí Nad Orlicí	23-68-H/001	Automechanik
Obchodní akademie Pelhřimov	63-41-M/004	Obchodní akademie
	78-42-M/002	Ekonomické lyceum
Česká zemědělská akademie v Humpolci, střední škola Humpolec	41-41-M/001	Agropodnikání
SOŠ a SOU obchodní Brno	66-51-H/002	Prodavač
	66-41-L/008	Obchodník
ISŠ automobilní Brno	23-68-H/001	Automechanik
SPŠ chemická Brno	28-44-M/001	Aplikovaná chemie
VOŠ a SPŠ Šumperk	23-41-M/001	Strojírenství
	26-41-M/002	Elektrotechnika
	78-42-M/001	Technické lyceum
Střední škola polytechnická Olomouc	36-67-H/001	Zedník
SZŠ Ostrava - Hulváky	41-44- M/001	Zahradnictví
SOŠ chemická akademika Heyrovského a Gymnázium Ostrava - Zábřeh	28-44-M/001	Aplikovaná chemie
SPŠ stavební Ostrava - Zábřeh	36-47-M/001	Stavebnictví
	78-42-M/001	Technické lyceum
Střední škola hotelová a služeb Kroměříž	65-42- M/004	Hotelnictví a turismus
	65-51-H/002	Kuchař-číšník pro pohostinství
	29-53-H/001	Pekař
SPŠ polytechnická a COP Zlín	23-51-H/003	Strojní mechanik – stroje a zařízení

Obsah

1. NEŽ ZAČNEME TVOŘIT ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	5
1.1. Sestavení pracovního týmu	6
2. VÝCHODISKA PRO TVORBU ŠVP	9
2.1. Analýza práce školy	9
2.2. Spolupráce se sociálními partnery	10
3. STRUKTURA ŠVP A POSTUP TVORBY	13
3.1. Vymezení celkové koncepce ŠVP	13
3.2. Postup zpracování jednotlivých částí ŠVP	14
3.2.1. Úvodní identifikační údaje	15
3.2.2. Profil absolventa ŠVP	16
3.2.3. Charakteristika školního vzdělávacího programu	18
3.2.4. Učební plán	20
3.2.5. Přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP	23
3.2.6. Učební osnova a její tvorba	24
3.2.7. Personální a materiální zabezpečení vzdělávání	31
3.2.8. Spolupráce se sociálními partnery při realizaci ŠVP	31
3.3. Inovace ŠVP	32
4. MODULÁRNÍ KONSTRUKCE ŠKOLNÍHO KURIKULA	33
4.1. Co jsou vzdělávací moduly?	33
4.2. Tvorba vzdělávacích modulů	35
4.2.1. Typy modulů	35
4.2.2. Struktura vzdělávacího modulu	35
4.3. Modulový ŠVP	39
5. JAK PLÁNOVAT VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ	42
5.1. Taxonomie vzdělávacích cílů (výsledků vzdělávání) v poznávací (kognitivní) oblasti	43
5.1.1. Taxonomie podle Blooma	43
5.1.2. Taxonomie podle B. Niemia	46
5.2. Taxonomie výcvikových/psychomotorických cílů	46
5.2.1. Taxonomie podle H. Davea	46
5.2.2. Taxonomie podle E. Simpsonové	47
6. REALIZACE KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ A APLIKACE PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT	50
6.1. Realizace klíčových kompetencí	50
6.2. Aplikace průřezových témat ve ŠVP	52
6.2.1. Metodika práce s průřezovým tématem Občan v demokratické společnosti	52
6.2.2. Metodika práce s průřezovým tématem Člověk a svět práce	55
6.2.3. Metodika práce s průřezovým tématem Člověk a životní prostředí	56
6.2.4. Metodika práce s průřezovým tématem Informační a komunikační technologie	58
7. PŘÍLOHA	61
8. DOPORUČENÁ LITERATURA	86
9. PŘEHLED PILOTNÍCH ŠKOL PROJEKTU PILOT S	87

